

NOTÍCIES DE L'ECONOMIA PÚBLICA, SOCIAL I COOPERATIVA

Nº77 · 2024

SUMARI

INUNDACIONS A LA PROVÍNCIA DE VALÈNCIA.
LES NOSTRES CONDOLENCES DES DE
CIRIEC-ESPANYA I EL IUDESCOOP

XX CONGRÉS INTERNACIONAL
D'INVESTIGADORS EN ECONOMIA SOCIAL DE
CIRIEC-ESPANYA - JAÉN, 2 A 4 D'ABRIL DE 2025

COSTA RICA CELEBRA EL 34 CONGRÉS
INTERNACIONAL DEL CIRIEC, AVANÇANT
ESTRATÈGIES I INNOVACIONS DE L'ECONOMIA
SOCIAL EN EL CONTEXT DE LES TRANSICIONS

ENTREVISTA

Mª JOSÉ CATALÁ, ALCALDESSA DE VALÈNCIA,
CAPITAL ESPANYOLA DE L'ECONOMIA SOCIAL 2024

TEMA D'ACTUALITAT

CONGRÉS NACIONAL DE FOMENT DE
L'ECONOMIA SOCIAL: FISCALITAT I
POLÍTIQUES PÚBLIQUES -
L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA I
L'ECONOMIA SOCIAL: ALIATS PER A
UNA PROSPERITAT INCLUSIVA

 València Capital
Espanyola
de l'Economia
Social 2024

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

IUDESCOOP
Institut Universitari d'Investigació
en Economia Social, Cooperativisme
i Emprenedoria

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA
Facultat d'Economia

 GENERALITAT
VALENCIANA
Conselleria d'Educació, Cultura
Universitats i Ocupació

NOTÍCIES DE L'ECONOMIA PÚBLICA, SOCIAL I COOPERATIVA

Nº77 · NOVEMBRE DE 2024

EN AQUEST NÚMERO...

TEMA D'ACTUALITAT

CONGRÉS DE FOMENT DE L'ECONOMIA SOCIAL: FIŞCALITAT I POLÍTIQUES PÚBLIQUES

L'Administració Pública i l'Economia Social, aliats per a una prosperitat inclusiva

Tema d'actualitat coordinat per **Belén Català, Carlos Correcher i Rafael Chaves**, amb la col·laboració de **José Juan Cabezuelo i Marina Guillén**, IUDESCOOP - Universitat de València i CIRIEC-Espanya

EN PORTADA

Entrevista a **Mª José Catalá**, alcaldessa de València, Capital Espanyola d'Economia Social 2024

TAMBÉ DESTAQUEM

Les nostres federacions:
**HISPACOOOP – Confederació Espanyola de
Cooperatives de Consumidors i Usuaris**

I A MÉS

Les nostres Entitats:
Càritas Valencia – Més de 60 anys prop de qui més
ho necessita

Edició:

Coeditat pel CIDECE (Centre d'Informació i Documentació Europea d'Economia Pública, Social i Cooperativa www.uv.es/cidec · cidec@uv.es) i CIRIEC-Espanya www.ciriec.es · ciriec@uv.es

Patrocina:

Conselleria d'Educació, Cultura, Universitats i Ocupació de la Generalitat Valenciana

Director:

José Luis Monzón Campos, IUDESCOOP-Universitat de València

Directora Adjunta:

Nardi Alba Benaches, CIRIEC-Espanya i Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana

Director del CIDECE i Coordinador Editorial:

Rafael Chaves Ávila, IUDESCOOP-Universitat de València

Cap de Redacció i Maquetació:

José Juan Cabezuelo Menadas, CIRIEC-Espanya

Consell de Redacció:

Alfredo Artigas Chaves, XEAS País Valencià
Germán Beltrán Lapuerta, Fed. de Cooperatives Elèctriques Comunitat Valenciana
Rubén Cohen Tercero, Cooperatives Agro-alimentàries Com. Valenciana
Nieves Dios Ibáñez, Creu Roja València
Marina Guillén Valero, CIRIEC-Espanya
Andrés Lluch Figueres, Director general de Treball, Cooperativisme i Seguretat Laboral de la Generalitat Valenciana
Mar Mestre Cervera, Associació Valenciana de Cooperatives de Crèdit
Ana Real Sebastián, Federació Valenciana d'Empreses Cooperatives de Treball Associat - FEVECTA
Luis Vañó Gisbert, Plataforma del Tercer Sector de la Comunitat Valenciana

Manuel Alegre Nueno, IUDESCOOP-Universitat de València
Carmen Blasco Pellicer, IUDESCOOP-Universitat de València
Yolanda Blasco Gil, IUDESCOOP-Universitat de València
Belén Català Estada, IUDESCOOP-Universitat de València
Rubén José Cuñat Giménez, IUDESCOOP-Universitat de València
Gemma Fajardo García, IUDESCOOP-Universitat de València
Miguel Ángel García Calavia, IUDESCOOP-Universitat de València
Tomás González Cruz, IUDESCOOP-Universitat de València
Frederic López Mora, IUDESCOOP-Universitat de València
Francisco José Medina Albadalejo, IUDESCOOP-Universitat de València
Manuel Monreal Garrido, IUDESCOOP-Universitat de València
Rosana Montalbán Moya, IUDESCOOP-Universitat de València
Jesús Olavarria Iglesia, IUDESCOOP-Universitat de València
Domingo Ribeiro Soriano, IUDESCOOP-Universitat de València
María Rodríguez García, IUDESCOOP-Universitat de València
Teresa Savall Morera, IUDESCOOP-Universitat de València
Virginia Simón Moya, IUDESCOOP-Universitat de València
Francisco Soler Tormo, IUDESCOOP-Universitat de València
Mª José Vañó Vañó, IUDESCOOP-Universitat de València

Isidro Antuñano Maruri, CIRIEC-Espanya
Montserrat Balas Lara, Fundación ONCE
Alejandro Barahona Riber, CIRIEC-Espanya
Paloma Bel Durán, Asociación de Estudios Cooperativos - AECOOP
José Galán Peláez, CIRIEC-Espanya
Gabriel García Martínez, Universitat Politècnica de València
José Mª Herranz de la Casa, Universitat de Castella-La Manxa
Juan Fco. Juliá Igual, Universitat Politècnica de València
Gustavo Lejarriaga Pérez de las Vacas, Univ. Complutense de Madrid
Elena Meliá Martí, Universitat Politècnica de València
Adoración Mozas Moral, CIRIEC-Espanya
Santiago Murgui Izquierdo, Universitat de València
Carmen Pastor Sempere, Universitat d'Alacant
Javier Quiles Bodí, Consum
Ana Isabel Tórtola García, Fundació Nova Feina
Francisco Salinas Ramos, CIRIEC-Espanya
María José Senent Vidal, Universitat Jaume I de Castelló

Secció de Legislació:

Gemma Fajardo, IUDESCOOP-Universitat de València

Servei de Documentació:

Ana Martínez Benlliure, Servei de Documentació del CIDECE

Administració i Redacció:

CIDECE/CIRIEC-Espanya
Facultat d'Economia · Av. dels Tarongers, s/n · Despatx 2P21
46022 VALENCIA · Tel: 96 382 84 89 · Fax: 96 382 84 92.

Disseny de portades i de la publicació:

Visualco Comunicació · www.visualco.com

Impressió:

Gràfiques Papallona, s.c.v. · Tel: 96 357 57 00 · València

I.S.S.N.: 1131-6454 · Dipòsit Legal: V-3181-1991

ÍNDEX

NOTÍCIES DE L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA..... 4

COMUNITAT VALENCIANA..... 4

Inundacions a la Província de València - Missatge de CIRIEC-Espanya i el IUDESCOOP

CIRIEC-Espanya dona a conèixer la llista dels guanyadors dels Premis CIRIEC 2024 als Millors Estudis en Economia Social presentats en universitats valencianes

La II Jornada Universitària per una Democràcia Econòmica detalla els beneficis de la participació de les persones treballadores en la presa de decisions en l'empresa

Les cooperatives d'ensenyament reclamen en el seu Congrés a València el seu paper com a agents educatius rellevants

Més de 50.000 dones formen part de la base social de les cooperatives associades a la Federació de Cooperatives Agroalimentàries

Caixa Rural La Vall San Isidro, distingida en els Premis 9 d'octubre La Generalitat aborda en una jornada amb entitats socials la futura Llei del Tercer Sector d'Acció Social de la Comunitat Valenciana

El Congrés dels CERMIS autonòmics promou a València una transformació digital justa i inclusiva per a les persones amb discapacitat

ESPANYA 16

XX Congrés Internacional d'Investigadors en Economia Social de CIRIEC-Espanya - Jaén, 2 a 4 d'abril de 2025

El Govern aprova l'avantprojecte de Llei Integral d'Impuls de l'Economia Social

CEPES considera que el projecte de Llei Integral d'Impuls de l'Economia Social és una reforma necessària per a millorar la competitivitat i visibilitat del sector

El Congrés dels Diputats acull l'acte de llançament a Espanya de l'Any Internacional de les Cooperatives 2025

La VIII edició del Fòrum Demos 2024, de Fundacions i Societat Civil, se celebra amb el focus posat en els joves

El Govern es reuneix en Moncloa amb agents del sector de la vivenda i l'Economia Social per a buscar solucions a la crisi de vivenda en Espanya

El Dia Nacional del Tercer Sector 2024 reivindica la defensa de la solidaritat, igualtat, justícia social, la pau i els drets humans

INTERNACIONAL 28

Costa Rica celebra el 34 Congrés Internacional del CIRIEC, avançant estratègies i innovacions de l'economia social en el context de les transicions

Els governs nacionals de cinc països europeus redacten una carta a la Comissió Europea perquè l'Economia Social tinga una representació adequada en l'organigrama de la nova Comissió

Els Grups del Parlament Europeu en la nova legislatura es mostren favorables a la renovació de l'Intergrup d'Economia Social

L'ONU presenta l'informe del Secretari General sobre la "Promoció de l'Economia Social i Solidària per al desenvolupament sostenible"

TEMES D'ACTUALITAT 36

Congrés de Foment de l'Economia Social: Fiscalitat i Polítiques Públiques. L'administració pública i l'economia social: aliades per a una prosperitat inclusiva

Tema d'actualitat coordinat per Belén Català, Carlos Correcher i Rafael Chaves, amb la col·laboració de José Juan Cabezuelo i Marina Guillén, IUDESCOOP - Universitat de València i CIRIEC-Espanya

- Intervenció del president de la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana, Emilio Sampedro Baixauli
- Intervenció del president de la Plataforma del Tercer Sector de la Comunitat Valenciana, Luis Vañó Gisbert
- Intervenció del secretari autonòmic d'Ocupació i director general de Labora, Antonio Galvañ Díez
- Conferència de Juan Antonio Pedreño Frutos, president de CEPES i Social Economy Europe: "L'estratègia i el Pla d'Acció Europeus per a l'Economia Social: perspectiva espanyola"
- Homenatge al professor Rafael Calvo Ortega
 - Laudatio de la seua vida acadèmica, per Marco Antonio Rodrigo Ruiz
 - Laudatio de la seua vida política i de foment de l'economia social, per José Mª Pérez De Uralde
- Comunicacions presentades al Congrés
- Conclusions de les ponències i taules redones del congrés

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ ... 72

EN PORTADA 72

Entrevista a Mª José Catalá, alcaldessa de València, Capital Espanyola de l'Economia Social 2024

LES NOSTRES FEDERACIONS..... 76

HISPACOOP - Confederació Espanyola de Cooperatives de Consumidors i Usuaris

Responent a les necessitats de la societat

LES NOSTRES EMPRESES..... 80

Càritas Valencia - Més de 60 anys prop de qui més ho necessita

L'ECONOMIA SOCIAL EN LA HISTÒRIA..... 84

Economia social en temps difícils: el cooperativisme en la primera reunió de professors espanyols en l'exili (1943), per Yolanda Blasco Gil

L'ECONOMIA SOCIAL EN LES LLEIS..... 90

Els ateneus cooperatius. Agents estratègics per a una economia justa, sostenible i arrelada al territori, per Gemma Fajardo García

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES 95

NOTÍCIES DE L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA · COMUNITAT VALENCIANA

INUNDACIONS A LA PROVÍNCIA DE VALÈNCIA – MISSATGE DE CIRIEC-ESPANYA I EL IUDESCOOP

Des de CIRIEC-Espanya i IUDESCOOP mostrem les nostres condolences als familiars de les víctimes de la DANA que ha assolat la província de València.

Volem traslladar també la nostra solidaritat amb tots els socis i entitats del cooperativisme i l'economia social valenciana afectades per la DANA, així com la nostra gratitud als equips de salvament i als milers de voluntaris que estan ajudant aquests dies a qui més ho necessiten.

El tancament del present número de la *Revista Notícies de l'Economia Pública, Social i Cooperativa* ha coincidit amb la terrible tragèdia provocada per les inundacions a la província de València, el passat 29 d'octubre, que han causat nombroses víctimes mortals i desapareguts, i innumbrables danys materials.

Per això, des de CIRIEC-Espanya i el IUDESCOOP volem en primer lloc mostrar el nostre condol als familiars de les víctimes i damnificats, i traslladar la nostra solidaritat a tots els socis i entitats del cooperativisme i l'economia social valenciana afectades per la DANA, així com la nostra gratitud als equips de salvament i els milers de voluntaris que estan ajudant aquests dies als que més ho necessiten a la zona.

Traslladem també el nostre agraïment pels nombrosos missatges d'afecte, estima i suport rebuts durant aquestes dates, provinents de tota la geografia espanyola i d'amics del CIRIEC-Internacional i les seues seccions nacionals a Europa, Àsia, Àfrica i Amèrica. Gràcies de tot cor per haver-nos contactat.

Afortunadament, totes les persones que treballem a CIRIEC-Espanya i el IUDESCOOP a la ciutat de València -professors, treballadors i col·laboradors- ens trobem bé, i aquests dies hem pogut continuar amb el nostre treball primer des de casa i des del 4 de novembre també des de les nostres pròpies seus a la Universitat de València.

Gràcies de nou i fins molt prompte.

CIRIEC-ESPANYA DONA A CONÈIXER LA LLISTA DELS DOTZE GUANYADORS DELS PREMIS CIRIEC 2024 ALS MILLORS ESTUDIS EN ECONOMIA SOCIAL PRESENTATS EN UNIVERSITATS VALENCIANES

La VI edició dels Premis CIRIEC-Espanya als 'Millors Estudis en Economia Social' ha premiat dotze estudiants de Grau, Màster i Doctorat d'universitats de la Comunitat Valenciana. Els premiats foren escollits per un Jurat d'experts, que ja ha donat a conèixer la llista definitiva de guanyadors.

Cada any, des de fa sis edicions, CIRIEC-Espanya entrega un reconeixement i premis en metàl·lic als millors estudis en Economia Social realitzats en universitats de tota la Comunitat Valenciana. I ho fa en tres categories: Treball de Fi de Grau (TFG), Treball Fi de Màster (TFM) i Tesi Doctoral (TD).

Premis a les Millors Tesis

Segons la decisió del Jurat, el 1er premi a la Millor Tesi Doctoral (1.600 euros) serà compartit per Belén Català Estada, per la tesi "Les polítiques públiques de foment de l'economia social: elements d'institucionalització i ecosistemes favorables des d'una perspectiva multinivell"; i Manuel Sánchez-Robles Bueno, per la tesi "Les startups en Economia Social".

El segon premi (1.100 euros) es repartirà entre Ana Mafalda Carvalho Gomes, per la seua tesi "Programes d'inclusió social per a joves en situació de vulnerabilitat: perspectives dels professionals de l'economia social a Portugal"; i Víctor Caro Castro, per la tesi sobre la "Contribució de l'Economia Social al Desenvolupament Sostenible: El cas de les Cooperatives d'Estalvi i Crèdit".

Treballs Fi de Màster

El primer premi al Treball Fi de Màster (dotat amb 1.100 euros) ha estat per a Leonardo Jara Rodríguez i el seu TFM "Cooperativisme i Economia Social a Xile, existeix un ecosistema d'economia social?"; i per a Luis A. Flores Molina, pel TFM "Determinants de l'èxit i fracàs en empreses associatives: una aproximació a les empreses camperoles de la regió de Ñuble-Xile".

En aquesta categoria, el segon premi (800 euros) ha estat concedit a Nicolás Roca Camus, pel seu treball "Aproximació jurídica al sector de l'Economia Social-Solidària i Cooperativa a Xile. Polítiques públiques i situacions de discriminació"; i també a Alexandre Nabil Basmaison, per la seua investigació "Revisió bibliogràfica sobre l'economia circular en les empreses d'inserció".

Reunió del Jurat dels Premis CIRIEC als Millors Estudis en Economia Social 2024, el passat 21 d'octubre en la Facultat d'Economia UV. En primer terme, el director general de Treball, Cooperativisme i Seguretat Laboral de la Generalitat Valenciana, Andrés Lluch.

Treballs Fi de Grau

Pel que fa als Treballs Fi de Grau, el primer premi, reconegut amb una quantitat de 800 euros, es reparteix entre Daniela Claudia Lozano Iscu i el seu treball "Innovació dels instruments de finançament per a les empreses dedicades a l'economia social"; i Pablo Marco Arnal per "El finançament públic dirigit a l'impuls de l'economia social a Espanya. Anàlisi dels programes POISES i PERTE".

El segon premi (600 euros) serà dividit entre la investigació de Salvador Figueres López, "Conciliació vida-treball en les cooperatives de treball associat"; i la d'Álvaro Enrique Carles Gallego, "Disseny d'un producte turístic basat en les associacions pesqueres del Golf de Guayaquil (Equador)".

Els Premis CIRIEC als Millors Estudis en Economia Social estan patrocinats per la Conselleria d'Educació, Cultura, Universitats i Ocupació de la Generalitat Valenciana.

LA II JORNADA UNIVERSITÀRIA PER UNA DEMOCRÀCIA ECONÒMICA DETALLA ELS BENEFICIS DE LA PARTICIPACIÓ DE LES PERSONES TREBALLADORES EN LA PRESA DE DECISIONS EN L'EMPRESA

La Facultat de Dret de la Universitat de València va acollir el passat 10 d'octubre aquesta Jornada, organitzada pel IUDESCOOP, FEVECTA i la Plataforma per la Democràcia Econòmica, en el marc de les activitats desenvolupades a València, Capital Espanyola d'Economia Social 2024

La Facultat de Dret de la Universitat de València va acollir el passat 10 d'octubre la II Jornada Universitària per una Democràcia Econòmica, dedicada a la participació de les persones treballadores en la presa de decisions a l'empresa. Aquesta Jornada es va celebrar en el marc de les activitats desenvolupades a València, Capital Espanyola de l'Economia Social 2024, i va concloure amb un balanç molt positiu, amb més de 70 participants presencials i 15 participants en línia, i per la qualitat de les intervencions, tant dels convidats com dels assistents a la trobada.

La Jornada va estar promoguda per la Plataforma per una Democràcia Econòmica (PxDE) i organitzada pel IUDESCOOP (Universitat de València) i FEVECTA. L'objectiu va ser debatre sobre l'oportunitat i conveniència d'aquesta modalitat de participació dels treballadors i, alhora, promoure l'estudi i la investigació sobre el tema en la comunitat universitària.

En la jornada es va recordar que la Constitució Espanyola, en el seu art. 129.2, ordena als poders públics promoure eficaçment les diverses formes de participació en l'empresa, i l'Estatut dels Treballadors reconeix la participació en l'empresa com un dret bàsic dels treballadors (art. 4.g); no obstant això, són normes pendents de desenvolupament i, per tant, d'escassa aplicació fins al moment.

La Jornada va ser inaugurada per la degana de la Facultat de Dret de la Universitat de València, Clara Viana, que va estar acompanyada dels representants de les entitats organitzadores de la Jornada.

El primer ponent, Vicente Salas Fumás, economista i catedràtic d'organització d'empreses de la Universitat de Saragossa, i gran expert en la matèria, va tractar sobre la participació de les persones treballadores en l'empresa des de la perspectiva de l'eficiència econòmica. El professor Salas va començar plante-

jant la qüestió de si la participació dels treballadors contribueix a l'eficiència econòmica, i quins models d'empresa i quines formes de participació existeixen. A partir d'ahí va desgranar les diverses possibilitats i els resultats d'estudis realitzats.

Aquests evidencien que la participació dels treballadors en la gestió, més que en els òrgans de govern, sí ha resultat ser molt eficient, però que per a que aquesta delegació de competències es done ha d'existir confiança i s'ha de formar als treballadors en les competències necessàries. Una via que contribueix a generar aquesta confiança és la participació financera dels treballadors en la seua empresa: la participació en beneficis augmenta la transparència, que és el primer pas per guanyar confiança. No obstant això, per a promoure la participació financera dels treballadors s'han d'establir polítiques públiques, entre elles incentius fiscals, segons va advertir Vicente Salas.

Els drets de participació

La segona ponència va anar a càrrec de Maria Pons Carmena, doctora en dret i professora de dret del treball i de la seguretat social a la Universitat de València, que es va centrar en el marc jurídic dels drets de participació dels treballadors en l'empresa. La professora Pons Carmena va començar advertint que no hi ha un marc comú obligatori sobre el tema a la Unió Europea, ni tan sols un mínim sobre el dret d'informació i consulta, la qual cosa genera una gran decepció.

En canvi, en el cas d'Espanya no existeix un problema de regulació sobre el dret d'informació i consulta als treballadors, però sí de control en la seua aplicació. En aquest cas, és clau la tasca de la inspecció, per la qual cosa hauria de ser dotada de més mitjans per a poder complir amb la seua funció. Quant al dret de participació, a falta de normativa, podria avançar-se a través de la negociació col·lectiva.

En tercer lloc, va intervenir el representant de l'Administració Rafael Gómez Gordillo, assessor del gabinet del secretari d'Estat de Treball, i professor titular de Dret del Treball i de la Seguretat Social de la Univ. Pablo de Olavide de Sevilla. Gómez Gordillo va recordar l'acord de govern per a desenvolupar l'art. 129.2 de la Constitució en aquesta legislatura, i l'estat actual d'aquest projecte. El problema central és definir quin model de participació seria el més convenient impulsar, i per a això s'ha prioritzat constituir una comissió d'experts que estude el tema.

A continuació, es va celebrar una taula redona sobre la participació dels treballadors en la presa de decisions de l'empresa i les seues possibilitats de desenvolupament a Espanya, en la qual van participar quatre grans experts en la matèria: Ignacio Muro Benayas, economista i ex director gerent de l'Agència EFE; Sara

Lafuente Hernández, investigadora principal de l'Institut Sindical Europeu; Rafael García Martínez, conseller d'ADIF en representació de CCOO, i Antonio Ferrer Sais, senador, exsecretari d'acció sindical confederal d'UGT i ex conseller d'administració d'Atlantis Seguros, en representació d'UGT.

Gemma Fajardo García, membre de la PxDE i del IU-DESCOOP, com a coordinadora de la taula, va plantejar diverses qüestions com: quin balanç es podia fer de les experiències de participació en els òrgans d'administració, tant a Espanya com des d'una perspectiva internacional?; s'ha d'incentivar o exigir aquesta participació? en quin tipus d'empreses i en quin tipus de decisions?; quines avantatges té la participació dels treballadors en la presa de decisions?; s'haurien de desenvolupar altres formes de participació com l'econòmica o financera? Les respostes van oferir idees molt interessants per avançar en el coneixement i fer propostes legislatives o pràctiques per millorar la gestió de les empreses i la participació dels treballadors en les mateixes.

La Jornada va concloure amb l'exposició de les mil·lors comunicacions presentades per investigadors, com la presentada per Yolanda Chica i Maite Ruiz-Roqueñi, professores d'Organització i Direcció d'Empreses i Màrqueting de la UPV/EHU, sobre Reptes i limitacions de les persones treballadores en l'empresa, aproximació al cas de les empreses basques a través del mètode Delphi; Sara Lafuente Hernández, de l'Institut Sindical Europeu, sobre el significat de la cogestió a Europa, idees, pràctiques i debats; i per Alfonso Estragó, professor i investigador del Centre d'Estudis de Sociologia del Treball de la Facultat d'Economia de la Universitat de Buenos Aires, sobre un mapa per a avaluar i comparar la participació horitzontal en la propietat i la gestió organitzacional.

LES COOPERATIVES D'ENSENYAMENT RECLAMEN EN EL SEU CONGRÉS A VALÈNCIA EL SEU PAPER COM A AGENTS EDUCATIUS RELLEVANTS

El XX Congrés Estatal de Cooperatives d'Ensenyament, titulat “EducArt: Educació i Art, l'art d'innovar, l'art d'incloure”, va concloure a València amb la lectura d'un manifest en el qual els participants van posar en valor el model d'escola cooperativa davant les noves necessitats de la societat.

El XX Congrés Estatal de Cooperatives d'Ensenyament, titulat “EducArt: Educació i Art, l'art d'innovar, l'art d'incloure”, va tindre lloc els dies 23 a 25 d'octubre a València, Capital Espanyola de l'Economia Social 2024, i va concloure amb la lectura d'un manifest en el qual les cooperatives van reclamar el seu paper com a agents educatius rellevants en el context actual, a més de posar en valor el model d'escola cooperativa davant les noves necessitats de la societat. El Congrés va ser organitzat per la Unió Espanyola de Cooperatives d'Ensenyament (UECoE) i la Unió de Cooperatives d'Ensenyament Valencianes (UCEV), i en el mateix van participar 260 docents de cooperatives de tota Espanya.

El manifest “Construint una Economia Social educativa i transformadora” planteja, entre els seus principals reclams, “continuar impulsant la inclusió educativa i social en les nostres escoles, donant visibilitat a aquest compromís en cultures, polítiques i pràctiques

que promoguen la igualtat de gènere i la inclusió dels grups desfavorits i altres infrarepresentats en les nostres cooperatives i en les nostres aules”, va assenyalar el president de la UCEV, Miquel Ruiz, encarregat de la lectura del document.

Segons es va transmetre, el manifest demana la participació del cooperativisme d'ensenyament “en els espais del diàleg social que li són propis”. A partir de la Recomanació de la Unió Europea sobre el desenvolupament de condicions marc per a l'Economia Social, aprovada el 2023, el manifest de les cooperatives d'ensenyament “planteja alhora una sèrie de compromisos i demandes en aquest sentit”, va assegurar.

Les reivindicacions van apel·lar al Govern estatal, les administracions autonòmiques i els ajuntaments “a reconèixer la singularitat, característiques i l'abast de la labor de les escoles cooperatives, i que la participació del cooperativisme en el diàleg social, clau per

a l'elaboració de millors polítiques socials i laborals, també es trasllade al món de l'educació”.

D'aquesta manera, s'asseguraria “la participació de dret de les entitats representatives del cooperativisme educatiu en els Consells Escolars dels diferents nivells territorials, així com en tots aquells espais i òrgans de participació impulsats per les Administracions per al disseny de les polítiques educatives, incloent els vinculats a la Formació Professional”, va continuar.

Prop del 12% de l'ensenyament concertat

Per últim, el text demana donar prioritat a les cooperatives educatives en l'accés als concerts, incloure en tots els nivells de l'educació reglada la proposta pedagògica de les cooperatives escolars o millorar l'entorn de finançament d'aquests centres, que representen prop del 12% de l'ensenyament concertat al nostre país.

Aquest document, al qual s'han subscrit els centres d'ensenyament cooperatiu de tota Espanya, es traslladarà a les Administracions educatives de les diferents Comunitats i al propi Ministeri per al seu coneixement.

La clausura va culminar amb el concert homenatge pel centenari del poeta valencià Vicent Andrés Estellés, a càrrec del cantant Pau Alabajos, que va estar acompanyat en l'escenari per l'artista plàstic Pepe Castells, qui va elaborar un retrat del poeta en temps real durant l'actuació.

La jornada de clausura del Congrés Educart inclogué també la conferència “L'educació artística no són manualitats: el pensament artístic com a metodologia transformadora a l'escola”, a càrrec de la pedagoga

Andrea de Pascual, cofundadora de 'Pedagogías Invisibles'. Així mateix, en la inauguració va participar la secretària d'Estat d'Economia Social, Amparo Merino, que va assenyalar que parlar de cooperatives i educació “és parlar del futur del nostre país i d'aconseguir una societat més justa, sostenible i feminista, on primer els principis del cooperativisme i on no es done prioritat al dogma de l'egoisme que tant mal està fent”. Merino va ressaltar també que és necessària la presència de l'Economia Social en les diferents etapes educatives, perquè les persones joves coneguen els valors i l'enorme potencial que té.

Per la seua banda, el vicepresident de UECOE, Patxi Olabarria, va concloure: “Les cooperatives d'ensenyament som una peça fonamental del sistema educatiu espanyol. Sense les cooperatives d'ensenyament no podríem parlar d'un sistema educatiu veritablement plural, equitatiu i de qualitat. Possibilitem que l'escolarització no estiga determinada per les condicions econòmiques de les famílies, sinó que oferim igualtat d'oportunitats per a tots els estudiants, garantint una educació accessible i gratuïta per a milers de famílies, a més de garantir una educació de qualitat”, va dir Patxi Olabarria.

El vicepresident de la UECOE, entitat que agrupa més de 600 cooperatives d'ensenyament i altres centres educatius d'Economia Social, va acabar el seu torn de paraula reclamant als representants del Govern presents en l'acte “que el règim de concert educatiu cobre els gastos reals de funcionament”, i va subscriure que “és necessària una revisió dels mòduls econòmics actuals que permeta cobrir els gastos operatius i millorar l'oferta educativa”.

MÉS DE 50.000 DONES FORMEN PART DE LA BASE SOCIAL DE LES COOPERATIVES ASSOCIADES A FEDERACIÓ DE COOPERATIVES AGROALIMENTÀRIES

Coincidint amb la celebració del Dia Internacional de la Dona Rural, Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana ha actualitzat les dades del seu "Informe de participació de dones en les cooperatives agroalimentàries valencianes", elaborat amb dades facilitades per les seues 252 entitats associades, i actualitzats al tancament de l'exercici 2022.

La primera conclusió que es pot extraure és que la presència de dones en la base social de les cooperatives continua avançant. En total, 50.024 dones formen part de la base social de les cooperatives associades a la Federació, la qual cosa suposa un avanç tant en termes absoluts, amb 1.170 noves sòcies, com percentuals, amb un increment d'un 0,5% fins a arribar al 28,59% del total. El major volum de sòcies es troba a la província de Castelló (53,5%), seguida per València (36,3%) i Alacant (10,2%).

Més de 8.000 dones empleades

Pel que fa a l'ocupació, 8.339 dones treballen en les cooperatives agroalimentàries associades a la Federació. Això suposa un 44% del total de llocs de treball que ofereix el sector (19.139). La concentració de dones en la base laboral de les cooperatives agroalimentàries és especialment destacable en les comarques del Baix Vinalopó, Vinalopó Mitjà i Marina Baixa a la província d'Alacant; Alt Palància, Baix Maestrat i Plana Baixa a la província de Castelló; i la Ribera Alta a la província de València.

L'informe arreplega també dades referents a la participació de dones en els òrgans de gestió i decisió de les cooperatives. A la fi de l'exercici 2022, un total de 214 dones formaven part dels consells rectors de les 252 cooperatives associades a Federació. Això suposa més del 9% del total de persones integrants d'aquests òrgans. Aquesta participació es concentra principalment en les cooperatives amb una facturació inferior a 10 milions d'euros.

És especialment notable el creixement de la presència de dones en la direcció o gerència de cooperatives. L'última xifra és de 50 dones, quasi un 20% del total, enfront de les 26 que ocupaven esta responsabilitat a la fi de 2016. Esta dada és de gran importància, en tractar-se d'ocupacions amb una elevada taxa d'estabilitat i baix relleu.

En la direcció correcta

Per a Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana, les dades recopilades en aquest informe són positives, si bé encara estan lluny de la representativitat desitjada, especialment en la participació en els òrgans de governança de les cooperatives.

En aquest sentit, Lourdes Falcó, representant de la Federació en la junta directiva d'AMCAE (Associació de Dones de Cooperatives Agroalimentàries d'Espanya), destaca que "és necessari que el sector incentive la participació de dones tant en la base social com en els òrgans de governança de les nostres cooperatives, a través d'accions formatives i de sensibilització, que posen el focus en la capacitat de les dones per a participar en la presa de decisions i en la idoneïtat de comptar amb la visió que poden aportar".

Falcó ha mencionat també que hi ha cooperatives amb consells rectors en els quals la participació de la dona és destacada i on s'ha normalitzat la incorporació de dones amb cada vacant que es produeix. "Aquestes cooperatives han de servir d'exemple per a impulsar un procés generalitzat que conduïska, en una primera fase, almenys a la igualtat de la participació de dones en els consells rectors segons la seua presència en la base social".

La Federació de Cooperatives Agroalimentàries de la Comunitat Valenciana es compromet a seguir acompanyant les seues cooperatives associades en aquest procés, a través del suport i l'assessorament, activitats formatives i divulgatives. Així mateix, continuarà impulsant l'elaboració de recursos dirigits a dones interessades a formar part de les cooperatives i dels seus òrgans de governança.

CAIXA RURAL LA VALL SAN ISIDRO, DISTINGIDA EN ELS PREMIS 9 D'OCTUBRE

La cooperativa Caixa Rural La Vall San Isidro (CaixaLaVall) ha rebut la Distinció al Mèrit Empresarial i Social de la Generalitat Valenciana, en els tradicionals Premis 9 d'Octubre, que s'entreguen en el Dia de la Comunitat Valenciana. El premi corona la celebració del 120 aniversari de la fundació de CaixaLaVall.

L'entitat està vinculada al municipi de la Vall d'Uixó (Castelló) des de 1904, any en què es va constituir com una societat denominada Gremi de Llauradors o Sindicat Agrícola de la Vall d'Uixó, baix l'advocació de Sant Isidre, i per iniciativa de Demetrio García i Facundo Manzana, Prevere Coadjutor de la Parròquia del Sant Àngel de la localitat.

La creació d'aquest Sindicat es va avançar a la promulgació de la Llei de Sindicats Agrícoles de 1906, per a afrontar com més prompte millor la resolució dels problemes específics de la població, encara que després es va incorporar al marc cooperatiu d'aquesta important llei de 1906.

L'obra social de CaixaLaVall es va iniciar el 1947 per a col·laborar amb associacions i entitats benèfiques, esportives, educatives, musicals, festives, entre altres, i ha contribuït a enfortir el teixit social i cultural i millorar la vida de les persones.

Històrica trajectòria empresarial

Per a aquest premi, la Generalitat ha valorat la històrica trajectòria de CaixaLaVall que, al llarg de la seua història s'ha desenvolupat fins a conformar l'entitat sòlida i moderna que és actualment, amb més de 11.000 socis que treballen al servei de la comarca. La

caixa rural es va incorporar en 2021 al Grup Cooperatiu Solventia, creat l'any 2011 per a garantir la solvència i liquiditat de les Caixes participants, i la capçalera del qual és l'entitat extremeña Cajalmendralejo.

"Aquest prestigiós reconeixement és fruit del treball incansable de totes les persones que han format part de CaixaLaVall durant aquests 120 anys i, per descomptat, de la confiança que els veïns de la Vall d'Uixó han dipositat en nosaltres. Continuem compromesos amb la nostra localitat, amb la mateixa dedicació i passió que ens ha acompanyat des del principi. Gràcies a totes i a tots per ser part d'aquest èxit!", va transmetre l'entitat en l'acceptació del premi.

Més distincions a l'economia social

La Generalitat Valenciana ha volgut premiar també la labor d'organitzacions de l'economia social com l'associació Afanias de Castelló i la Federació de Famílies Nombroses de la Comunitat Valenciana, que també han rebut un reconeixement aquest 9 d'octubre.

Afanias de Castelló és una associació sense ànim de lucre, fundada el 1965 per a promoure, atendre i millorar la qualitat de vida de persones amb discapacitat intel·lectual i els seus familiars, garantint els seus drets i promovent la igualtat d'oportunitats i la seua inclusió social.

D'altra banda, la Federació de Famílies Nombroses de la Comunitat Valenciana (Fanucova) està integrada per al voltant de 7.000 famílies, sent la Comunitat Valenciana la tercera autonomia d'Espanya amb major nombre de famílies nombroses associades.

LA GENERALITAT VALENCIANA ABORDA EN UNA JORNADA AMB ENTITATS SOCIALS LA FUTURA LLEI DEL TERCER SECTOR D'ACCIÓ SOCIAL DE LA COMUNITAT VALENCIANA

La proposta de Llei del Tercer Sector d'Acció Social té un caràcter participatiu i es construirà en col·laboració directa amb les entitats socials i experts, els qui aportaran la seua experiència i visió

Esta llei s'inspira en el marc nacional, adaptant-lo a les particularitats de la Comunitat Valenciana, i segueix el deixant de la recent Llei del Voluntariat, aprovada pel Consell de la Generalitat el passat 15 d'octubre

La Vicepresidència i Conselleria de Servicis Socials, Igualtat i Vivenda, a través de la Direcció General d'Inclusió i Cooperació al Desenvolupament, va celebrar el passat 25 d'octubre una jornada participativa amb representants de les entitats socials i experts universitaris en la qual es va abordar la futura i primera Llei del Tercer Sector d'Acció Social de la Comunitat Valenciana. Entre els participants va estar el professor Rafael Chaves, del IUDESCOOP-UV, i president de la Comissió Científica de CIRIEC-Espanya.

El secretari de Família i Servicis Socials, Ignacio Grande, va inaugurar l'esdeveniment en el Centre del Carme Cultura Contemporània de València, al costat del director general d'Inclusió i Cooperació al Desenvolupament, Pedro Carceller, i el director general de Diversitat, Stephane Soriano.

En el seu discurs, Ignacio Grande va subratllar la importància d'este acte, que marca "un pas significatiu cap a la primera Llei del Tercer Sector d'Acció Social en la Comunitat Valenciana". "Una llei que busca

enfortir i regular la funció que exercixen les entitats socials en la seua labor de suport a les realitats més vulnerables i que aporta al tercer sector confiança, seguretat i reconeixement, consolidant a les entitats com a col·laboradores de l'administració", va afirmar.

En este sentit, va ressaltar la importància del Tercer Sector en la lluita contra la desigualtat i l'exclusió, així com "motor que impulsa la justícia social en la nostra societat".

Per tot això, el secretari va reiterar la necessitat de facilitar el treball i reconèixer la labor d'estes entitats "amb la primera llei en la història de la Comunitat Valenciana en la qual han participat i col·laborat les entitats socials", a les quals ha considerat "imprescindibles en este procés".

Així mateix, Ignacio Grande va expressar el seu agraïment a les més de 150 entitats que van participar en l'acte i va manifestar la seua satisfacció per aconseguir fer d'esta jornada "un espai de diàleg i construcció col·lectiva en la qual s'han escoltat les veus, experiències i perspectives amb l'objectiu de construir la llei que ens mereixem com a societat".

Llei del Tercer Sector d'Acció Social

La proposta de la Llei del Tercer Sector d'Acció Social té un caràcter participatiu i es construirà en col·laboració directa amb les entitats socials, les quals aportaran la seua experiència i visió. Esta llei s'inspira en el marc nacional, adaptant-lo a les particularitats de la Comunitat Valenciana.

La jornada va concloure amb una conferència marc a càrrec del catedràtic José Félix Lozano Aguilar, i diversos tallers participatius on es va debatre sobre el paper del Tercer Sector en la societat actual, els seus reptes, i la importància de la seua col·laboració amb l'Administració.

Nova Llei del Voluntariat

La futura Llei del Tercer Sector d'Acció Social segueix el deixant de la recent Llei del Voluntariat de la Comunitat Valenciana. El Consell va aprovar el passat 15 d'octubre el projecte de Llei de Voluntariat, que actualitza la figura de la persona voluntària i incorpora novetats com la creació d'una targeta que reconeixerà formalment esta labor i els atorgarà beneficis.

El projecte de Llei del Voluntariat inclou també un augment de les mesures de protecció tant per a menors que es beneficien de l'activitat voluntària com per a menors de 18 anys que es convertixen en persones voluntàries. Així, permet que a partir dels 12

anys, sempre amb autorització expressa dels pares, mares, tutors o tutores, es puga participar en accions de voluntariat, sempre que no es vegen perjudicades les necessitats formatives o que estes activitats no suposen un perill per a la seua integritat.

La Llei del Voluntariat, al costat de la Llei del Tercer Sector d'Acció Social, forma part dels compromisos assumits per la Generalitat Valenciana des del principi de la legislatura, entre els quals figura també una tercera llei, que és la de millora de la Renda Valenciana d'Inclusió.

EL CONGRÉS DE CERMIS AUTONÒMICS PROMOU A VALÈNCIA UNA TRANSFORMACIÓ DIGITAL JUSTA I INCLUSIVA PER A LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

El XVIII Congrés de CERMIS Autonòmics, organitzat per CERMI Comunitat Valenciana i el CERMI Estatal, va reunir els passats 18 i 19 d'octubre a representants del sector, experts, autoritats i acadèmics a València, amb mesures per a reduir la bretxa digital

València, capital espanyola de l'Economia Social 2024, va ser testimoni els passats 18 i 19 d'octubre del XVIII Congrés de CERMIS Autonòmics, organitzat per CERMI Comunitat Valenciana i el CERMI Estatal, amb la col·laboració de la Diputació, l'Ajuntament de València i la Generalitat Valenciana. Baix el lema "Per una Transició Digital Justa i Inclusiva: Educació i Acció contra la Bretxa Digital de les Persones amb Discapacitat", l'esdeveniment va servir com a espai de diàleg per a promoure la igualtat en l'àmbit digital de les persones amb discapacitat.

En la inauguració va prendre la paraula la vicepresidenta i consellera de Servicis Socials, Igualtat i Habitatge de la Generalitat Valenciana, Susana Camarero, qui va defensar l'increment de les aliances i la tecnologia inclusiva per a garantir la igualtat i millorar la qualitat de vida de les persones amb disca-

pacitat, i va destacar la importància de teixir xarxes de treball comunes i aliances que permeten abordar els problemes reals des de les administracions i el tercer sector.

Per a Camarero, les eines digitals "han de ser una alliberació, i han de servir per a donar suport i ser un avanç en la vostra qualitat de vida" i va concloure amb la determinació del Govern de "treballar colze a colze" amb el sector de la discapacitat.

L'obertura institucional va comptar amb la presència del president del CERMI CV, Luis Vañó Gisbert, que va recordar que aquest Congrés és especialment significatiu perquè s'emmarca en la celebració del 25 aniversari del CERMI CV. El va definir com "una oportunitat única per a traçar aquest futur amb la ferma convicció que la tecnologia ha de ser una aliada en la creació de la igualtat, no un obstacle".

Per part seua, el president del CERMI Estatal, Luis Cayo Pérez Bueno, va centrar la seua intervenció en la importància del sector social i va alertar que “corre el risc de difuminar-se en les agendes polítiques”.

La diputada de l'àrea de Benestar i Inclusió social i salut pública de la Diputació de València, Inmaculada González, va estar present juntament amb l'alcaldesa de València, María José Catalá, qui va recordar que València s'ha convertit aquest any en la capital de l'economia social espanyola, i en aquest sentit, va traslladar el seu desig que aquesta capitalitat de l'economia social tinga un marcat accent social.

Ponències, conferències i taules redones

La jornada inaugural va incloure la presentació de l'informe “La protecció de les persones consumidores vulnerables amb discapacitat enfront de la bretxa digital”, elaborat per la doctora en Dret i experta en Dret de la Discapacitat, Gloria Álvarez Ramírez, a petició del CERMI Estatal i l'Organització de Consumidors i Usuaris (OCU).

A continuació es va donar pas a tres ponències: la primera amb la directora executiva del CERMI Estatal, Pilar Villarino; la segona a càrrec de la professora de Ciències Polítiques del Departament de Dret Constitucional i Ciència Política de la Universitat de València, Raquel Valle Escolano; i la última sessió, impartida per la directora de 'Por Talento Digital, de Fundació ONCE', Mónica Cadenas Menéndez.

El paper de la intel·ligència artificial en la promoció de l'autonomia personal de les persones amb discapacitat i la transformació digital de la discapacitat en els territoris van ser els temes sobre els quals va girar la primera jornada, amb ponències d'autoritats estatals i territorials relacionades amb el sector de la discapacitat a Espanya.

En les diferents sessions, els ponents van coincidir en la importància que tenen les entitats per a no sols promoure una tecnologia accessible, sinó assequible, així com proposar polítiques que esmoreïsquen els efectes de la bretxa digital en les persones amb discapacitat i ajuden a superar les principals barreres a l'hora de realitzar aplicacions que contribuïsquen a l'accessibilitat.

La Declaració de València clausura l'esdeveniment

Durant la clausura de l'esdeveniment, en la qual van participar el director general de persones amb discapacitat de l'Ajuntament de València, Javier Copovi; la comissionada de CERMIS Autònoms, Teresa Palahí; el president del CERMI CV, Luis Vañó, i el secretari general del CERMI CV, Enrique Llin, va haver-hi una intervenció en vídeo del president de la Generalitat Va-

lenciana, Carlos Mazón; i es va presentar la Declaració de València, un document conclusiu que estableix les bases perquè la tecnologia i digitalització representen i actuen com a eines d'equitat, garantint un món accessible per a totes les persones.

Aquesta declaració, llegida per la tesorera del CERMI CV, Rosa Bayarri, marca un compromís per a assegurar que la transformació digital siga accessible i inclusiva per a les persones amb discapacitat, establint principis i accions fonamentals, amb línies d'acció com la necessitat de protegir les persones vulnerables en l'entorn digital mitjançant marcs normatius que incloguen la seua veu, garantint que la tecnologia elimine desigualtats.

A més, promou l'educació digital i la formació per a l'ocupació, enfocant-se en la capacitat de dones i xiquetes amb discapacitat per a reduir la bretxa digital i dotar-les d'habilitats en un món tecnològic en evolució.

La declaració promou també la incorporació de la intel·ligència artificial de manera ètica i accessible, desenvolupant-la en col·laboració amb les persones amb discapacitat perquè la seua implementació respecte la privacitat i dignitat individual. Així mateix, fa una crida a les organitzacions que treballen amb aquest col·lectiu a liderar el canvi digital utilitzant eines tecnològiques que optimitzen la gestió i participació social.

NOTÍCIES DE L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA · ESPANYA

XX CONGRÉS INTERNACIONAL D'INVESTIGADORS EN ECONOMIA SOCIAL DE CIRIEC-ESPANYA - JAÉN, 2 A 4 D'ABRIL DE 2025

UNIVERSITAT I ECONOMIA SOCIAL: CIÈNCIA, INNOVACIÓ I CONEIXEMENT PER A ENFRONTAR LA POLICRISI

La celebració del XX Congrés de CIRIEC-Espanya marca un punt important, un assoliment que reflecteix la consolidació i la rellevància creixent del treball d'investigació en economia social.

CIRIEC-Espanya crida al XX Congrés Internacional d'Investigadors en Economia Social, que tindrà lloc a Jaén els dies 2, 3 i 4 d'abril de 2025, baix la direcció de la catedràtica de la Universitat de Jaén i presidenta de CIRIEC-Espanya, Adoración Mozas. El XX Congrés de CIRIEC-Espanya marca la consolidació d'una tradició de quasi quatre dècades, des que es va celebrar el primer en 1988. Este assoliment reflecteix la continuïtat i rellevància del treball d'investigació en economia so-

cial del CIRIEC, així com el compromís de la comunitat acadèmica i professional per a promoure i enfortir este àmbit a Espanya i a nivell internacional.

Els Congressos de CIRIEC-Espanya són des del seu inici una cita ineludible per a investigadors de l'economia social, professionals del sector i representants de les administracions públiques amb competència en la matèria. El Congrés de Jaén se celebra a més en el marc de la designació del **2025 Any Internacional**

de les Cooperatives, segons declaració de Nacions Unides.

Jaén i Andalusia s'han bolcat en l'organització i suport a este Congrés, que entre els seus col·laboradors compta amb la Xarxa ENUIES, de centres universitaris d'investigació en economia social; la Xarxa REJIES, de Jovens Investigadors; el Centre de Documentació CIDEC; l'Observatori Iberoamericà OIBESCOOP; la Xarxa AEDEM; AndalusiaESCoop, la Diputació de Jaén, Picualia, l'Institut d'Estudis de Jaén, Oleocampo, la Contra de Jaén, Ageing Lab, Aceite de Jaén i les denominacions d'origen de Sierra Mágina, Sierra de Segura i Sierra de Cazorla.

Entre els patrocinadors figuren la Junta d'Andalusia, Diputació de Jaén, la pròpia Universitat de Jaén i

la seua Facultat de Ciències Socials i Jurídiques, l'Ajuntament de Jaén, Jaencoop, Grup Interóleo, Caixa Rural de Jaén i DCOOP. A més de les diferents àrees temàtiques es contempla la presentació de comunicacions docents en un taller específic, on es presentaran preferentment innovacions en l'ensenyança de les matèries de cooperativisme i economia social. També es comptarà amb un Taller per a doctorands que estan elaborant les seues tesis, i un Taller de reflexió sobre la situació de les persones investigadores i el professorat de la Universitat Espanyola en l'actualitat.

Es concediran **Premis a les millors comunicacions presentades al XX Congrés i a les dos millors tesis doctorals defeses abans del 31 de desembre de 2024.**

XX CONGRÉS DE CIRIEC-ESPANYA, JAÉN 2025

TALLERS TEMÀTICS DE COMUNICACIONS

Tallers Generals (TG)

- Ciència, innovació i coneixement per afrontar la policrisi
- L'Economia Social a Andalusia i a Espanya
- La intel·ligència artificial i l'economia social
- La fiscalitat de les diferents famílies de l'economia social
- Avanços estadístics i en mesura de l'impacte de l'economia social
- Les polítiques públiques de foment de l'Economia Social

Tallers Temàtics

- T.1.- Releu generacional en les organitzacions de l'economia social
- T.2.- Les empreses de l'economia social com a empreses emergents: innovació i escalabilitat
- T.3.- Reptes de l'estratègia de cures des de l'economia social
- T.4.- Combatre la pobresa energètica des de l'economia social
- T.5.- La contribució de l'economia social a l'economia circular: avanços teòrics i empírics
- T.6.- La transformació digital (TD) en les entitats d'economia social
- T.7.- La responsabilitat social universitària i les polítiques públiques
- T.8.- Innovació docent universitària: apropar l'economia social per repensar l'economia
- T.9.- Cap a una escola europea i llatinoamericana d'emprenedoria social
- T.10.- La intercooperació en l'economia social
- T.11.- Polítiques públiques autonòmiques de foment de l'Economia Social
- T.12.- Finances ètiques
- T.13.- Direcció d'empreses i sostenibilitat (AEDEM)
- T.14.- Empreses socials i economia social
- T.15.- Economia Social, associacions, voluntariat i Tercer Sector davant les desigualtats
- T.16.- Novetats jurídiques en l'àmbit de l'economia social
- T.17.- Història del Cooperativisme i de l'Economia Social
- T.18.- L'Economia Social i la col·laboració públic-privada en serveis públics sanitaris, educatius i de les cures

Impacte positiu

L'acte oficial d'obertura del Congrés tindrà lloc en el matí del dijous 3 d'abril, amb les intervencions del rector de la Universitat de Jaén, Nicolás Ruiz; la presidenta de CIRIEC-Espanya, Adoración Mozas; el president de CEPES i de Social Economy Europe, Juan Antonio Pedreño; el diputat d'Ocupació i Empresa de la Diputació de Jaén, Luis Miguel Carmona, i la Secretària General d'Empresa i Treball Autònom de la Junta d'Andalusia, Adolfinia Martínez Guirado.

A continuació, el XX Congrés de CIRIEC-Espanya tindrà com a conferenciant inaugural al president de la Confederació Europea de Cooperatives Industrials i de Servicis (CECOP) i portaveu de la Categoria d'Economia Social, Grup III, del Comité Econòmic i Social Europeu (CESE), Giuseppe Guerini.

Al costat de la conferència inaugural, la jornada del dijous 3 d'abril es completarà amb la taula redona "Coneixement científic i la seua aplicació a l'Economia Social", moderada per la periodista Esperanza Calzado, i amb la participació Adolfinia Martínez Guirado, Secretària General d'Empresa i Treball Autònom de la Junta d'Andalusia; Luis Miguel Jurado Mancilla, President de COCETA i FAECTA, i Vicepresident de AndalucíaESCOop; Juan F. Juliá Igual, president de la Xarxa ENUIES; Saioa Arando Lasagabaster, professora de la Universitat de Mondragón, i Jerònima Bonafé Ramis, de Cooperatives Agroalimentàries Illes Balears i vicepresidenta primera de CEPES.

Ja en la vesprada del dia 3 tindran lloc els primers tallers de presentació de comunicacions, que es desenvoluparan també durant el matí del divendres.

Estratègies de les comunitats autònomes

El mateix divendres estan previstes dos taules redones. En la primera, quatre directors generals amb competències en economia social i treball autònom de diferents comunitats autònomes presentaran i debatran sobre les seues últimes estratègies de foment de l'economia social. Els quatre directors generals participants de la taula seran Carmen María Durán Barrantes (Andalusia), Ana María Carmona Duque (Castella-la Manxa), Marta Mariño (Galícia) i Antonio Pascual del Riquelme Herrero (Múrcia), que estaran moderats pel professor José Luis Monzón.

La segona taula redona serà sobre la "Producció científica del CIRIEC: la investigació en economia social", moderada Rafael Chaves, president de la Comissió Científica de CIRIEC-Espanya, i amb la participació de Paloma Bel Durán, EESCOOP-Universitat Complutense de Madrid; Felipe Hernández Perlines, de la Universitat de Castella-la Manxa; Aitziber Etxezarreta Et-xarri, GEZKI-Universitat del País Basc; Maite Cancelo, CECOOP-Universitat de Santiago de Compostel·la, i Carmen Marcuello, de la Universitat de Saragossa.

Programació cultural

Juntament amb l'activitat científica del Congrés, el programa preveu una interessant oferta cultural i gastronòmica. Així, el dimecres dia 2 s'oferirà un passeig turístic pel barri antic de Jaén, que finalitzarà amb un còctel de benvinguda a l'Hospital San Juan de Dios, i un concert commemoratiu del XX Congrés Internacional de CIRIEC-Espanya. El sopar oficial serà en l'històric Parador del Castell de Santa Catalina.

XX CONGRÉS DE CIRIEC-ESPANYA, JAEN 2025

COMITÉ CIENTÍFIC I COMITÉ ORGANITZADOR

COMITÉ CIENTÍFIC

- Adoración Mozas Moral, Universitat de Jaén, Presidenta
- Rafael Chaves Ávila, CIRIEC-Espanya i Universitat de València, Coordinador
- Juan Fco Julià Igual, CIRIEC-Espanya i Univ. Politècnica de València, Coordinador
- José Luis Monzón Campos, CIRIEC-Espanya i Univ. de València, Coordinador
- Rosalía Alfonso Sánchez, Universitat de Múrcia
- Saioa Arando Lasagabaster, Universitat de Mondragón
- Narciso Arcas Lario, Universitat Politècnica de Cartagena
- María Bastida Domínguez, Universitat de Santiago de Compostel·la
- Paloma Bel Durán, Universitat Complutense de Madrid
- Enrique Bernal Jurado, Universitat de Jaén
- Yolanda Blasco Gil, Universitat de València
- Inmaculada Buendía Martínez, Universitat de Castella-La Manxa
- Maite Cancelo Márquez, Universitat de Santiago de Compostel·la
- Inmaculada Carrasco Monteagudo, OIBESCOOP i Universitat de Castella-La Manxa
- Belén Català Estada, Universitat de València
- Francisca Castilla Polo, Universitat de Jaén
- Miguel Ángel Chamcho Cantudo, Universitat de Jaén
- Aitziber Etxezarreta Etxarri, Universitat del País Basc
- Millán Díaz Fonca, Red Enuies i Universitat de Saragossa
- Gemma Fajardo García, Universitat de València
- David Flores Ruiz, Universitat de Huelva
- Manuel García Jiménez, Universitat de Còrdova
- Gabriel García Martínez, Universitat Politècnica de València
- Ismael Hernández Adell, Tecnocampus - Universitat Pompeu Fabra
- Felipe Hernández Perlines, Universitat de Castella-La Manxa
- Gustavo Lejarriaga Pérez de las Vacas, Universitat Complutense de Madrid
- Carmen Marcuello Servós, Universitat de Saragossa
- Elena Meliá Martí, Universitat Politècnica de València
- Felipe Palau Ramírez, Univ. Politècnica de València
- Manuel Parras Rosa, Universitat de Jaén
- Fernando Polo Garrido, Universitat Politècnica de València
- José Luis Retolaza Ávalos, Universitat de Deusto
- Sebastián Reyna Fernández, CIRIEC-Espanya
- Cándido Román Cervantes, Universitat de La Laguna
- Francisco Salinas Ramos, Universitat Catòlica d'Àvila
- Jorge Luis Sánchez Navarro, Universitat Politècnica de Cartagena
- Alberto Sánchez Suárez, Universitat de Saragossa
- Francisco Javier Santos Cumplido, Universitat de Sevilla
- Teresa Savall Morera, Universitat de València
- Laura Serrano Mendoza, Universitat Loyola Andalusia
- Eloi Serrano Robles, Tecnocampus - Universitat Pompeu Fabra
- Mª José Vañó Vañó, Universitat de València
- Carlos Vargas Vasserot, Universitat d'Almeria

COMITÉ ORGANITZADOR

- Adoración Mozas Moral, Universitat de Jaén
- Enrique Bernal Jurado, Universitat de Jaén
- Manuel Parras Rosa, Universitat de Jaén
- Francisca Castilla Polo, Universitat de Jaén
- Miguel Ángel Chamcho Cantudo, Universitat de Jaén
- Raquel Puentes-Poyatos, Universitat de Jaén
- Juan Antonio Parrilla González, Universitat de Jaén
- María de la Paz Horno Bueno, Universitat de Jaén
- Purificación Parrado Martínez, Universitat de Jaén
- Ana Licerán Gutiérrez, Universitat de Jaén
- María Consuelo Ruiz Rodríguez, Universitat de Jaén
- Armando José Santana Bugés, Universitat de Jaén
- María Comino Jurado, Universitat de Jaén
- Ana Ramón Sierra, CIRIEC-Espanya
- María Ferrer Martínez, CIRIEC-Espanya
- Sergio Rubio Martínez, CIRIEC-Espanya
- Ávaro Gallego Borrás, CIRIEC-Espanya
- José Juan Cabezuelo Menadas, CIRIEC-Espanya
- Marina Guillén Valero, CIRIEC-Espanya
- Ana Martínez Benlliure, CIDEA
- Emilio José Silvestre Talaverano, CIDEA

EL GOVERN APROVA L'AVANTPROJECTE DE LLEI INTEGRAL D'IMPULS DE L'ECONOMIA SOCIAL

El Consell de Ministres del passat 8 d'octubre, a proposta del Ministeri de Treball i Economia Social, va donar llum verda a l'avantprojecte de Llei Integral d'Impuls de l'Economia Social, una iniciativa que modifica l'ecosistema legislatiu del sector, en modificar la Llei 5/2011, d'Economia Social; la Llei 27/1999, de Cooperatives, i la Llei 44/2007 per a la regulació del Règim de les Empreses d'Inserció.

El Consell de Ministres del passat 8 d'octubre, a proposta del Ministeri de Treball i Economia Social, va donar llum verda a l'avantprojecte de Llei Integral d'Impuls de l'Economia Social, una iniciativa que modifica l'ecosistema legislatiu del sector, en modificar la Llei 5/2011, de 29 de març, d'Economia Social; la Llei 27/1999, de 16 de juliol, de Cooperatives, i la Llei 44/2007 per a la regulació del Règim de les Empreses d'Inserció.

Amb esta norma es pretén donar un nou impuls al sector, caracteritzat pel Govern d'Espanya "com un motor clau de creixement sostenible, treball decent, democràcia econòmica i justícia social". L'economia social precisava d'una actualització normativa, que tracta de plasmar este avantprojecte de llei, en l'elaboració de la qual s'han introduït diferents aportacions del sector, representat en CEPES.

El primer dels tres articles de l'avantprojecte de Llei adapta i actualitza la Llei 27/1999, de 16 de juliol, de Cooperatives. Entre les novetats, adapta el funcionament intern de les cooperatives a les noves formes de comunicació i participació basades en les noves tecnologies.

El projecte de Llei proposa, per exemple, que les cooperatives de 500 o més socis tinguin l'obligació de crear i inscriure una web amb un contingut mínim determinat que garantisca l'accessibilitat i la transparència de l'organització cap als seus socis.

El principi cooperatiu d'igualtat es reflectirà de manera més efectiva també amb l'obligació d'elaborar plans d'igualtat cooperatius.

L'article segon de l'avantprojecte de Llei modifica la Llei 44/2007 per a la regulació del Règim de les Empreses d'Inserció. Amb el consens del sec-

tor es reforça la definició de col·lectius o persones exposades a situacions de vulnerabilitat i/o exclusió social, evitant la seua estigmatització.

Per exemple, ara també seran objecte d'acompanyament les persones sense llar que, tot i treballar, no tinguen garantits ingressos suficients.

Així mateix, l'avantprojecte inclou una definició d'empresa d'inserció més adequada i coherent amb els seus fins, així com ajustos en el funcionament intern d'aquestes empreses, que permetran garantir la seua competitivitat sempre tenint com a meta que les persones en itineraris d'inserció aconseguisquen la contractació indefinida en empreses ordinàries i amb ella la seua plena inserció laboral.

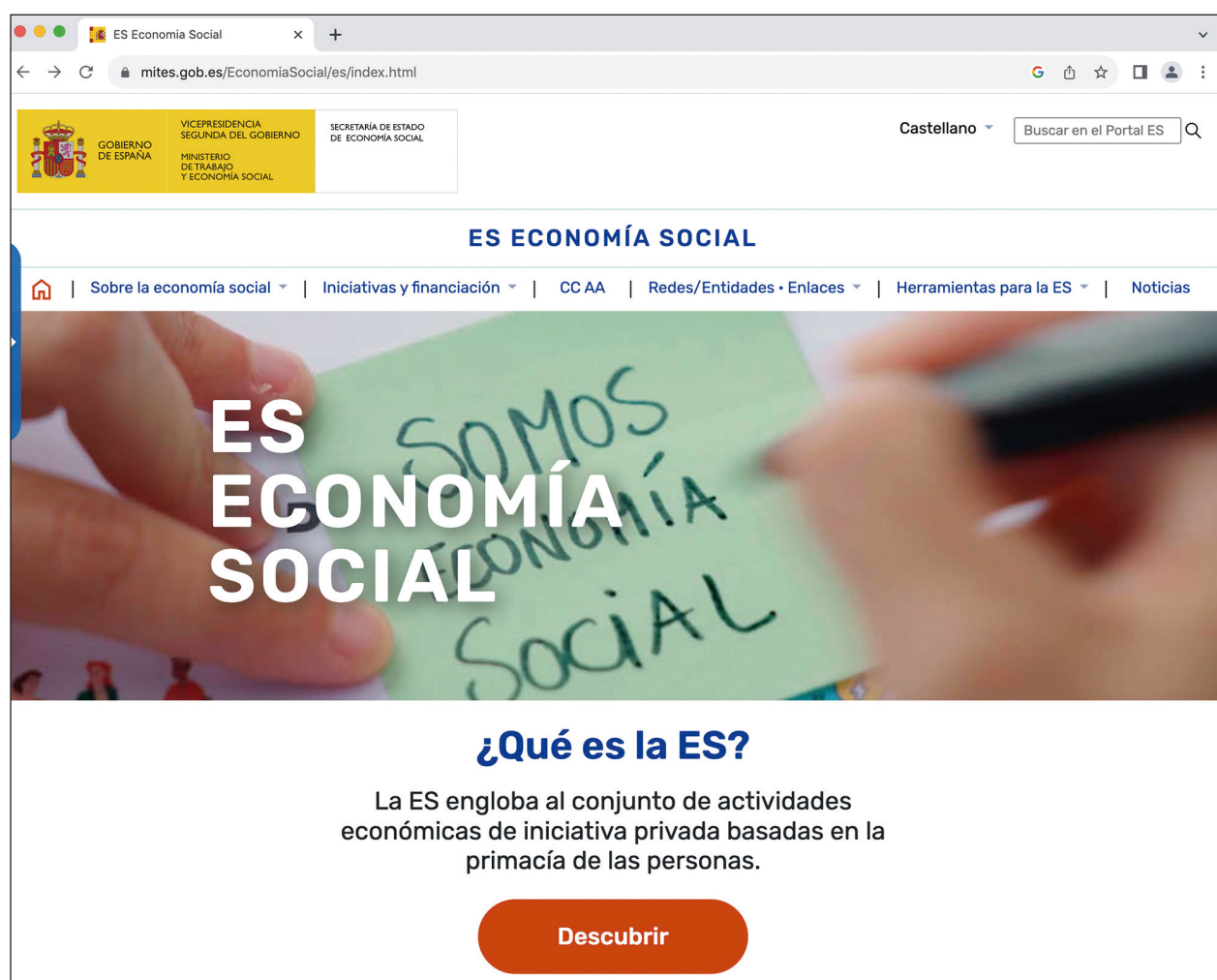
En l'article tercer de l'avantprojecte de llei es modifica la Llei 5/2011, de 29 de març, d'Economia Social, clarificant les tipologies i les famílies d'entitats que integren el sector. Concretament, el legislador distingeix ara entre centres especials d'ocupació d'iniciativa social, que són els que es consideren d'economia social i per tant s'integren en aquesta Llei, front els CE d'ocupació de caràcter capitalista, que deixen de considerar-se economia social.

A més, es pretén que les polítiques públiques de foment siguin més efectives i adequades al creixement del sector, així com als desafiaments actuals, com la sostenibilitat i la cohesió social. També es reforça l'Estratègia Espanyola d'Economia Social com a principal eix per al desenvolupament del sector, assegurant que les polítiques públiques incloguen enfocaments transversals i amb perspectiva de gènere.

L'Economia Social, un orgull de país

La vicepresidenta segona i ministra de Treball i Economia Social, Yolanda Díaz, va presentar l'avantprojecte de llei en la roda de premsa després del Consell de Ministres. Segons va afirmar: "avancem i impulsem un sector que és un orgull de país i alguna cosa sense precedents en el context europeu".

"Afegim recursos i garanties per a lluitar contra el frau d'algunes empreses que utilitzen la fórmula cooperativa per a evitar complir la llei laboral", va advertir també la vicepresidenta. "Aquest avantprojecte de llei", va concloure, "és la culminació de quatre anys d'aposta decidida per una Economia verda, feminista i democràtica. Això és l'Economia Social".

ES Economía Social

GOBIERNO DE ESPAÑA
VICEPRESIDENCIA SEGUNDA DEL GOBIERNO
MINISTERIO DE TRABAJO Y ECONOMÍA SOCIAL
SECRETARÍA DE ESTADO DE ECONOMÍA SOCIAL

Castellano

Buscar en el Portal ES

ES ECONOMÍA SOCIAL

[Sobre la economía social](#) |
 [Iniciativas y financiación](#) |
 [CC AA](#) |
 [Redes/Entidades • Enlaces](#) |
 [Herramientas para la ES](#) |
 [Noticias](#)

¿Qué es la ES?

La ES engloba al conjunto de actividades económicas de iniciativa privada basadas en la primacía de las personas.

[Descubrir](#)

CEPES CONSIDERA QUE EL PROJECTE DE LLEI INTEGRAL D'IMPULS DE L'ECONOMIA SOCIAL ÉS UNA REFORMA NECESSÀRIA PER A MILLORAR LA COMPETITIVITAT I VISIBILITAT DEL SECTOR

No obstant això, com a màxim representant de l'Economia Social a Espanya i amb la finalitat de millorar el text normatiu, CEPES ha elaborat un document d'observacions i propostes, que entregarà a tots els grups polítics perquè es consideren en el debat parlamentari

La Confederació Empresarial Espanyola de l'Economia Social (CEPES) ha valorat positivament l'aprovació de l'avantprojecte de Llei Integral d'Impuls de l'Economia Social, en considerar-lo una “reforma necessària per a millorar la competitivitat, interlocució, reconeixement i visibilitat del sector”. El text normatiu, a més, contempla gran part de les demandes sorgides en el si de CEPES.

En el marc del seu habitual ànim proactiu i de col·laboració institucional, CEPES ha col·laborat amb el Ministeri de Treball i Economia Social des de la publicació de la consulta pública prèvia sobre l'avantprojecte de Llei en 2022, i al llarg de les diferents fases que van marcar la tramitació d'aquest avantprojecte en la passada legislatura, que es va veure interrompuda per la convocatòria d'eleccions generals.

No obstant això, com a màxim representant de l'Economia Social a Espanya i amb la finalitat de millorar el text normatiu, CEPES ha elaborat un document d'observacions i propostes, de 67 pàgines, que ha entregat a tots els grups parlamentaris perquè es consideren via esmenes.

En concret, part d'aquestes propostes es concentren en garantir el reconeixement de l'Economia Social dins del Diàleg Social i Institucional, destacant el seu paper en la cohesió social i la creació d'ocupació de qualitat.

També es proposen esmenes per a assegurar un desenvolupament reglamentari adequat, com el de l'acreditació d'empreses d'economia social i la creació d'un catàleg d'entitats d'economia social, pendent des de fa més d'una dècada. Aquestes modificacions, segons CEPES, “són crucials per a garantir la viabilitat i el desenvolupament de les empreses d'inserció i cooperatives, al mateix temps que promouen la igualtat d'oportunitats en el seu funcionament intern”.

El president de CEPES, Juan Antonio Pedreño, i la ministra Yolanda Díaz.

Reforma significativa i necessària

Per al president de CEPES, Juan Antonio Pedreño, este avantprojecte de llei “representa una reforma significativa i necessària per al conjunt de l'Economia Social a Espanya i, especialment, per al moviment cooperatiu i les empreses d'inserció, que necessiten actualitzar el seu règim jurídic a les necessitats actuals d'estes empreses”.

Per a això, Pedreño explica que es requerirà una anàlisi detallada i d'un debat constructiu en seu parlamentària, “en el qual CEPES està disposat a col·laborar per a aportar tota la informació necessària i respondre als dubtes que puguin sorgir als membres del Congrés dels Diputats i del Senat”.

“El nostre objectiu és que esta llei siga aprovada per unanimitat tal com va ocórrer en 2011, ja que això permetrà treballar amb una garantia jurídica i de sostenibilitat en el temps”, assenyala Pedreño.

EL CONGRÉS DELS DIPUTATS ACULL L'ACTE DE LLANÇAMENT A ESPANYA DE L'ANY INTERNACIONAL DE LES COOPERATIVES 2025

Representants de les set grans federacions de cooperatives espanyoles van celebrar el passat 14 d'octubre en el Congrés dels Diputats un acte de llançament de l'Any Internacional de les Cooperatives. En el mateix acte, presidit per Francina Armengol, es va presentar el manifest del cooperativisme espanyol de cara a l'Any internacional de les Cooperatives, que se celebra en 2025 tal com va anunciar l'Assemblea General de l'ONU en la seua reunió del passat 19 de juny.

En este document les set federacions nacionals del Cooperativisme -Agro-alimentàries, Consum (Hispacoop), Crèdit (UNACC), Educació (UECOE), Treball Associat (COCETA), Transports (FENACOTRANS) i Vivenda (CONCOVI)- reivindiquen el valor diferencial de les cooperatives i de l'economia social per a la societat.

Durant l'acte, al qual va acudir també representació de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) i de la Confederació Empresarial Espanyola de l'Economia Social (CEPES), les federacions van defensar que les cooperatives representen un 5,5% del PIB.

Van recordar que a Espanya el sector cooperatiu està conformat per 23.000 empreses que integren a quasi mig milió de persones sòcies treballadores i més de 8 milions de socis productors i consumidors, així com que són presents en tots els sectors d'activitat.

Després de traslladar estes dades, les federacions van convidar a entendre que són la prova que este

sector econòmic està centrat en crear un món millor per a la societat, per la qual cosa ajuden a prosperar als diferents països.

Un cooperativisme per al futur

La presidenta de Joventut a l'ACI va llegir el document en el qual les entitats signants reclamen la promoció i el suport a les cooperatives com a empreses sostenibles, de manera que es fomenti i enfortisca la seua capacitat, es reconeguen les seues particularitats, se sensibilitze sobre la seua contribució a la implementació dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i al progrés social i econòmic en general.

Com a manera de representar un sector que lluita per un desenvolupament sostenible, van subratllar que és essencial assegurar un entorn jurídic propici que tinga en compte les especificitats i singularitats del model i mantindre un marc fiscal que els permeta aconseguir els seus fins de forma més eficient.

El cooperativisme, una festa per a tots

Amb este esdeveniment, el cooperativisme espanyol convida a unir-se a la celebració de l'Any Internacional de les Cooperatives, un any que servirà per a crear un nou impuls a la difusió d'este model econòmic i empresarial centrat en les persones i la seua contribució a la triple sostenibilitat, social, econòmica i mediambiental.

LA VIII EDICIÓ DEL FÒRUM DEMOS 2024, DE FUNDACIONS I SOCIETAT CIVIL, SE CELEBRA AMB EL FOCUS POSAT EN ELS JOVES

El VIII Fòrum de Fundacions i Societat Civil, Fòrum Demos 2024, organitzat per l'Associació Espanyola de Fundacions (AEF), es va celebrar el passat 30 de setembre i 1 d'octubre al CaixaForum de València, Capital Espanyola de l'Economia Social. El Fòrum va comptar amb la participació de 300 persones, que van explorar el paper de les fundacions per reforçar el diàleg i la solidaritat intergeneracional, en el qual, un any més, s'ha convertit en l'esdeveniment de referència del sector fundacional de tota Espanya.

Aquest esdeveniment està emmarcat en el #October1Europe, Dia Europeu de Fundacions i Donants, el lema del qual aquest any ha estat "Construint confiança, connectant comunitats".

Durant la primera jornada, els participants van poder realitzar visites a fundacions valencianes com la Fundació Reale, la Fundació comunitària Horta Sud, la Fundació Colisée i la Fundació Banco Sabadell. En la segona jornada, al Caixa Forum València, hi va haver una benvinguda i inauguració institucional a càrrec de Marc Simón Martínez, subdirector general de la Fundació 'la Caixa'; Juan Carlos Caballero Montañés, regidor de relacions institucionals de l'Ajuntament de València; José Luis Font Barena, secretari autonòmic de Justícia i Autogovern; Arcadi España García, secretari d'Estat de Política Territorial, i Alberto Durán López, vicepresident executiu de la Fundació ONCE i

vicepresident de l'Associació Espanyola de Fundacions (AEF).

Aquest últim va animar a reflexionar sobre com veuen la filantropia les noves generacions, i va revelar que des del sector fundacional "hem de aprofitar aquest capital humà jove, únic i compromès per posar-lo al centre de les nostres estratègies. La col·laboració intergeneracional serà clau per al nostre futur".

Tecnologies al servei de la filantropia

Entre les ferramentes més destacades que es van presentar en el Fòrum es troba "Doubt and Debate", una plataforma web gratuïta que ajuda els professors a desenvolupar i entrenar el pensament crític dels seus estudiants a través de la tecnologia i de l'educació mediàtica. Esta plataforma, que ha tingut el suport de la Fundació Mapfre per a la seua creació, compta amb contingut audiovisual amb llicència gratuïta cedit pels principals mitjans de comunicació europeus i estatunidencs, que proporciona una àmplia xarxa de contingut amb el qual abordar les qüestions més difícils a les quals s'enfronta la societat hui dia.

També va destacar una taula redona titulada "Entre Z i Alfa: el futur dels joves", a més de diferents tallers sobre salut mental, filantropia local, inversió d'impacte, intel·ligència artificial, voluntariat, ocupació i innovació.

EL GOVERN ES REUNIX EN MONCLOA AMB AGENTS DEL SECTOR DE LA VIVENDA I L'ECONOMIA SOCIAL PER A BUSCAR SOLUCIONS A LA CRISI DE VIVIENDA

El president del Govern, Pedro Sánchez, acompanyat de la ministra de Vivenda i Agenda Urbana, Isabel Rodríguez, es va reunir el passat 22 d'octubre amb diferents agents del sector de la vivenda, incloent diverses entitats de l'Economia Social com CONCOVI i la Plataforma del Tercer Sector. La reunió es va convocar en el marc de la persistent crisi de vivenda a Espanya, per trobar fórmules que permetan un millor accés a la vivenda.

Aquesta és la tercera reunió que el Govern de Sánchez realitza al voltant de la problemàtica de la vivenda. A la reunió també van assistir altres titulars de l'Executiu, com el director de l'Oficina d'Afers Econòmics i G20, Manuel de la Rocha; el secretari d'Estat de Vivenda i Agenda Urbana, David Lucas; el secretari general de Política Nacional, José Fernández Albertos; i el secretari general d'Agenda Urbana, Vivenda i Arquitectura, Iñaki Carnicero.

Com a representants de l'Economia Social va intervenir la Confederació de Cooperatives de Vivenda d'Espanya (CONCOVI), que compta entre els seus departaments amb el Registre de Demandants de Vivenda i Sòl, que canalitza la demanda de vivendes en règim cooperatiu, així com les plataformes CooperOpen i CooperAlquila, destinades a projectes en compra, cessió d'ús i lloguer en règim cooperatiu, respectivament.

El president de CONCOVI, Juan Casares, va destacar la importància d'avançar amb mesures i polítiques fiscals que afavorisquen l'accés a l'habitatge assequible, com la necessitat de reduir l'IVA per a l'adquisició d'habitatge, l'eliminació de l'impost d'Actes Jurídics Documentats de les escriptures que abonen les cooperatives, i optar a paquets de sòls públics destinats a la construcció d'habitatge en règim de cooperativa.

Per aconseguir que aquest tipus de reunions siguin el més executives possibles, Casares va suggerir que s'haurien d'acotar als principals actors del sector de l'habitatge, amb la participació de CONCOVI, AVS i APC Espanya, com a únics productors d'habitatge en el territori nacional.

Finalment, va demanar que el Govern central faciliti a les cooperatives d'habitatge el poder optar a paquets de sòls públics en els nous desenvolupaments destinats per a aquest fi, així com en el cas dels grans tenidors de sòls, com la Sareb i l'Entitat Estatal de Sòl

(SEPEs), perquè es destinen sòls específics per a les cooperatives i la construcció d'habitatge assequible.

Dret fonamental a una vivenda digna

En la reunió va participar també la Plataforma del Tercer Sector, el president de la qual, Luciano Poyato, va aprofitar per afegir que les mesures que prengui l'Executiu s'han d'aplicar de manera urgent i a curt termini, i va recordar que Espanya és el país amb major percentatge de població en lloguer de la Unió Europea, amb "el 41% dels inquilins destinant més del 40% de la seua renda disponible a l'habitatge".

Poyato va assenyalar que, segons l'informe sobre l'Estat de Pobresa d'EAPN-ES, "el preu mitjà del lloguer ha pujat quasi tres vegades més que les rendes reals per persona", per la qual cosa va proposar ampliar l'oferta d'habitatge públic de qualitat en lloguer assequible, i l'establiment d'ajudes massives al lloguer per a les persones i famílies en situació de vulnerabilitat.

Poyato va oferir en nom de la Plataforma la seua col·laboració al Govern i al Ministeri d'Habitatge i Agenda Urbana per impulsar polítiques que garantisquen el dret fonamental a un habitatge digne, així com l'impuls a la creació d'associacions d'habitatges que promoguen, constituïsquen, rehabiliten i gestionen habitatges assequibles "que ja han demostrat la seua eficàcia a nivell europeu".

EL DIA NACIONAL DEL TERCER SECTOR 2024 REIVINDICA LA DEFENSA DE LA SOLIDARITAT, IGUALTAT, JUSTÍCIA SOCIAL, LA PAU I ELS DRETS HUMANS

La Plataforma del Tercer Sector va celebrar el passat 9 d'octubre el seu tercer Dia Nacional del Tercer Sector junt a 300 entitats socials, organitzacions, empreses i persones voluntàries

La Plataforma del Tercer Sector (PTS) va celebrar el passat 9 d'octubre el Dia Nacional del Tercer Sector en un gran acte a l'auditori de CaixaForum de Madrid junt a prop de 300 entitats socials, organitzacions, empreses i persones vinculades amb el Tercer Sector, i en el qual es va reconèixer la feina de les més de 28.000 entitats socials que formen part de la Plataforma i es va animar a seguir defensant els valors de solidaritat, igualtat, justícia social i defensa de drets.

L'acte, que es va emetre en directe pel canal de YouTube de la Plataforma i va ser conduït per la presentadora de TVE Mónica López, va congregat també personalitats com la secretària d'Estat de Drets Socials, Rosa Martínez, i la presidenta del Tribunal Suprem i del Consell General del Poder Judicial, Isabel Perelló.

En l'acte de commemoració es va llegir el manifest redactat per al Dia Nacional del Tercer Sector titulat

"Una aliança global per la justícia social, la pau i els drets socials", al qual ja s'han adherit prop de 400 persones i organitzacions, i al voltant del qual es va realitzar una activitat participativa i reflexiva en la qual van participar els assistents.

Per una aliança global

Durant l'esdeveniment es va dur a terme la taula rodona "Com podem aconseguir una aliança global per la justícia social i els drets humans?", en la qual van participar experts com Anna Ayuso de CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs); Félix Peinado Castillo, de OIT Espanya; Amaya Úbeda, del Consell d'Europa; i Carlos Susías Rodado, d'EAPN Espanya, que van compartir les seues perspectives sobre com els governs i organitzacions internacionals poden centrar la justícia social i els drets humans en les

seues polítiques. Els ponents van ressaltar el paper del Tercer Sector i la societat civil en la promoció del benestar global i l'equitat, destacant la necessitat de reforçar les aliances entre els sectors públic, privat i social per a construir un marc comú de justícia social inclusiva.

Solucions locals, pròximes i humanes

El president de la PTS, Luciano Poyato, en la seua intervenció en la clausura del acte, va insistir que la Plataforma no ha de perdre el seu caràcter reivindicatiu, per la qual cosa va anunciar que s'havia fet un "crida-ment perquè les polítiques públiques acompanyen i enfortisquen el Tercer Sector per poder arribar a més persones amb millors eines, teixint aliances amb empreses, universitats i la ciutadania en general".

"El Tercer Sector no és un complement o un actor secundari en la construcció del benestar social. Som protagonistes i, com a tals, requerim polítiques públiques que enfortisquen la nostra capacitat d'intervenció, faciliten la cooperació entre entitats i administracions i reconeguen el valor de la labor voluntària", va

subratllar Poyato. El president de la PTS va apuntar, per últim: "En un món on la desigualtat i l'exclusió semblen augmentar, el Tercer Sector respon amb resiliència i solidaritat", i va traslladar que han de seguir endavant "amb esperança, amb determinació i amb el compromís inquebrantable de fer de la justícia social i la pau una realitat permanent".

Tres edicions del Dia del Tercer Sector

El Dia Nacional del Tercer Sector se celebra cada 9 d'octubre segons declaració del Consell de Ministres en 2022 i en commemoració de l'aprovació, el 9 d'octubre de 2015, de la Llei del Tercer Sector d'Acció Social. El Dia es celebra per reconèixer un sector que contribueix de manera molt important a la provisió del benestar de la ciutadania i, especialment, d'aquelles persones que es troben en situació de necessitat o vulnerabilitat.

El Tercer Sector constitueix també un instrument fonamental de participació social, que contribueix a incrementar la qualitat democràtica de la societat espanyola.

NOTÍCIES DE L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA · INTERNACIONAL

COSTA RICA CELEBRA EL 34É CONGRÉS INTERNACIONAL DEL CIRIEC, AVANÇANT ESTRATÈGIES I INNOVACIONS DE L'ECONOMIA SOCIAL EN EL CONTEXT DE LES TRANSICIONS

Costa Rica va acollir del 16 al 18 d'octubre el 34é Congrés Internacional del CIRIEC sobre economia pública social i cooperativa, gran esdeveniment de trobada de la comunitat institucional del CIRIEC, composta per agents de l'economia pública i de l'economia social, investigadors i decisors polítics d'una vintena de països d'Europa, Amèrica, Àfrica i Àsia.

Costa Rica va acollir del 16 al 18 d'octubre el 34é Congrés Internacional del CIRIEC sobre economia pública social i cooperativa, esdeveniment principal de trobada de la comunitat institucional del CIRIEC, composta per agents de l'economia pública i de l'economia social, investigadors i decisors polítics d'una vintena de països d'Europa, Amèrica, Àfrica i Àsia.

En un context de grans desafiaments i incerteses, derivades dels conflictes creixents, les desigualtats i l'urgència climàtica, l'objectiu del 34é Congrés va ser debatre sobre temes relacionats amb les estratègies i

innovacions implementades per l'economia pública i l'economia social en aquest context, i les seues necessàries transicions i transformacions. Així, actors de l'economia social i de l'economia pública van mostrar les seues experiències i èxits per a una societat més justa i sostenible.

El Congrés va ser inaugurat pel president en exercici de la República de Costa Rica, Stephan Brunner; acompanyat del rector de la Universitat Estatal a Distància, Rodrigo Arias Camacho, president de CIRIEC-Costa Rica; el professor Federico Li, director exe-

cutiu de CIRIEC-Costa Rica, i Bernard Thiry, president del CIRIEC-Internacional.

Stephan Brunner va afirmar sentir-se honorat que Costa Rica fos la seu del 34é Congrés Internacional del CIRIEC, un esdeveniment que, en la seua opinió, suposa “una gran oportunitat per reafirmar el nostre compromís amb l'economia social, un model que posa les persones al centre i busca millorar la vida de totes i tots”. Brunner va assegurar també que l'Economia Social “és clau per construir un futur més equitatiu i inclusiu, on la solidaritat i la cooperació siguen pilars fonamentals per al desenvolupament sostenible de les nostres comunitats”.

Per la seua banda, el rector Arias Camacho va apel·lar a la mobilització de tots els sectors en totes les àrees com a forma de generar societats més equilibrades i orientades a tancar les bretxes en el desenvolupament. Arias Camacho va afirmar: “En aquest moment històric particular del segle XXI fer créixer l'economia social no és un fi en si mateix, sinó un pas orientat a millorar les condicions de vida per a totes les persones”.

Federico Li va destacar el dinamisme de la jove secció costarricense del CIRIEC, que en el termini de només 3 anys ha aconseguit organitzar 2 congressos internacionals, el primer, en 2021, d'investigadors en economia social, i el segon, el celebrat aquest mes d'octubre, de caràcter institucional. Entre les dues cites ha aconseguit reunir a més d'un miler de participants que han visualitzat i posat en valor l'acció de l'economia social i els seus investigadors davant dels grans desafiaments del nostre temps: sostenibilitat, lluita contra les desigualtats, democràcia econòmica i inclusió social.

En el mateix sentit, el president del CIRIEC-Internacional, Bernard Thiry, va celebrar aquesta nova cita del CIRIEC, així com l'augment de l'activitat de les persones que el componen, alhora que creix l'interès global per les alternatives econòmiques que posen al centre de la seua activitat les persones i el planeta.

Set grans reptes de l'economia social

Després de la sessió inaugural del Congrés, va tindre lloc la conferència d'obertura, a càrrec d'Ilcheong Yi, coordinador sènior de recerca del programa d'Economies Alternatives per a la Transformació, de l'Institut de Recerca de les Nacions Unides per al Desenvolupament Social (UNRISD). En el seu discurs va detallar els que per a ell són els set grans reptes de l'economia social en l'actualitat, que es resumeixen en: Integrar conceptes i consolidar el marc teòric de l'economia social; Integrar les diferents famílies, mides i organitzacions del sector; Superar anàlisis sectorials i organitzacionals i obrir l'economia social a la col·la-

boració amb altres sectors i les administracions públiques; Considerar l'ESS com a part d'una pluralitat econòmica necessària; Reforçar els marcs legislatius nacionals i regionals; Promoure i cuidar els valors de l'economia social a partir de la democràcia econòmica, i integrar les innovacions tecnològiques i digitals juntament amb les innovacions socials en l'ESS.

Destacada participació de la secció espanyola del CIRIEC

Una vegada més, i malgrat la distància geogràfica, la delegació espanyola en el Congrés del CIRIEC ha estat una de les més nombroses i participatives, amb la presència de la presidenta de CIRIEC-Espanya, Adoración Mozas; la vicepresidenta, Carmen Marcuello; el president de la Comissió Científica, Rafael Chaves; el director executiu, José Luis Monzón; el director de Comunicació, José Juan Cabezuolo; la directora de Concoval, Nardi Alba; i les professores Yolanda Blasco, Inmaculada Carrasco, Belén Català i Antonio González, juntament amb la nova periodista de CIRIEC-Espanya, Marina Guillén.

El professor José Luis Monzón va tindre l'oportunitat de moderar una de les taules rodones de la jornada inaugural, la dedicada al desenvolupament territorial en àrees urbanes i rurals. En aquesta taula van participar Johannes Schmid, secretari general de l'Associació Austríaca de Ciutats i Pobles; Rodolfo Navas, ex ministre d'Agricultura de Costa Rica i actual representant del CENECOOP; Mario Hector Arreola, de la Cooperativa Chorotega (Hondures), i Juan Fernando Álvarez, president de la Comissió Científica de CIRIEC-Colòmbia, i professor de la Pontifícia Universitat Javeriana de Bogotá (Colòmbia).

Primera presentació pública de l'informe 'Benchmarking the socio-economic performance of the EU social economy'

Per la seua banda, ja el dijous 17 d'octubre, el professor Rafael Chaves va realitzar la primera presentació pública de l'informe 'Benchmarking the socio-economic performance of the EU social economy', que acaba de ser publicat per la Comissió Europea. L'estudi ha estat realitzat conjuntament per EURICSE i CIRIEC, després d'un concurs públic convocat per l'Agència Executiva per al Consell Europeu d'Innovació i les PIME (EISMEA). En el projecte de recerca han participat prop de 50 experts procedents dels 27 Estats membres de la UE.

Segons els seus resultats, 4,3 milions d'empreses i entitats, 11,5 milions d'empleats remunerats i més de 912 mil milions d'euros de facturació són les grans xifres de l'economia social de la Unió Europea.

Participació de la secretària d'Estat Amparo Merino

Així mateix, el Congrés va comptar amb la participació de la secretària d'Estat d'Economia Social del Govern d'Espanya, Amparo Merino, qui a través d'un vídeo va felicitar els organitzadors i congressistes pel esdeveniment i va animar a seguir reforçant les aliances entre l'economia social europea i llatinoamericana, així com la col·laboració entre el sector de l'economia social, les administracions públiques i les universitats.

Va recordar la recent creació de la Xarxa Iberoamericana de Foment de l'Economia Social i Solidària, amb representants governamentals de sis països de la regió, i va convidar Costa Rica a sumar-se a ella, amb l'objectiu d'estudiar i compartir entre tots les millors polítiques de foment de l'economia social.

Per part seua, la professora Carmen Marcuello va participar en la taula rodona 'Els ODS i l'emergència mediambiental: iniciatives concretes i mesura de l'im-

pacte'. En ella va compartir una reflexió sobre l'elaboració d'indicadors que mesurin l'impacte social de les comunitats energètiques, en temes com la justícia energètica, la democràcia energètica i la capacitat, entre d'altres.

Iniciatives i accions cap al desenvolupament sostenible

El Congrés Internacional del CIRIEC a Costa Rica va concloure el 18 d'octubre amb una última taula titulada "Iniciatives públiques i Accions per al Desenvolupament Sostenible". En ella va intervenir la presidenta de CIRIEC-Espanya, Adoración Mozas, que va presentar el cas de la Unió Europea, i en particular el paper del cooperativisme espanyol i europeu cap a l'assoliment dels ODS.

Al seu costat van participar en la taula Frederic Tiberghien, conseller honorari d'Estat (França), que parlarà de les iniciatives públiques franceses pel desenvolupament sostenible; Luis Guillermo Coto, director executiu de la Confederació de Cooperatives del Carib, Centre i Sud-amèrica; i Javier Ureña, vicerector de la Universitat Estatal a Distància de Costa Rica. Així, més de 50 ponents d'una vintena de països van participar en el Congrés, entre els quals també van destacar el professor Thierry Pauchant, titular de la Càtedra de Gestió Ètica de l'Escola de Negocis HEC Montreal (Canadà); Frederic Tiberghien, conseller honorari d'Estat (França), i el doctor Augusto Zampini-Davies. Després de la celebració d'aquest Congrés, les pròximes grans cites del CIRIEC seran els dies **2 a 4 d'abril de 2025 a Jaén, en el 20è Congrés d'Investigadors en Economia Social de CIRIEC-Espanya**, presidit per la professora Adoración Mozas, catedrática de la Universitat de Jaén i presidenta de CIRIEC-Espanya; i ja a l'octubre, els dies **25 a 27 a Bordèu, en el 10è Congrés Internacional d'Investigadors en Economia Social del CIRIEC-Internacional**.

ELS GOVERNS NACIONALS DE CINC PAÏSOS EUROPEUS REDACTEN UNA CARTA A LA COMISSIÓ EUROPEA PERQUÈ L'ECONOMIA SOCIAL TINGA UNA REPRESENTACIÓ ADEQUADA EN L'ORGANIGRAMA DE LA NOVA COMISSIÓ

Ministres d'Alemanya, Bèlgica, Luxemburg i Eslovènia s'han unit a la iniciativa impulsada per la vicepresidenta del Govern espanyol i ministra de Treball i Economia Social, Yolanda Díaz, en la qual reclamen una representació adequada de l'Economia Social en el nou organigrama de la Comissió Europea, i un comissari específic amb responsabilitats en la matèria.

La petició s'ha traslladat per carta dirigida a les vicepresidentes de la Comissió Europea, amb còpia a la presidenta de la Comissió, Ursula von der Leyen, i està signada per Yves Coppieters, ministre de Sanitat, Medi Ambient, Solidaritat i Economia Social de Valònia (en nom de Bèlgica); Robert Habeck, vicecanceller federal i ministre d'Economia i Acció Climàtica d'Alemanya; Georges Mischo, ministre de Treball de Luxemburg, i Luka Mesec, viceprimer ministre i ministre de Treball, Família, Afers Socials i Igualtat d'Oportunitats d'Eslovènia, a més de Yolanda Díaz.

Els signants traslladen el seu descontentament amb l'últim organigrama publicat per a la nova Comissió, que es troba en procés de creació després de les eleccions europees, i en el qual no es troba un departament específic per promoure polítiques concretes per a l'economia social, malgrat que el Pla d'Acció Europeu per a l'Economia Social així ho indica, el mateix que la Recomanació del Consell de la Unió Europea per a la creació de condicions marc que afavorisquen l'economia social.

Per construir una Europa més democràtica

“L'economia social és imprescindible per construir una Europa més democràtica, verda i inclusiva. Des del Ministeri de Treball i Economia Social impulsem una petició, juntament amb altres quatre països, perquè la nova Comissió s'encarregue del present i futur d'un sector punter”, comunica Díaz en una publicació de la xarxa social X (Twitter).

En la carta, feta pública per la pròpia ministra en la mateixa xarxa social, indica que “ens sembla preocupant que cap de les cartes de mandat enviades als Comissaris designats es referisca a responsabilitats i competències en l'àmbit de l'economia social”.

El text dirigit a la presidenta de la Comissió Europea, Ursula von der Leyen, i als titulars de les tres vicepresidències de la Comissió, reivindica que és “es-

sencial que la nova Comissió treballi eficaçment en aquest sentit”.

Els cinc ministres europeus reclamen també un comissari específic amb responsabilitats en la matèria, amb la finalitat que es garantisca una cooperació estreta entre les vicepresidències, que respalde el sector de l'economia social.

Un sector “essencial” per al futur d'Europa

En la carta s'insisteix que l'Economia Social és un model productiu que genera treball de qualitat, fomenta la cohesió social i promou societats més equitatives i igualitàries a través de la igualtat i la redistribució de la riquesa. És per això que l'economia social és cada vegada més necessària “dins de l'objectiu general de cohesió social i democràcia econòmica i en l'aplicació del Pilar Europeu de Drets Socials”.

Després d'una productiva legislatura (2019-2024) en la qual s'ha aprovat el Pla d'Acció Europeu de l'Economia Social i la Recomanació del Consell sobre el desenvolupament de les condicions marc de l'Economia Social, els ministres reclamen per últim un compromís ferm amb aquest model econòmic, que siga declarat prioritat política i es promoga l'accés a la financiació existent de la UE d'acord amb les necessitats d'unes entitats que compten amb el valor afegit del benefici social que reporten.

ELS GRUPS DEL PARLAMENT EUROPEU EN LA NOVA LEGISLATURA ES MOSTREN FAVORABLES A LA RENOVACIÓ DE L'INTERGRUP D'ECONOMIA SOCIAL

Així es va posar de manifest en l'esdeveniment organitzat el passat 17 d'octubre a Brussel·les per Social Economy Europe (SEE) amb eurodiputats del Grup Popular Europeu i del Grup Socialista Europeu, titulat 'L'Economia Social i els objectius de la UE 2024-2029'. L'acte va comptar amb la presència també d'alts representants de la Comissió Europea.

Els principals Grups del Parlament Europeu han mostrat el seu ferm compromís amb l'Economia Social i amb la reactivació de l'Intergrup d'Economia Social. Així es va posar de manifest el passat 17 d'octubre a Brussel·les, en l'esdeveniment organitzat per l'eurodiputada Maravillas Abadía, del Grup Popular Europeu, en coordinació amb Social Economy Europe (SEE), titulat 'L'Economia Social i els objectius de la UE 2024-2029'. L'acte va comptar també amb la presència i suport d'Idoia Mendía i Irene Tinagli, del Grup Socialista Europeu, i amb les responsables de les Direccions Generals de Desenvolupament Empresarial i d'Ocupació de la Comissió Europea.

El president de SEE, Juan Antonio Pedreño, va advertir del moment decisiu que viu aquest model empresarial: "L'Economia Social pot i ha de guanyar un major protagonisme en aquest moment. Per aconseguir-ho, hem de treballar tots junts; institucions i Economia Social. És un esforç col·lectiu, una construcció de polítiques públiques en favor de l'Economia Social. Treballar junts cap a uns objectius que es troben en el seu moment més important".

Continuïtat imprescindible

Entre els objectius assenyalats pel president de SEE destaca la renovació de l'Intergrup d'Economia Social al Parlament Europeu, la continuïtat del qual resulta "imprescindible" per ubicar l'Economia Social al centre de les polítiques públiques. Pedreño va mostrar la seua satisfacció pel suport que ja han mostrat cinc grups polítics per a la renovació d'aquest fòrum i va animar a seguir treballant a tots els nivells: europeu, nacional, regional i local.

En aquest sentit, l'europarlamentària Maravillas Abadía Jover va declarar que l'Economia Social "és un pilar essencial per al desenvolupament econòmic, la cohesió i la competitivitat a Europa". A més, va afegir

que aquesta nova legislatura ha de continuar el "bon treball" de l'anterior Intergrup d'Economia Social, i assegurar la implementació del Pla d'Acció Europeu d'Economia Social per seguir situant aquest model empresarial al centre de la Unió Europea.

El segon objectiu indicat per Pedreño va ser el nomenament d'un Comissari amb competències en Economia Social, de manera que coordine el desplegament del Pla d'Acció i de l'ecosistema industrial de l'Economia Social en totes les àrees d'activitat de les diferents direccions generals de la Comissió Europea que afecten a l'Economia Social.

Aquesta demanda està avalada per 19 governs diferents de la Unió Europea, a través del Manifest de Sant Sebastià (2023) i de la Fulla de Ruta adoptada a la Conferència Europea a Lieja, aquest mateix any.

Per a Pedreño, el resultat favorable d'ambdues demandes ajudaria a construir una arquitectura institucional per a l'economia social, un model que està present en tots els sectors econòmics i a l'avantguarda de les principals transformacions que està experimentant la Unió Europea, amb 4,3 milions d'empreses i entitats i 11,5 milions de persones treballadores.

L'ONU PRESENTA L'INFORME DEL SECRETARI GENERAL SOBRE LA “PROMOCIÓ DE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE”

L'informe del Secretari General de l'ONU es basa en les dades ofertes per diferents entitats i organitzacions, entre les quals es troba CIRIEC-Internacional, i documenta com l'economia social i solidària contribueix a l'assoliment dels objectius fixats en l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible i com a font eficaç de generació d'ocupació

La 'Task Force' de Nacions Unides sobre Economia Social i Solidària (UNTFSSSE) va presentar el passat 15 d'octubre a Nova York l'informe del Secretari General de l'ONU titulat “Promoció de l'economia social i solidària per al desenvolupament sostenible”. L'informe documenta com l'economia social i solidària contribueix a l'assoliment dels objectius establerts en l'Agenda 2030 i a una recuperació inclusiva, resilient i sostenible que genere ocupació. La presentació va tindre lloc durant l'esdeveniment híbrid 'Alliberar tot el potencial de l'economia social i solidària per al desenvolupament sostenible', organitzat per la UNTFSSSE en col·laboració amb les missions permanents de l'ONU de França, Xile, Senegal i Espanya.

Aquest document, produït per la UNTFSSSE amb la col·laboració de l'Organització Internacional del Treball (OIT), es basa en informació proporcionada per entitats del sistema de les Nacions Unides, així com per organitzacions membres i observadores de la UNTFSSSE, entre les quals es troba el CIRIEC, del qual destaca la seua labor de difusió a través dels seus observatoris de l'economia social i els seus congressos internacionals institucionals i de recerca.

El CIRIEC, cinc vegades citat a l'Informe

L'informe subratlla els avanços aconseguits i els desafiaments trobats des de l'adopció de la resolució 77/281 de l'Assemblea General, aprovada el 18 d'abril de 2023, i detalla la promoció de l'economia social i solidària a través de marcs jurídics, polítics i institucionals, així com mitjançant l'educació, la recerca, suport financer i no financer i la visibilitat estadística.

En aquesta última secció, l'informe fa referència a la investigació recentment publicada per EURICSE, CIRIEC i Spatial Foresight, titulada 'Benchmarking the socio-economic performance of the EU social economy', que proporciona dades quantitatives actualitzades sobre l'economia social en els 27 països de la

UE, així com dades qualitatives que documenten la importància de l'economia social en sis ecosistemes clau de l'estratègia industrial europea i la resiliència de l'economia social davant la crisi de la COVID-19.

Finalment, el text conté recomanacions orientades al futur sobre la promoció d'aquest sector, entre elles reconèixer la contribució de l'economia social i solidària com un mitjà essencial per crear un desenvolupament més sostenible i equitatiu; i encoratjar totes les entitats de desenvolupament de les Nacions Unides a integrar l'economia social i solidària en la seua planificació i programes, millorant la investigació, les estadístiques i la gestió del coneixement, i proporcionant assessorament polític específic i enfortiment de capacitats, conforme al seu mandat.

A més, destaca la importància de promoure un entorn econòmic internacional que fomenti els valors i principis de l'economia social, facilitant l'accés de les entitats de l'economia social a cadenes de subministrament responsables i a mercats internacionals, i promovent el comerç just i sostenible, incloent el comerç de productes derivats de la biodiversitat i alternatives al plàstic.

Per a això, es fa una crida a fomentar l'adopció de polítiques de contractació pública inclusives que assignen sistemàticament els contractes a les entitats de l'economia social i solidària.

L'ECONOMIA SOCIAL EN INTERNET

Nova web de l'Observatori Espanyol de l'Economia Social

<https://observatorioeconomiasocial.es/>

L'Observatori Espanyol de l'Economia Social i del Treball Autònom complix en 2025 el seu vinté aniversari, per al qual estrena nova web i nou disseny també per als seus butlletins informatius d'actualitat i de novetats jurídiques. L'Observatori es va posar en marxa en 2005 com a culminació d'un ambiciós projecte promogut per CIRIEC-Espanya, amb el patrocini del Ministeri de Treball -actual Ministeri de Treball i Economia Social- i amb els suports del IUDESCOOP, les entitats representatives i grups empresarials de l'Economia Social espanyola i de la Xarxa ENUIES.

Any Internacional de les Cooperatives 2025

<https://2025.coop/>

L'Assemblea General de l'ONU, en la seua reunió del passat 19 de juny va declarar el 2025 com a Any Internacional de les Cooperatives (IYC2025), que se celebrarà baix el lema "Les cooperatives construeixen un món millor", seguint el lema del primer 'CoopsYear', celebrat en 2012. Amb este lema es posa el focus en el model cooperatiu com a solució fonamental a múltiples obstacles d'àmbit mundial, i es destaca la seua importància per a accelerar el treball per aconseguir els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) en 2030.

10é Congrès d'Investigadors en Economia Social del CIRIEC-Internacional – Bordeus, octubre de 2025

<https://ciriecbordeaux2025.org/>

El 10é Congrès Internacional d'Investigadors en Economia Social del CIRIEC es durà a terme del 27 al 29 d'octubre de 2025 a la ciutat de Bordeus, França, baix el lema "El paper de l'Economia Social i Solidària en la transició socioecològica". Este esdeveniment, que es celebrarà en les instal·lacions de la 'Sciences Po Bordeaux', representa una plataforma clau per a acadèmics, investigadors i professionals que busquen explorar l'impacte i les contribucions de l'Economia Social i Solidària (ESS) en els grans desafiaments contemporanis. El 10é Congrès és una fita significativa perquè marca dos dècades de col·laboració acadèmica i professional entorn de l'estudi i promoció de l'Economia Social, amb participants acadèmics de més de 50 països.

CIRIEC-Espanya, ara també en LinkedIn i Instagram

<http://www.ciriec.es>

CIRIEC-Espanya ha ampliat el seu rang de difusió amb la creació de dos nous perfils en les xarxes socials LinkedIn i Instagram, amb els quals espera augmentar la seua visibilitat i arribar a un sector major de la població. En la xarxa social LinkedIn, dirigida a un sector empresarial i acadèmic, CIRIEC-Espanya ha trobat el lloc on publicar les seues novetats, notícies i esdeveniments més destacats. El perfil d'Instagram de CIRIEC-Espanya està destinat a publicacions més visuals com a vídeos, cartells i fotografies sobre el centre i els estudis que en ell es realitzen.

CEGEA – Centre d'Investigació en Gestió d'Empreses de la UPV

<https://www.cegea.upv.es/>

El Centre d'Investigació en Gestió d'Empreses (CEGEA) va ser reconegut en 1999 com a Estructura Pròpia d'Investigació de la Universitat Politècnica de València (UPV). Anteriorment es denominava Centre d'Especialització en Gestió d'Empreses Agroalimentàries. Després de 25 anys d'este reconeixement, CEGEA està consolidat com el centre líder en formació en cooperativisme agro-alimentari, ampliant el seu àmbit d'actuació a àrees com la comptabilitat, auditoria, fiscalitat i sector públic, dret de l'empresa, empenedoria, innovació i RSC.

ARAESTAT – Portal Estadístic de l'Economia Social d'Aragó

<https://araestat.org/>

ARAESTAT ha sigut desenvolupat per un equip multidisciplinari d'investigadors i investigadores especialitzades en Economia Social de la Universitat de Saragossa, coordinats per Carmen Marcuello, Millán Díaz i Alberto Sánchez. El portal aragonés s'alinea amb la iniciativa de CIRIEC-Espanya i el seu Portal Estadístic de l'Economia Social d'àmbit estatal (CIRIECSTAT), així com amb els portals estadístics de la Comunitat Valenciana (VALESTAT) i de Castella-La Manxa (CLMESTAT). L'objectiu és ser el repositori de dades de l'Economia Social aragonesa i facilitar la comparació amb estadístiques d'altres comunitats autònomes i del conjunt d'Espanya. Com a novetat, ARAESTAT inclou també el Directori d'Entitats d'Economia Social a Aragó.

Fundació Horta Sud

<https://fundaciohortasud.org/>

La Fundació Horta Sud va nàixer en 1972, acompanyant el procés de transició cap a una societat democràtica. En els primers anys va llançar els primers programes de desenvolupament social i comunitari a la comarca del sud de València. En un context com l'actual, la Fundació aspira a consolidar-se com un actor clau per a la reconstrucció del moviment associatiu de la comarca de l'Horta Sud. Un teixit compromés en la defensa dels drets humans i valors democràtics, que contribuïska a la millora i el progrés de la humanitat.

EAPN CV – Xarxa Europea de Lluita contra la Pobresa en la Com. Valenciana

<https://www.eapncv.org/>

Des de la seua creació en 2005, EAPN CV ha sigut un referent en la defensa dels drets socials i la promoció d'una societat més justa i inclusiva. El seu objectiu principal és garantir que totes les persones, especialment aquelles en situació de major vulnerabilitat, puguem participar plenament en la vida social i econòmica. En 2018, EAPN CV va ser reconeguda amb el premi al Mèrit per accions a favor de la Igualtat i la Societat Inclusiva, atorgat per la Generalitat Valenciana.

TEMES D'ACTUALITAT

CONGRÉS DE FOMENT DE L'ECONOMIA SOCIAL: FISCALITAT I POLÍTIQUES PÚBLIQUES

L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA I L'ECONOMIA SOCIAL: ALIADES PER A UNA PROSPERITAT INCLUSIVA

Tema d'actualitat coordinat per **Belén Català, Carlos Correcher y Rafael Chaves**,
amb la col·laboració de **José Juan Cabezuelo y Marina Guillén**
IUDESCOOP - Universitat de València i CIRIEC-Espanya

Quan **València** va ser designada com a **Capital espanyola de l'Economia Social per a l'any 2024**, les tres principals institucions acadèmiques de la Comunitat Valenciana en aquest àmbit -CIRIEC-Espanya, IUDESCOOP (UV) i CEGEA (UPV)- vam reconèixer la importància d'organitzar un esdeveniment que estiguera a l'altura d'aquesta distinció. El nostre objectiu era contribuir des de l'àmbit acadèmic a il·luminar els desafiaments contemporanis que afronta l'economia social i mostrar l'intensa activitat científica que es desenvolupa a la nostra regió.

Després d'un profund i deliberat debat, es va proposar la celebració d'un congrés, organitzat per les

tres institucions, centrat en una temàtica específica i d'actualitat: els instruments fiscals i les polítiques públiques en l'àmbit de l'economia social. Partim de la premissa que l'administració pública ha d'actuar com un aliat eficaç per promoure el creixement de l'economia social, l'objectiu essencial de la qual és la generació d'una prosperitat inclusiva i sostenible.

Al llarg de tot l'any, el comitè de direcció del congrés es va enfocar en tres aspectes fonamentals. En primer lloc, proporcionar un fòrum per a la participació i el debat a través de ponències d'experts en fiscalitat i polítiques públiques. En segon lloc, incloure la perspectiva dels principals actors de l'econo-

Els dies 26 i 27 de setembre de 2024 es va celebrar a València el Congrés de Foment de l'Economia Social: instruments fiscals i de polítiques públiques. L'esdeveniment va comptar amb la participació de més de 200 persones, distribuïdes en 4 taules plenàries i més de 60 comunicacions repartides en 12 tallers.

El congrés, un rotund èxit, va atraure a una àmplia varietat d'actors, entre investigadors universitaris, alts funcionaris de les administracions públiques i representants institucionals del sector cooperatiu i de l'economia social.

mia social, així com de les autoritats polítiques competents a nivell nacional i regional. I en tercer lloc, oferir un espai perquè els investigadors de tot el país pogueren presentar i compartir els seus estudis més recents sobre la matèria.

Més de 200 persones participants

El congrés, celebrat els dies 26 i 27 de setembre de 2024, va ser, en opinió del Comitè de Direcció -Rafael Chaves, Felipe Palau, Carlos Correcher i Belén Català-, un rotund èxit. Va comptar amb la participació de més de 200 persones, distribuïdes en 4 taules plenàries i més de 60 comunicacions repartides en 12 tallers. Malgrat el seu enfocament acadèmic, el congrés va atraure una àmplia varietat d'actors, entre els quals s'inclouen investigadors universitaris, alts funcionaris de les administracions públiques i representants institucionals del sector cooperatiu i de l'economia social.

Un dels moments més destacats de l'esdeveniment va ser l'homenatge rendit al professor i catedràtic de Dret Financer i Tributari, Rafael Calvo Ortega, qui també va ser Ministre de Treball entre 1978 i 1980, i president de la Fundació Iberoamericana de l'Economia Social (FUNDIBES). Es van pronunciar dos laudatios en el seu honor, destacant tant la seua carrera acadèmica com la seua trajectòria en l'àmbit de l'economia social i el seu pas per la política. El seu fill, Juan Calvo Vergez, Catedràtic de Dret Financer i Tributari de la Universitat d'Extremadura, va ser l'encarregat de recollir el guardó en el seu nom.

Un Congrés, un llibre i un monogràfic de la revista Notícies del CIDE

El congrés ha donat lloc a diversos resultats tangibles. El primer d'ells és un llibre que recopila totes les contribucions presentades al voltant de les polítiques

públiques i els instruments fiscals, el qual es troba actualment en procés de maquetació i edició, amb més de 50 aportacions dels autors que van participar en l'esdeveniment. El segon és el present monogràfic en la revista *Notícies de l'Economia Pública, Social i Cooperativa*, que té com a objectiu oferir una crònica divulgativa dels aspectes més rellevants abordats durant el mateix.

Estructura del monogràfic

Aquest monogràfic s'estructura de la següent manera: en primer lloc, la present introducció; en segon lloc, les intervencions en el Congrés del president de la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana, Emilio Sampedro; el President de la Plataforma del Tercer Sector de la Comunitat Valenciana, Luis Vañó, i el secretari autonòmic d'Ocupació i Director General de Labora, Antonio Galvañ. En tercer lloc s'ofereix el text íntegre de la conferència inaugural, a càrrec de Juan Antonio Pedreño Frutos, President de CEPES i de Social Economy Europe.

A continuació, es transcriuen les dos laudatios dedicades a Rafael Calvo Ortega, a càrrec de Marco Antonio Rodrigo Ruiz, Catedràtic de Dret Financer i Tributari, i de José María Pérez de Uralde, advocat, professor de la Universitat del País Basc, exdirector de FUNDIBES i expresident de CIRIEC-Espanya. Posteriorment es presenta una recopilació de les comunicacions exposades, juntament amb les principals conclusions assolides en cadascun dels 12 tallers paral·lels. Finalment, a mode de conclusió, s'ofereix un resum de la conferència inaugural, el plenari i les 4 taules paral·leles.

Amb aquest monogràfic, els autors aspiren a continuar contribuint al reforç de l'economia social a València i a celebrar la capitalitat en aquest any tan significatiu.

INTERVENCIÓ DEL PRESIDENT DE LA CONFEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE LA COMUNITAT VALENCIANA, EMILIO SAMPEDRO

Tenim molta sort a València. Ho hem repetit moltes vegades, però no em puc resistir a fer-ho novament hui ací, en aquesta seu i baix un lema que sempre ens inspira: Ameu saviesa e bon saber. Una màxima que ens recorda vivament la necessitat de respectar i cuidar l'autoritat intel·lectual i científica, com es respecta i es cuida allò que es vol.

Tenim molta sort perquè la feina en matèria de cooperativisme i economia social que fan les dues universitats públiques de la nostra ciutat, ambdues involucrades en l'organització d'aquest Congrés, és un exemple extraordinari de transferència de coneixement.

M'atrevisc a dir que som un exemple per a la resta d'Espanya pel nivell de col·laboració que despleguem les empreses i organitzacions d'economia social valenciana amb entitats com IUDESCOOP, a la Universitat de València, i CEGEA, a la Politècnica. Per exemple, el vincle tradicional que manté des de fa dècades la Universitat Politècnica de València amb el cooperativisme agroalimentari, el més potent del nostre territori, al qual està ajudant en el seu procés de concentració, és una mostra palpable d'aquesta transferència de coneixement a la qual em referia. I, per descomptat, CIRIEC-Espanya, que és sempre un referent quan parlem d'investigació sobre economia social i que té la seua seu a València, ciutat que constitueix sens dubte el centre neuràlgic des del qual irradia gran part de l'acció acadèmica d'aquesta institució.

Així que en el programa per commemorar la capitalitat espanyola de l'economia social no podia faltar aquest any un gran esdeveniment de les nostres Universitats: el Congrés nacional sobre foment de l'economia social: instruments fiscals i de polítiques públiques. Vull subratllar que la de València és la pri-

mera capitalitat en què les institucions universitàries apareixen visibilitzades com una part de l'economia social, perquè així les sentim.

I, com deia, això no és casualitat, sinó el fruit d'una llarguíssima trajectòria de col·laboració.

També vull cridar l'atenció sobre el molt encertat subtítol que acompanya el nom d'aquest Congrés: "L'Administració Pública i l'Economia Social: aliades per a una prosperitat inclusiva".

Efectivament, crec que eixa és precisament la tercera "pata necessària": l'Administració Pública. Sempre hem defensat que les aliances entre l'Administració, l'Acadèmia i l'Empresa són imprescindibles. Quan tots remem en la mateixa direcció, les coses surten millor. Les diferents taules d'aquest Congrés apunten en eixa direcció, i eixa és probablement la raó que les seues conclusions assenyalen moltes i interessants propostes per enfocar les polítiques públiques d'impuls de l'economia social. Nosaltres, ací a la Comunitat Valenciana, tenim un pla, el Fent Cooperatives, per a l'elaboració del qual portem a la pràctica eixa col·laboració a tres bandes. I hem de dir que, fins ara, ens ha donat molt bons resultats.

També la segona part d'eixe subtítol del Congrés, referida a una prosperitat inclusiva, és un encert, perquè ens apropa al missatge singular de l'economia social, que busca un progrés per a les persones i, per descomptat, no a costa de qualsevol cosa. Ací, sempre, les persones són al centre.

Gràcies a les tres entitats organitzadores d'aquest Congrés, per la seua complicitat, pel seu suport i per la seua serietat en l'estudi de l'economia social. I per haver-nos permés compartir, des d'aquesta tribuna, unes paraules de reconeixement a les nostres Universitats i als nostres investigadors i investigadores.

INTERVENCIÓ DEL PRESIDENT DE LA PLATAFORMA DEL TERCER SECTOR DE LA COMUNITAT VALENCIANA, LUIS VAÑO

És per a mi un honor dirigir-me a tots vostès en el Congrés Nacional sobre Foment de l'Economia Social: Instruments Fiscals i Polítiques Públiques, organitzat per CIRIEC-Espanya, IUDESCOOP i CEGEA; on hem tingut l'oportunitat de compartir idees, experiències i propostes que, sens dubte, contribuiran al reforç de l'economia social en la nostra Comunitat Valenciana. En primer lloc, vull expressar el meu més sincer agraïment a tots els ponents, organitzadors i participants que han fet possible aquesta trobada, que s'emmarca dins de la Capitalitat Espanyola d'Economia Social València 2024; i on el vostre compromís i dedicació són un reflex de l'esperit col·laboratiu que caracteritza el nostre sector.

Nosaltres som organitzacions no lucratives que desenvolupem accions i serveis d'interès general, que construïm cohesió i inclusió social, lluitant contra la pobresa i la discriminació, evitant que els col·lectius més vulnerables de la nostra societat quedin al marge d'uns nivells mínims de benestar social.

Som un sector essencial en la nostra societat i on som actors fonamentals i nucli identitari de l'economia social no de mercat, ja que la prioritat, per a nosaltres, és la persona i l'objecte social, per sobre del capital.

L'economia social representa un pilar fonamental en la construcció d'una societat més justa i equitativa; i les entitats que la conformen, i en particular el tercer sector, desempenyem un paper essencial en la promoció del benestar col·lectiu, oferint solucions innovadores a desafiaments socials i econòmics.

És innegable que les organitzacions no lucratives aportem un valor incalculable a les nostres comunitats; i ja no només com a generadores d'ocupació i riquesa, sinó que també com a corrents de transmissió

per al foment de la cohesió social, la inclusió i el desenvolupament sostenible.

No obstant això, per tal que puguem seguir exercint la nostra tasca de manera efectiva, és imprescindible que comptem amb el suport adequat, tant des de l'àmbit fiscal com des de les polítiques públiques.

Els instruments fiscals són eines clau per incentivar i enfortir la feina del tercer sector; ja que una fiscalitat favorable pot estimular la inversió en projectes socials, facilitar l'accés a recursos i promoure la sostenibilitat financera de les organitzacions. Per això, és fonamental que les administracions públiques reconeguen i reflecteixen en les seues polítiques el valor afegit que aporten les nostres entitats.

De la mateixa manera, les polítiques públiques han d'orientar-se cap a la creació d'un entorn propici per al desenvolupament de l'economia social; i això implica no només la implementació de mesures específiques de suport, sinó també la integració de la perspectiva del tercer sector en el disseny i execució de les polítiques generals.

I, en aquest context, em complau anunciar i agrair a la Vicepresidència i Consellera de Serveis Socials la posada en marxa del treball col·laboratiu per a l'elaboració de la desitjada Llei del Tercer Sector d'Acció Social de la Comunitat Valenciana.

Aquesta iniciativa legislativa representa un pas crucial per a reconèixer formalment el paper fonamental i col·laboratiu que desenvolupen les nostres organitzacions i per a establir un marc normatiu que facilite el nostre creixement i sostenibilitat.

Aquesta futura regulació tendeix a buscar objectius que en este congrés s'han plantejat; com que és un exemple d'una bona política pública d'impuls de l'economia social pròpia, que reforça la col·laboració

entre les Administracions públiques i el Tercer Sector d'Acció Social en el disseny de polítiques socials que responguin als desafiaments d'una societat global, per a maximitzar l'impacte de les iniciatives destinades a millorar la qualitat de vida de la ciutadania; i planteja la necessitat d'articular i consolidar espais de cooperació i coordinació entre les diferents branques de la protecció social (sanitària, educativa, ocupació, habitatge, espai socio-sanitari, fiscalitat, etc.) amb la implicació del Tercer Sector d'Acció Social.

Este enfocament integral recolza el caràcter democràtic de l'economia social, que no només es manifesta internament, on cada persona treballadora val tant com les altres i participa en igualtat, sinó també externament, en obrir les portes del mercat productiu a grups tradicionalment exclosos de l'activitat econòmica i de l'ocupació, atorgant-los protagonisme, com per exemple, el de les persones amb discapacitat.

Així mateix, impulsa l'avanç cap a noves formes de relació amb la societat civil, promovent un model d'Administració oberta en què les entitats del Tercer Sector juguen un paper més rellevant en l'àmbit públic des de la perspectiva del servei a les persones.

L'aliança entre l'administració pública i l'economia social és, sens dubte, un factor determinant per aconseguir una prosperitat inclusiva; i junts, podem abordar de manera més efectiva problemes com la desigualtat, l'atur i l'exclusió social, ja que en unir esforços, multipliquem la nostra capacitat per generar canvis positius i duradors.

En aquest sentit, vull ressaltar la importància de reforçar els canals de comunicació i col·laboració entre tots els actors implicats; com és un molt bon exemple aquest congrés; ja que és necessari fomentar espais de diàleg on es puguin compartir necessitats, expectatives i propostes; ja que només així podrem dissenyar estratègies conjuntes que responguen de manera efectiva als reptes actuals.

Així mateix, és crucial invertir en formació i capacitat. Un sector fort i competent requereix professionals preparats i compromesos; per tant, les iniciatives orientades a millorar les habilitats i coneixements de qui treballa en l'economia social són inversions en el futur de la nostra societat.

No podem oblidar la importància de la innovació, la qual transcendeix el mer avanç tecnològic i es constitueix com una eina fonamental per millorar la qualitat de vida de les persones i promoure una societat més inclusiva i equitativa; i en un món en constant canvi, les solucions tradicionals poden no ser suficients, per la qual cosa les organitzacions del tercer sector hem d'estar obertes a noves idees i enfocaments que ens permeten adaptar-nos i respondre eficaçment a les necessitats emergents.

Per a acabar, m'agradaria reiterar el nostre compromís des de la PTS CV que representa més de 4.500 associacions d'acció social en els seus diferents nivells d'acció, donant ocupació directa o indirecta a més de 70.300 persones i amb el valor afegit del voluntariat; amb el foment i desenvolupament de l'economia social, ja que l'economia social respon millor que cap altra fórmula a les necessitats de transparència, lleialtat a les comunitats de pertinença i transicions justes en esferes com la sostenibilitat social, mediambiental i digital. Reafirmem la nostra ferma convicció en el potencial transformador del tercer sector i en la seua capacitat per contribuir de manera significativa a una societat més inclusiva i pròspera. Per això, estenem una cordial invitació a les administracions públiques, al sector privat i a la societat en general perquè s'uneixen a aquest esforç col·lectiu.

Expresse novament el meu més sincer agraïment a tots vostres per la seua valuosa participació i els encoratge a continuar treballant amb dedicació i entusiasme. Junts, podem construir un futur millor per a tots i totes.

INTERVENCIÓ DEL SECRETARI AUTONÒMIC D'OCUPACIÓ I DIRECTOR GENERAL DE LABORA, ANTONIO GALVAÑ DíEZ

Distingits membres del Congrés, autoritats presents, representants de la societat civil i de l'administració, molt bon dia. És un honor dirigir-me a vostés hui per a tractar un tema que considere fonamental per al futur de les nostres comunitats: l'aliança estratègica entre l'administració pública i l'economia social com a motors d'una prosperitat inclusiva. I ho farem des de l'experiència i el compromís del Servei Valencià d'Ocupació i Formació, Labora.

Vivim en un temps de reptes complexos, on els models econòmics tradicionals han demostrat no ser suficients per a afrontar els desafiaments socials i mediambientals de la nostra societat. En este context, l'economia social emergeix com un model alternatiu que prioritza les persones i el benestar col·lectiu, posant en el centre valors com la solidaritat, la cooperació i la inclusió.

A la Comunitat Valenciana, des de Labora entenem que la nostra funció com a entitat pública no és sols gestionar el mercat laboral, sinó també fomentar un desenvolupament econòmic més just i equitatiu, amb especial èmfasi en aquells col·lectius que sovint queden fora dels marges del creixement econòmic. Creiem fermament que l'administració pública i l'economia social han de treballar conjuntament per a construir una societat més inclusiva, resilient i sostenible.

Per això, el Govern Valencià, mitjançant subvencions i a través de Labora, impulsa projectes en matèria d'ocupació, emprenedoria, economia social i desenvolupament local, amb la finalitat de millorar les condicions del mercat de treball i afavorir les oportunitats d'ocupació. Estes accions es desenvolupen en el marc

dels Pactes territorials en matèria d'ocupació i desenvolupament local participatiu i sostenible de la Comunitat Valenciana. Es tracta de projectes coherents amb les necessitats del territori detectades en els diagnòstics del mercat de treball i basats en estratègies territorials.

S'ha procurat la realització d'actuacions encaminades a reduir la bretxa de gènere i l'alineació amb els eixos de l'Estratègia d'Ocupació d'àmbit estatal o autonòmic, així com amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) inclosos en l'Agenda 2030, especialment amb el desenvolupament socioeconòmic, inclusiu i sostenible; l'ocupació plena i productiva, i el treball digne per a totes les persones.

Però Labora afronta directament el problema mitjançant l'atenció als col·lectius més vulnerables, perquè no pot haver-hi una societat justa sense un treball digne per a qui més el necessita. Per això, Labora afavoreix, mitjançant subvencions a la contractació indefinida, l'accés a l'ocupació de col·lectius de difícil inserció, com ara persones joves, aturades de llarga duració, majors de 45 anys, així com la millora de les condicions laborals de les persones treballadores.

Un altre objectiu es centra en afavorir la inserció i el manteniment de l'ocupació de les persones amb diversitat funcional i en situació o risc d'exclusió social. El mecanisme utilitzat consisteix en la contractació temporal de persones amb diversitat funcional severa; ocupació amb suport en empreses del mercat ordinari de treball; creació i manteniment de llocs de treball o d'unitats de suport; contractació de persones desocupades amb problemes greus de salut mental,

en col·laboració amb entitats locals de la Comunitat Valenciana; així com la integració sociolaboral de persones treballadores en situació o risc d'exclusió social en empreses d'inserció i en empreses ordinàries de treball.

També s'han afavorit les iniciatives d'emprenedoria social i innovadora amb potencial de creació d'ocupació mitjançant la contractació que realitzen dones embarassades o en procés d'adopció.

D'altra banda, sabem que un dels principals reptes per al creixement de l'economia social és la formació. Per això, des de Labora hem desenvolupat plans formatius d'economia social dirigits prioritàriament a persones ocupades. A més de programes de formació en alternança amb l'ocupació per a col·lectius desfavorits, que no sols proporcionen les eines professionals per a incorporar-se al mercat laboral, sinó també per a contribuir al seu desenvolupament integral com a persones actives, compromeses i responsables.

A banda dels programes desenvolupats pel servei públic d'ocupació valencià per a persones desocupades en matèria de formació, també es fomenta la impartició d'especialitats formatives en la modalitat de teleformació o formació en línia. Esta es realitza a través de la plataforma e-Formació de la Generalitat Valenciana, amb cursos d'idiomes, competències transversals i competències digitals, disponibles les 24 hores del dia. Igualment, s'ha potenciat el programa de formació en capacitats digitals per a persones desocupades amb la finalitat d'impulsar l'emprenedoria i el desenvolupament rural, i per a tractar de reduir la bretxa de gènere.

D'altra banda, a la Comunitat Valenciana està regulada per decret la inclusió de clàusules de responsabilitat social en la contractació pública i en les convocatòries d'ajudes i subvencions en el marc de les competències de la Generalitat. Un marc que exigeix a les administracions públiques valencianes incorporar en els plecs de contractació criteris socials, ambientals, ètics i de transparència.

A més, creiem que una administració pública ha de ser facilitadora i promotora d'iniciatives de caràcter innovador que busquen no sols beneficis econòmics, sinó també impactes socials i mediambientals positius. Des de Labora donem suport a l'emprenedoria a través de l'assessorament personalitzat, les subvencions i l'acompanyament en tot el procés de creació de noves empreses, incloses les d'economia social, fomentant models de negoci sostenibles que responguen a les necessitats reals.

També sabem que, per a afavorir una societat inclusiva, podem fer ús de la col·laboració entre múltiples actors: el sector públic, el privat, les entitats socials i, per descomptat, la ciutadania, creant aliances. En este

sentit, des de Labora fomentem sinergies entre els diferents sectors que generen un impacte més ampli i durador en la societat a través de convenis de col·laboració.

Per exemple, Labora ha signat un conveni de col·laboració amb el Comitè d'Entitats Representants de Persones amb Discapacitat de la Comunitat Valenciana (CERMI-CV), per al desenvolupament del Projecte Pilot Xarxa Capacitem per al foment de la inclusió sociolaboral de persones amb discapacitat i/o trastorn de la salut mental.

També s'ha establert un conveni de col·laboració entre Labora i l'associació Alanna, per al desenvolupament del programa de formació i inserció per a dones víctimes de violència de gènere o de tracta i explotació sexual amb compromís de contractació. Tot això, sense perjudici dels serveis prestats en els Espai Labora, repartits per tota la Comunitat Valenciana, on durant 2023 es van atendre un total de 1.697 dones que havien acreditat la seua condició de víctimes de violència de gènere.

Altres convenis són els realitzats amb Creu Roja Espanyola, per al cofinançament de diversos projectes seleccionats en el marc del programa operatiu d'inclusió social i economia social.

També amb la Fundació Secretariat Gitano, per al desenvolupament d'accions per a l'augment de l'ocupabilitat de la població gitana a la Comunitat Valenciana, corresponents al projecte Itineraris, seleccionat en el marc del programa operatiu d'inclusió social, economia social i el programa operatiu d'ocupació juvenil.

En definitiva, el que s'ha exposat fins ací són només unes pinzellades del treball que realitza el Servei Valencià d'Ocupació i Formació, perquè l'economia social no és només una alternativa: és el camí cap a un desenvolupament més just, inclusiu i sostenible. I perquè este model prospere, necessita el suport i la implicació activa de les administracions públiques. A Labora creiem que el nostre deure no és només ser gestors de l'ocupació, sinó també promotors d'un model econòmic que pose les persones al centre i que busque el benestar col·lectiu per damunt del benefici individual.

Per tot això, el nostre compromís consisteix a continuar donant suport i potenciant l'economia social a la Comunitat Valenciana, no sols com una política pública, sinó com una visió integral del que ha de ser l'economia del segle XXI: inclusiva, sostenible i centrada en les persones.

Moltes gràcies.

CONFERÈNCIA DE JUAN ANTONIO PEDREÑO, PRESIDENT DE CEPES I DE SOCIAL ECONOMY EUROPE: "L'Estratègia i el Pla d'Acció Europeus per a l'Economia Social: perspectiva espanyola"

Tal dia com hui, 26 de setembre, Albert Einstein publicava en 1905 la seua Teoria de la Relativitat, un avanç científic essencial per a entendre l'univers i fenòmens complexos -almenys per a mi- com les ones gravitacionals o els forats negres. La seua aplicació ha estat fonamental per a desenvolupar eines tecnològiques essencials en les nostres vides com els ordinadors, els smartphones o els GPS.

D'alguna manera, la perspectiva del món que ens envolta i la manera d'entendre'l va canviar per sempre amb la publicació eixe 26 de setembre d'una fórmula que des de xicotets aprenem i que els nostres fills i filles continuen estudiant a l'escola, perdurant així en el temps un coneixement essencial per a resoldre i afrontar nous reptes.

Segur que totes i tots podríem assenyalar altres grans avanços que han aportat solucions tecnològiques, respostes socials o mesures econòmiques que han canviat la història de la humanitat. Hui em permetré recordar una iniciativa que també ha fet història i que, d'una manera o altra, ens uneix a totes les persones que hui ens reunim ací a València.

Sis dècades abans que Einstein anunciara la seua Teoria de la Relativitat, un grup de 28 persones posaren en marxa una altra revolució més modesta i menys visible que, tanmateix, no ha deixat de créixer des de llavors. Em referisc als **Pioners de Rochdale**, que en 1844 trobaren baix el paraigua d'una cooperativa la resposta per a millorar les seues condicions de vida i les de les seues famílies, i fer front a uns preus injustos quan volien accedir a productes bàsics per alimentar-se.

Crec que si aquests pioners pogueren viatjar en el temps, com aquell xic de Retorn al futur, Marty McFly, i assistir a aquest Congrés, no donarien crèdit a l'impacte de l'aventura que iniciaren i que ha estat el germen d'un moviment capaç de mobilitzar a investigadors, a alts representants de governs i d'organitzacions europees i internacionals i, sobretot, a milions de persones que comparteixen la mateixa voluntat: Canviar el seu entorn i trobar solucions a reptes compartits gràcies a un treball col·lectiu, un treball cooperatiu per al bé comú i de la comunitat on viuen.

Hui, els 28 pioners de Rochdale no donarien crèdit que gairebé 200 anys més tard:

- Nacions Unides ha declarat 2025 com el segon any mundial de les cooperatives baix un lema que intueix que els faria feliços: 'Les cooperatives construeixen un món millor'.
- Que hui existeixen al món 3 milions de cooperatives que ofereixen feina a 280 milions de persones, és gairebé el 10% de la població activa mundial. Més del 12% de la població mundial és cooperativista.
- El seu model empresarial és la columna vertebral i l'eix d'alguna cosa molt més gran en conjunt com és hui dia l'Economia Social.
- Que més de 74.600 empreses i entitats d'economia social a Espanya i 4,3 milions a Europa (per cert, un creixement respecte a les últimes xifres de gairebé 1,5 milions més), demostren cada dia que els valors que van inspirar la seua aventura segueixen de plena actualitat i han canviat la manera de construir la societat i l'economia.

- A que igualment Nacions Unides ha adoptat una Resolució de suport cap a este model empresarial.

- Vàries generacions mantenen viva la flama dels principis que van inspirar la primera cooperativa: la solidaritat, la responsabilitat amb les persones i el seu entorn, la democràcia, la igualtat, l'equitat i la justícia, especialment en temps difícils.

Tots aquests valors són la garantia d'un model empresarial de present que, sobretot, té un gran futur.

Vull agrair al CIRIEC per la seua invitació i a Rafael Chaves, president de la Comissió Científica de CIRIEC-Espanya, per les seues paraules i per la seua presentació. I sobretot per donar-me l'oportunitat de representar a CEPES i a Social Economy Europe en aquest acte que celebrem en el marc de València com a Capital Espanyola de l'Economia Social i que confirma el MOMENT ÚNIC que travessa l'economia social a tots els nivells, i en especial a Espanya i a Europa.

Gràcies a tots vostés perquè tot això no hauria estat possible sense la seua aportació, sense el seu treball i sense la visibilitat que aporten a aquest model empresarial.

L'economia social és un agent social amb una presència econòmica i social indiscutible, com ho avalen les dades estadístiques i les investigacions que molts dels presents elaboreu, i que, sobretot, demostren que aquestes EMPRESSES:

- Donen respostes als reptes de crear i mantenir llocs de treball de qualitat,
- Aporten solucions per a una reindustrialització sostenible,
- Reforcen la competitivitat estratègica dels nostres mercats,
- Fan realitat el repte d'una transició energètica i verda justa,
- Compleixen un paper essencial en els territoris per a generar una major cohesió social i territorial,
- Donen cobertura a necessitats socials,
- I, en definitiva, corregeixen desigualtats socials i territorials, generant societats més inclusives i justes, on ningú queda enrere,

I, com deia en l'acte del X aniversari de la Llei francesa d'economia social, "L'economia social dóna sentit al diner".

I és precisament el seu **valor afegit** el que ha fet que l'economia social es situe en el centre de les agendes de desenvolupament dels Ajuntaments, de les Comunitats Autònomes, dels Governos, de les Institucions Europees i de les Organitzacions Internacionals. Permeteu-me en aquest sentit que repasse els principals **fites europees i internacionals** que donen una dimensió del reconeixement institucional que té l'economia social en aquests moments:

En desembre de 2020, la Comissió va aprovar un Pla d'Acció que marca una política europea impressionant per a l'economia social, que es reforça amb el programa anomenat "Transition Pathway" per a desenvolupar l'economia social com un dels 14 ecosistemes industrials essencials per a augmentar la competitivitat d'Europa a escala mundial i reforçar la seua autonomia estratègica.

D'aquesta manera, la Unió Europea s'ha convertit en la primera Organització internacional amb una estratègia específica per a impulsar aquest model empresarial, que s'alinea i es reforça amb altres com:

- La Resolució de l'OIT sobre el treball decent i l'economia social aprovada pels seus 187 Estats membres en 2022;
- La Recomanació de l'OCDE per a fomentar l'economia social en les 38 economies més desenvolupades del món;
- L'Informe del Fòrum de DAVOS per a desbloquejar l'economia social com a via cap a societats inclusives i resilient;
- La Resolució adoptada per unanimitat per l'Assemblea General de Nacions Unides sobre promoure l'economia social per a un desenvolupament sostenible, gràcies a una coalició de països dels cinc continents liderada per Espanya,
- I, a finals de l'any passat, el Consell de la Unió Europea baix el torn de la presidència espanyola va adoptar una Recomanació sobre el desenvolupament de polítiques favorables per a l'economia social en tots els països d'Europa, una peça clau juntament amb el Pla d'Acció per generar un ecosistema favorable a l'economia social a la Unió Europea, indicant als països que en dos anys han d'elaborar aquestes polítiques públiques.

Aquests avanços posen de manifest que hui existeix una convergència d'estratègies, iniciatives, pactes i mesures per a fomentar l'economia social a tots els nivells; des dels territoris i regions fins a les màximes instàncies internacionals. Les Comunitats Autònomes, els Governos, les Institucions Europees i les Organitzacions Internacionals s'han dotat d'agendes de treball dirigides a alliberar tot el potencial d'un model empresarial que està aportant solucions i està generant societats més inclusives que responen als reptes de la societat.

Tots aquests avanços sense precedents, alhora que obrin grans oportunitats per a l'economia social, alguna cosa que ens fa ser optimistes, també ens fa ser conscients del paper clau que hui hem de jugar les organitzacions representatives de l'economia social a nivell regional, estatal i europeu per a continuar treballant amb els Governos, la Comissió, el Parlament Europeu, amb el CESE i amb la Universitat perquè

l'economia social guanye molt més protagonisme, especialment en aquest moment en què iniciem una nova Legislatura a Europa en la qual hauran de desplegar-se tot l'abast de mesures adoptades en els últims anys.

I és just en aquest moment de transició cap a una nova agenda europea, amb una nova Comissió i Parlament, quan Espanya té molt a aportar com ho ve fent des de fa temps.

Espanya s'ha posicionat a la vanguardia -juntament amb altres països- en models de desenvolupament i iniciatives polítiques innovadores per a l'economia social, que serveixen de referència i inspiració a altres països i també a les Institucions Europees.

I permeteu-me que afegisca que Espanya s'ha guanyat a pols ser un referent gràcies a la força del teixit empresarial de l'economia social, i per comptar amb la més àmplia xarxa del món d'universitats volcades en analitzar i donar a conèixer la dimensió d'aquesta realitat socioeconòmica. I també gràcies a que aquest teixit associatiu està estructurat al voltant d'una organització com CEPES com el seu interlocutor davant el Govern i les Institucions Europees i internacionals.

En aquest sentit, m'agradaria assenyalar quatre elements de l'ecosistema espanyol que han ajudat a configurar els grans avanços a nivell europeu que aporten el Pla d'Acció i la Recomanació per a l'Economia Social.

1. Espanya va ser el primer Estat membre de la Unió Europea que es va dotar d'una Llei d'Economia Social, amb un model que han seguit altres països, ja són bastants a Europa i en altres llocs del món i les Institucions de la Unió Europea.

La Llei 5/2011 ha contribuït a la definició d'economia social i de les societats i empreses que la componen que estableix la Recomanació per primera vegada per a tota la Unió Europea. Igual que la Llei espanyola, la Recomanació adopta un concepte basat en uns principis i característiques fonamentals absolutament alineats amb els establerts amb la Llei 5/2011:

- la primacia de les persones, així com de la finalitat social o mediambiental, sobre el benefici;
- la reinversió de tots o la majoria dels beneficis i excedents per a perseguir els seus fins socials o mediambientals i dur a terme activitats en interès dels seus membres/usuaris o de la societat en general;
- la governança democràtica o participativa”.

Aquesta definició és decisiva perquè dóna seguretat i contribueix a donar major coherència a les accions entre les diferents polítiques dels Estats Membres i de les Institucions Europees, evitant con-

fusions amb altres conceptes com empresa social, també establert en la Recomanació, l'aplicació de la qual per les Administracions podria comportar el risc de l'ús de conceptes contradictoris d'economia social, cosa que podria limitar i perjudicar el creixement, el reconeixement mutu i la visibilitat d'aquest model empresarial.

La definició de la Recomanació fa que els principis de l'economia social entren a formar part de l'“acervo comunitari” i, també, han de ser tinguts en compte en polítiques europees clau com la competència o les que regulen el funcionament dels diferents actors empresarials en el mercat, alhora que contribueix a apropar les legislacions entre els països en matèria d'economia social.

A més, i com fa la Llei 5/2011, la Recomanació juntament amb el Pla d'Acció donen un mandat general a les Institucions Europees i als Estats per fomentar l'economia social i les empreses que la componen en les polítiques econòmiques, empresarials, socials, industrials i socials.

I igual que fa la Llei 5/2011, la Recomanació, a més de reconèixer el paper i la capacitat de l'economia social de dialogar, a través de les seues organitzacions representatives, amb els poders públics per assegurar que aquest model d'empresa és tingut en compte en les principals polítiques d'ocupació, socials, d'inclusió social i industrials, aporta un avanç molt rellevant al senyalar que els “Estats membres també poden explorar les possibilitats de facilitar la participació dels empresaris de l'economia social en el diàleg social”. És aquesta una mesura que ve reclamant CEPES, perquè l'economia social pugui participar en l'elaboració de polítiques que afecten no només als interessos de les empreses d'economia social, sinó a la societat en general, la qual cosa exigeix la nostra participació en el disseny de polítiques d'ocupació, empremadoria, econòmiques, educatives, mediambientals, d'habitatge, d'energia, les que afecten al repte demogràfic, igualtat, serveis socials, pensions, consum, industrials i moltes altres.

Tindre una legislació adequada i actualitzada és garantia de desenvolupament i aquesta Llei ha estat un gran exemple. Llei que, com vostés saben, estem treballant des de fa molts mesos perquè s'actualitze, igual que la Llei de Cooperatives 27/99 i la Llei d'Empreses d'Inserció. La reforma d'aquestes tres lleis s'emmarca en la denominada Llei Integral d'Economia Social, llei que entrarà al Congrés en els pròxims quinze dies i el repte immediat és que es millore i per a això han de recollir-se les esmenes que des de CEPES hem consensuat i s'aprove amb majoria parlamentària, ja que això és sinònim de compromís polític i garantia de la seua sostenibilitat en el temps.

2. Un segon element en el qual també l'experiència espanyola ha servit de referent és que **des de 2015, els diferents governs d'Espanya han adoptat plans per fomentar aquest model empresarial que actualment marca l'Estratègia Espanyola d'Economia Social** adoptada pel Consell de Ministres l'any passat. Per cert, Espanya és l'únic país europeu i diria que mundial que compta amb una Estratègia de país per a l'economia social. Una Estratègia que ha influït en el disseny del Pla d'acció i comparteix prioritats i mesures amb el mateix, com:

a. Donar suport a l'emprenedoria en economia social, a través de millores en la regulació i mitjançant serveis de suport a l'emprenedoria en totes les formes d'economia social.

b. Impulsar la transformació digital i l'adopció de noves tecnologies en les empreses d'economia social.

c. En l'àrea de la contractació pública socialment responsable, el Pla d'Acció preveu promoure la incorporació de criteris socials en els processos de contractació dels poders públics per fomentar la inclusió.

d. Potenciar el paper de l'economia social en la creació d'ocupació de qualitat, també per a grups en situació de vulnerabilitat.

e. Incloure l'economia social en els programes educatius i de formació a tots els nivells, millorant també les competències dels emprenedors en economia social.

f. Donar suport a les empreses d'economia social en la seua alineació amb el Pacte Verd Europeu, incentivant la sostenibilitat i l'economia circular.

g. Millorar l'entorn legal, per promoure entorns reguladors favorables per al desenvolupament de l'economia social en tots els països d'Europa.

I una cosa fonamental... dades...

h. Elaborar estadístiques per analitzar i fer un seguiment del desenvolupament de l'economia social, una àrea d'interès compartit pel Pla d'Acció i l'Estratègia Espanyola d'Economia Social.

En aquest apartat vull felicitar a CIRIEC-Espanya per la seua participació en el recent informe de la Comissió Europea sobre «Avaluació comparativa dels resultats socioeconòmics de l'economia social de la UE», que recull dades quantitatives i qualitatives sobre l'economia social i aporta a més eines metodològiques per elaborar estadístiques a tots els països de la Unió Europea. És un estudi ambiciós al qual també hem contribuït des de Social Economy Europe. Les seues conclusions i resultats són de gran ajuda per guiar l'elaboració de comptes satèl·lit sobre l'economia social per part de l'Institut Nacional d'Estadística d'Espanya, com succeeix a Portugal o França. Unes estadístiques que són un element essencial per poder mesurar de manera oficial el pes socioeconòmic

d'aquest teixit empresarial i avaluar el seu creixement en el temps, un factor essencial per poder avaluar l'eficàcia de les polítiques i iniciatives per al sector. Ací, CIRIEC i CEPES anem de la mà i ambdós mantindrem en els pròxims dies una reunió amb la presidenta de l'Institut d'Estadística.

En definitiva, existeix una confluència, una alineació entre les mesures i prioritats de l'Estratègia Espanyola i del Pla d'Acció. Ambdues busquen promoure l'economia social com un model empresarial inclusiu, sostenible i just que genere ocupació i cohesió social.

3. Espanya també ha estat a l'avantguarda en l'ús de fons europeus per desenvolupar l'economia social en identificar-la com una prioritat d'inversió del Fons Social Europeu, al qual demà es referirà la directora general de CEPES, Carmen Comos, i també dels fons de Recuperació i Resiliència mitjançant un PERTE per a l'economia social dotat amb més de 1.800 milions d'euros, que es dirigeix a:

A. Fomentar la modernització tecnològica i digital de les entitats d'economia social i de cures.

B. Promocionar iniciatives que impulsen la cohesió social i el desenvolupament equilibrat en diverses regions del país.

C. Creació i consolidació d'ocupació de qualitat, especialment en col·lectius vulnerables i en àrees amb alta demanda de serveis de cures.

D. Donar suport a projectes que contribueixen a la sostenibilitat ambiental i a la transició ecològica en l'economia social i les cures.

Totes aquestes mesures, que tornen a estar alineades amb les prioritats que acabe de senyalar de l'Estratègia Espanyola d'Economia Social i del Pla d'Acció, es reforçaran amb la imminent posada en marxa, i en el marc del PERTE, d'un **HUB de Vanguardia d'Economia Social** liderat per CEPES, i que va ser aprovat pel Consell de Ministres aquest dimarts passat i presentat per la ministra Yolanda Díaz a la seu de CEPES, i tindrà la seua seu a Sant Sebastià.

Aquest Hub serà un espai col·laboratiu i dinàmic de referència per al desenvolupament de projectes innovadors i sostenibles en l'àmbit de l'economia social, connectant empreses, organitzacions, món acadèmic i actors clau per impulsar iniciatives que milloren el benestar social, la cohesió territorial i la creació d'ocupació, especialment en sectors relacionats amb les cures, l'atenció a col·lectius vulnerables i l'economia verda. Pretendrem que siga un motor d'innovació per accelerar la transformació digital i la millora dels serveis en l'economia social, aprofitant els fons europeus.

En definitiva, aquests elements mostren l'impacte de la **Llei i l'Estratègia Espanyola d'Economia Soci-**

Espanya s'ha guanyat a pols ser un referent gràcies a la força del teixit empresarial de l'economia social, i per comptar amb la més àmplia xarxa del món d'universitats volcades en analitzar i donar a conèixer la dimensió d'aquesta realitat socioeconòmica.

I també gràcies a que aquest teixit associatiu està estructurat al voltant d'una organització com CEPES com el seu interlocutor davant el Govern i les Institucions Europees i internacionals.

al en el Pla d'Acció i la Recomanació, si bé al mateix temps es posa de manifest com el fet de comptar al nostre país amb un ecosistema avançat i favorable fa possible canalitzar iniciatives i fons europeus, reforçant-se mútuament el desenvolupament d'aquest model d'empresa a tots els nivells al estar absolutament alineats per assolir uns objectius comuns.

I m'agradaria assenyalar un quart element de l'ecosistema espanyol que ha de servir de referència per al ple desplegament del Pla d'Acció i la Recomanació, especialment en aquest moment en què s'estan assignant àrees de responsabilitat als diferents Comissaris i s'estan decidint les Direccions Generals de la nova Comissió Europea, juntament amb el nou Parlament on s'estan adoptant els Intergrups a crear.

Espanya compta amb una estructura institucional específica i responsable d'executar les mesures i polítiques governamentals per a l'economia social a través d'un Ministeri de Treball que inclou en la seua nomenclatura l'Economia Social. Juntament amb la seua ministra al capdavant, aquest Ministeri compta amb una Secretaria d'Estat d'Economia Social, recolzada per un Comissionat Especial de l'Economia Social i per una Direcció General responsable.

Al mateix temps, el Congrés i el Senat s'han dotat de Comissions de Treball que específicament aborden l'economia social, una cosa que succeeix per primera vegada en la nostra història democràtica.

Tenir una estructura institucional de primer ordre per a l'economia social d'acord amb la rellevància del Pla d'Acció i de la Recomanació és la prioritat que des de Social Economy Europe, el sector es va plantejar des d'un primer moment en el seu memoràndum de propostes davant les passades Eleccions Europees.

Per això, estem treballant amb els grups polítics des del dia següent a les eleccions de juny en el que considerem el primer objectiu: renovar l'Intergrup d'Economia Social.

Aquest Intergrup és un òrgan essencial per integrar l'Economia Social en l'activitat legislativa i no legislativa en les Institucions Comunitàries perquè des de la seua creació el 1990, garanteix el diàleg permanent entre totes les Institucions, els Estats membres i els actors de l'Economia Social.

Social Economy Europe juga un paper essencial al ser l'organització responsable del funcionament de la secretaria que dona suport als més de 80 eurodiputats de totes les forces polítiques que en la passada legislatura formaren part d'ell.

L'Intergrup d'Economia Social i els seus membres van desempeñar un paper essencial en el desenvolupament i aprovació del Pla d'Acció d'Economia Social en 2020, aconseguint que fos aprovat per més del 90% dels eurodiputats.

Per tot això, és crucial garantir la continuïtat de l'Intergrup d'Economia Social del Parlament Europeu i mantenir a Social Economy Europe com a entitat responsable de donar suport a les activitats del mateix, amb l'objectiu de continuar ubicant l'Economia Social al centre de l'agenda política i contribuir a que les mesures previstes en el Pla d'Acció Europeu i la Recomanació d'Economia Social s'apliquen correctament.

El passat mes de juliol, en concret el mateix dia que es va posar en marxa el nou Parlament Europeu, Social Economy Europe ja va organitzar a l'Ajuntament d'Estrasburg un esdeveniment amb la participació de representants del Partit Popular Europeu, dels Socialistes i Demòcrates, del grup dels Liberals de RENEW, dels Verds i del grup de l'Esquerra.

Aquest acte va visibilitzar el consens i la voluntat de suport a la renovació de l'Intergrup que es va a reforçar el pròxim 17 d'octubre a Brussel·les en un esdeveniment organitzat per l'Economia Social Europa, gràcies al suport de les eurodiputades Maravillas Abadía i Irene Tinagli.

L'objectiu d'aquest esdeveniment és donar un pas més i establir des de l'inici de la legislatura les prioritats de treball del Parlament i del seu Intergrup en matèria d'economia social, tenint en compte tota la bateria de mesures i iniciatives ja aprovades i, sobretot, d'acord amb l'agenda de la nova Comissió Europea anunciada per la Presidenta von der Leyen, amb qui espere que puguem reunir-nos aviat, igual que hem fet aquest passat dilluns amb la presidenta del Parlament Europeu, Roberta Metsola. Així que aprofite per traslladar-vos una invitació per al pròxim 17 d'octubre al Parlament Europeu a Brussel·les.

La segona prioritat, institucional i fonamental en aquests moments, és avançar urgentment en el **nomenament d'un Comissari o Comissària que entre les seues competències recaiga l'Economia Social** i que coordine el desplegament del Pla d'Acció i de l'ecosistema industrial de l'Economia Social com un dels 14 ecosistemes essencials per a la competitivitat d'Europa, en totes les àrees d'activitat de les diferents Direccions Generals de la Comissió Europea que afecten a l'economia social, especialment DG Ocupació, DG Creixement i Competitivitat.

Aquesta demanda ja l'han recolzada els Ministeris responsables d'Economia Social de 19 Governos de la Unió Europea que van acordar en la Conferència Europea de Lieja de febrer d'aquest any impulsar el nomenament d'un Comissari responsable d'Economia Social.

Una mesura que des de Social Economy Europe també havíem reclamat per garantir una coordinació de la Comissió amb els Estats membres per a una aplicació exitosa i coherent del Pla d'Acció, de la Recomanació o del Transition Pathway, al mateix temps que contribueix a reforçar la col·laboració entre les diferents Institucions Comunitàries, també a través dels seus fòrums de treball d'Economia Social. Des de Social Economy Europe, estem treballant en la perspectiva que la diputada romana Roxana Mizzatu siga la responsable. Al seu país, el reconeixement i suport a l'economia social és molt important. En tot cas, junt amb ella, treballem per al restant amb altres dues persones, l'eurodiputat Dejournée i la ministra Teresa Ribera. En qualsevol cas, si arriba a bon port, seria una vicepresidenta qui tindria la responsabilitat.

En tot cas, és important recordar que, junt amb l'Intergrup de l'Economia Social del Parlament, continuaran treballant tres fòrums clau de les Institucions Europees:

- La Categoria d'Economia Social dels membres del Comitè Econòmic i Social Europeu, que des de fa dècades ha estat l'espai de treball des d'on s'han impulsat les principals iniciatives de l'economia social a Europa en les últimes dècades. El meu major reconeixement

a les persones que, com Miguel Ángel Cabra de Luna i Giuseppe Guerini o Alain Coheur, han liderat aquest fòrum.

- Un altre fòrum essencial és el Comitè d'Experts d'Economia Social de la Comissió Europea, GECES, on participem les organitzacions de l'economia social juntament amb els Governos per fer un seguiment i assessorar la Comissió en el desenvolupament de les diferents mesures per a l'economia social.

- I, en tercer lloc, el "Comitè de Monitoratge de la Declaració de Luxemburg" que agrupa actualment a representants ministerials responsables d'Economia Social de 23 Estats membres.

Dinamitzar aquests tres espais de treball, juntament amb la essencial renovació de l'Intergrup i el nomenament d'un Comissari competent i responsable de l'economia social, són factors per dotar les Institucions Europees d'una arquitectura institucional per a l'economia social els pròxims cinc anys.

Perquè tal com assenyala la "Fulla de Ruta" de la Conferència Europea de Lieja adoptada per 19 Governos al febrer de 2024, el següent pas és "incloure el suport al desenvolupament de l'Economia Social entre les orientacions polítiques per a la pròxima Comissió Europea 2024-2029, així com en els seus futurs programes de treball anuals".

Des de Social Economy Europe, entenem que l'economia social ha de ser incorporada de manera transversal en les polítiques industrials, econòmiques i socials de la UE perquè, com assenyala el Consell de la Unió Europea, l'economia social està present en tots els sectors econòmics "i es veu influïda per les polítiques i disposicions horitzontals i sectorials".

Per això, i en coherència amb les línies de treball que marca l'Estratègia Espanyola, considero que s'hauria de prioritzar:

1. L'establiment de "mesures de suport i entorns financers, administratius i jurídics favorables que tinguin en compte les seues característiques específiques", tal com demanda la Recomanació del Consell de la UE.

2. La promoció de marcs legals reguladors per a les empreses i per a la política de competència de manera coherent amb la diversitat i la pluralitat de formes d'empresa, incloent l'Economia Social, "a fi d'aconseguir la igualtat de condicions entre tots els diferents tipus d'empreses tenint en compte les característiques de cadascun" com ha assenyalat el Comitè Econòmic i Social Europeu.

3. Donar suport i encoratjar el ple desenvolupament i incorporació en tots els Estats Membres de la UE de les iniciatives que conformen l'"ecosistema" europeu favorable a l'Economia Social, en particular el Pla d'Acció, la Recomanació i el "Transition Pathway".

4. Assegurar que “la política en matèria d'Economia Social estiga vinculada a la política industrial i a la transició cap a una economia digital, climàticament neutra i circular (...)” com assenyala el Consell de la UE en la seua Recomanació.

5. Desenvolupar polítiques fiscals adaptades perquè la tributació és una eina per abordar i fomentar o, al contrari, per bloquejar determinades pràctiques econòmiques.

El ple desenvolupament i continuïtat de l'ecosistema industrial de l'Economia Social dins de la nova estratègia industrial europea que va adoptar la nova Comissió és un element clau per a seguir situant l'economia social com un factor essencial de la competitivitat d'Europa.

6. Així mateix, s'haurien de seguir millorant les condicions d'equivalència competitiva i de foment de l'economia social similars a les de les altres empreses, incorporant de manera efectiva les seues característiques de gestió empresarial “en termes de governança, assignació de beneficis, condicions de treball i impacte” en les normes europees que regulen el funcionament dels operadors empresarials en el mercat en àmbits com el dret de la competència o les ajudes d'Estat, com destaca la Recomanació.

7. La millora de l'accés a finançament, tal com es planteja en el Pla d'Acció i la Recomanació, mitjançant mecanismes adaptats a les especificitats de les empreses de l'economia social ha de ser també una prioritat com venim reclamant de manera permanent.

8. Al mateix temps, creiem que haurem de treballar per seguir atraient talent jove a l'economia social com a mitjà per promoure l'emprenedoria, reforçant l'Acadèmia d'Emprenedoria juvenil, que és una iniciativa emblemàtica de gran rellevància perquè les persones joves vegem en aquest model una aposta de futur, no només per a elles sinó per generar societats més inclusives i economies més sostenibles.

9. Apostem a més per **continuar reforçant el Transition Pathway** per millorar les competències de l'Economia Social de manera que aquestes empreses accedisquen a sectors emergents, també mitjançant la generació d'una oferta formativa adaptada als plantejaments empresarials de l'economia social.

I, així mateix, entenem que s'haurà també d'avançar en la integració de l'economia social en el “Semestre Europeu” com a sistema de coordinació de les polítiques pressupostàries, econòmiques i socials, especialment pel que fa a comptar amb l'economia social en:

- Les reformes estructurals, destinades a promoure el creixement i l'ocupació;
- En les reformes establides en els plans nacionals de recuperació i resiliència o els mecanismes a esta-

blir d'acord amb el marc resultant de la reforma de la Governança Econòmica de la Unió Europea.

- En les polítiques socials i d'ocupació, en consonància amb els principis del pilar europeu de drets socials. Un pilar europeu que reconeix el paper clau de l'economia social per assolir els seus objectius.

- En les orientacions als Estats membres en les polítiques d'ocupació per mantenir l'economia social com una actuació prioritària.

Amigues i amics, tenim davant de nosaltres una agenda ambiciosa que està plena de grans reptes, però també d'il·lusió: **Hui l'economia social és un actor socioeconòmic de primer nivell i una història d'èxit de la Unió Europea;** permeteu-me que destaque uns dades que confirmen el volum i dimensió de l'economia social i la seua presència en tots els sectors d'activitat amb empreses de totes les mides, des de PIMES fins a grans grups empresarials.

L'estudi de la Comissió Europea, elaborat per CIRI-EC, reflecteix uns dades de 4,3 milions d'empreses; 11,5 milions d'ocupacions (descomptat el Regne Unit en ambdós casos); més de 230 milions de socis; més de 912.900 milions de facturació. Empreses que esperen que siguem capaços d'aprofitar en benefici seua mesures i propostes, aquest moment de reconeixement que té l'economia social. Però donar altres dades sectorials també és significatiu:

- 2.250 cooperatives energètiques associen 1,5 milions de persones actives en la transició energètica.

- 1.100 empreses socials europees recullen 1,2 milions de tones de residus i reciclen, recuperen i reutilitzen més de 240.000 tones de tot tipus de productes a nivell local, evitant a través de les seues activitats emissions de CO2 equivalents a les realitzades per 118.000 ciutadans.

- Més de 80.000 persones en risc d'exclusió social formen part dels itineraris per accedir al mercat de treball de 10 països europeus a través de 2.100 empreses d'inserció, que facturen més de 1.900 milions d'euros.

- 7 milions de persones són propietàries de més de 22.000 cooperatives agroalimentàries a Europa, que possibiliten que els agricultors romanen a les zones rurals, milloren els seus mètodes de treball i la seua qualitat de vida.

- Més de 240 milions de persones tenen cobertura sanitària a través de les mutualitats associades a l'organització internacional representativa de les mutualitats.

- 30.000 proveïdors de serveis socials i de salut de l'economia social atenen milers de persones en risc d'exclusió en 32 països gràcies a 1 milió de treballadors i voluntaris.

- 163 milions de persones de tota Europa són membres de 250.000 societats cooperatives que proporcionen 5,4 milions d'ocupacions, formant part de l'organització europea representativa de les cooperatives europees.

- La meitat de les empreses d'assegurances d'Europa són mútues o cooperatives o les seues filials, donant cobertura a 400 milions de persones a Europa que subscriuen més de 469.000 milions d'euros en primes d'assegurances.

El reconeixement de l'economia social ha estat espectacular gràcies a que cada vegada hi ha més consciència del que aporta i del seu pes socioeconòmic en sectors punters.

L'economia social ha deixat de ser una solució coyuntural per resoldre crisis o per respondre a situacions concretes.

Ara és un actor estructural que forma part de les nostres economies i que, com ja he assenyalat, s'ha situat al centre de l'agenda de desenvolupament de totes les institucions.

I aquest canvi de dimensió s'ha produït en un breu lapse de temps, especialment gràcies al punt d'inflexió que va suposar l'adopció el 2015 pel Consell de la UE d'unes Conclusions que identificaven "l'economia social com a motor clau del desenvolupament econòmic i social a Europa", impulsades pel ministre d'aleshores i després Comissari Luxemburgès Nicolas Schmit, del qual també vull destacar l'enorme labor que ha desenvolupat en favor de l'Economia Social.

Eixe document de conclusions va marcar el primer "full de ruta" oficial sobre la qual s'han anat construint els grans avanços a tots els nivells, als quals m'he referit a l'inici de la meua intervenció.

Una idea molt clara que mostra el canvi de dimensió del reconeixement s'identifica en que mentre en 2015 només van ser sis els països –entre ells Espanya– els que decideixen generar en el marc de la Conferència europea d'Economia Social de la presidència luxemburguesa un Grup de Treball entre Governos, sis anys més tard ja són 23 els Governos que el conformen i aposten per coordinar-se a nivell europeu per fer polítiques a favor de l'economia social, passant a denominar-se "Grup de Monitoratge de la Declaració de Luxemburg".

I que són els 27 Estats membres els que al novembre de l'any passat van aprovar la Recomanació del Consell baix la presidència espanyola de la Unió Europea.

Com veiem, els Governos han donat passos contundents als quals cal sumar, com he assenyalat:

- L'existència des de 1990 de l'Intergrup d'Economia Social, com a únic fòrum de treball permanent del Parlament Europeu amb totes les Institucions, amb els Governos i amb les organitzacions de l'economia social, un fòrum del qual han sorgit totes les iniciatives que després han tingut la seua adopció i desenvolupament i en la qual renovació estem treballant en aquests moments.

- El treball incansable del CESE des de fa dècades amb els seus dictàmens i informes a favor de l'economia social.

- El paper de la Comissió amb un Pla d'Acció de 2020 que es converteix en la major política europea a favor de l'economia social.

- I, també, el treball de l'acadèmia i dels investigadors i investigadores sense els quals estudis i anàlisis no seria possible entendre i ajudar a conèixer la realitat econòmica i social de l'economia social. Gràcies pel vostre compromís i per la vostra voluntat permanent des de CIRIEC de treballar amb CEPES i Social Economy Europe a favor de l'economia social.

Estem per tant davant grans reptes i una agenda ambiciosa.

Vull acabar donant les gràcies a tots: governos, en especial al d'Espanya, al seu president i a la ministra de Treball i Economia Social i tot el seu equip, a les Institucions i a les organitzacions internacionals perquè hui és possible comptar amb una bateria de mesures i agenda que marquen unes línies de treball per situar l'economia social al més alt nivell de les Institucions Europees en aquesta nova legislatura que estem començant.

El treball conjunt de tots ha fet possible aquest canvi d'escala. I junts treballarem per abordar aquesta agenda perquè, com m'agrada repetir sovint en la meua convicció en el treball en equip, "sols som invincibles però junts som invencibles".

I, sobretot, permeteu-me que done les gràcies als autèntics protagonistes d'aquest canvi d'escala: als milions de persones que mantenen viva la flama dels 28 pioners de Rochdale. Que no s'apague mai.

Moltes gràcies i estic convençut que l'èxit d'aquest Congrés repercutirà positivament en l'economia social.

HOMENATGE AL PROFESSOR RAFAEL CALVO ORTEGA LAUDATIO DE LA SEUA VIDA ACADÈMICA

per **Marco Antonio Rodrigo Ruiz,**
Catedràtic de la Universitat del País Basc

És per a mi un honor, que agraïsc, al mateix temps que una gran responsabilitat, haver rebut la comanda de realitzar la laudatio de la vida acadèmica del professor Rafael Calvo Ortega en aquest homenatge que tan merescudament se li brinda.

Correspon al meu company, Txema Pérez De Uralde, referir-se a la notable intervenció del professor Calvo en l'àmbit de l'Economia social, més proper i conegut per la majoria dels presents, i en el de la Política, dotada de major projecció pública i, per tant, d'una divulgació superior.

Tot i que limitat únicament a l'esfera universitària, he de advertir que se'm demanda una tasca impossible, abocada des de l'inici al més rotund fracàs, perquè referir l'activitat acadèmica del professor Calvo, els seus mèrits i èxits, en el temps assignat de quinze o vint minuts, resulta una tasca impossible, totalment inabastable. D'ací que he de limitar-me, per força, a esmentar tan sols les que, per a mi, són les fites més rellevants de la seua trajectòria acadèmica, ometent la major part dels fruits o resultats obtinguts i dels reconeixements i distincions que va rebre.

Rafael Calvo Ortega va néixer a Segòvia (El Espinar) l'agost de 1933. Té actualment 91 anys. Es va jubilar l'any 2003, tot i que va continuar vinculat a la Universitat Complutense com a professor emèrit, i va seguir després, pràcticament sense merma alguna, les seues tasques acadèmiques (publicacions, cursos, conferències) fins que, en els últims temps, la seua salut li ho ha impedit. Han estat més de cinquanta anys d'intensa activitat.

El professor Calvo va cursar estudis de llicenciatura a la Facultat de Dret de la Universitat de Salamanca, amb un expedient acadèmic d'inusual brillantor, atès que de les 25 assignatures que componien el pla d'estudis va obtenir 23 Matrícules d'Honor i 2 Sobresalients, a més del Premi Extraordinari de Llicenciatura i accèssit del Premi Nacional Fi de Carrera (en l'acte oral vaig fer broma qualificant l'expedient de "normal", però sense la gestualitat i el to que una intervenció d'aquesta índole permet, la menció perd el seu objecte).

El professor Calvo es va incorporar després a la càtedra d'Economia Política i Hisenda Pública de la Uni-

1.- Les presents línies pretenen ser una reproducció, el més aproximada possible, de la intervenció oral de l'autor en l'homenatge al professor Calvo Ortega celebrat a València el 26 de setembre de 2024, baix l'organització de CIRIEC-Espanya, IUDESCOOP i CEGEA. Es manté en substància les formes i expressions utilitzades, que corresponen amb eixa naturalesa verbal de la intervenció, eliminant tan sols allò que, notòriament, no té encaix en un text escrit, i advertint alhora que no estava previst que eixa comunicació fora publicada, ni es va preparar amb aquest propòsit.

versitat de Salamanca, de la qual era titular la prestigiosa professora Gloria Begué Cantón. Baix la seua direcció va realitzar la tesi doctoral, sobre “La Reforma Tributaria de Fernández Villaverde”, que va rebre la qualificació de Sobresalient cum laude i Premi Extraordinari de Doctorat.

Es va doctorar també per la Universitat de Bolonya, becat pel Col·legi d'Espanya, i dirigit pel notable professor italià Antonio Berliri. La tesi, sobre la discrecionalitat en el Dret Tributari, va obtenir també la qualificació de Sobresalient cum laude i el premi Vittorio Emanuele II a la millor tesi doctoral de la Universitat. L'estada a Bolonya, a finals dels anys 60, i el magisteri del professor Berliri, van tenir una gran influència en la posterior trajectòria, universitària i política, de Rafael Calvo, permetent-li reforçar les seues fermes conviccions democràtiques i conèixer de primera mà un sistema fiscal modern, propi d'un país europeu, tan allunyat del model tributari arcaic de l'Espanya franquista.

De tornada a Salamanca, el professor Calvo Ortega va començar a desenvolupar amb plenitud la seua vastíssima tasca docent i investigadora. Entre els aspectes més rellevants d'aquesta trajectòria universitària destacaria principalment dues contribucions fonamentals, que singularitzen el seu historial acadèmic i fan que es destaquí especialment. En primer lloc, el seu rellevant protagonisme en la creació de la pròpia disciplina Dret Financer i Tributari, tal com hui la coneixem, i que s'imparteix actualment a totes les Facultats de Dret d'Espanya.

Quan el professor Calvo va iniciar la seua trajectòria acadèmica, en la segona meitat dels anys 60, els estudis de caràcter jurídic sobre els tributs i les finances públiques eren un simple apèndix residual integrat en l'assignatura Economia Política i Hisenda Pública, de signe fonamentalment econòmic - així ho evidencia el fet que la seua mestra, la professora Gloria Begué, fos catedràtica d'Hisenda Pública-. El professor Calvo, però, és un dels pioners que va promoure i aconseguir que el Dret Financer i Tributari tingués identitat pròpia. L'esforç va exigir potenciar els estudis sobre finances públiques des de la seua vessant jurídica; defensar l'autonomia, científica i metodològica, d'aquests estudis; i aconseguir finalment la inclusió en els plans d'estudis de Dret d'una assignatura obligatòria sobre la matèria.

En la consecució d'aquest objectiu van participar il·lustres professors, com, entre altres, els catedràtics García Añoberos, Vicente Arche-Domingo o Cortés Domínguez, però són, sobretot, els professors Sainz de Bujanda i Calvo Ortega els principals impulsors de la iniciativa. Es torna a observar aquí la influència del professor Berliri, i l'exemple de tota la doctrina itali-

ana, que ja havia aconseguit consolidar en el seu país els estudis de Dret Financer.

Així doncs, qui ens hem dedicat més tard a la docència universitària de l'assignatura li devem a Rafael Calvo aquest deure de reconeixement, per ser un dels principals protagonistes de la seua creació. Va contribuir així de manera molt significativa a obrir i facilitar el camí acadèmic de les posteriors promocions de docents.

En segon lloc, el professor Calvo Ortega ha tingut també un paper extraordinàriament actiu en la capacitat i formació de professors universitaris per a la disciplina. Ha estat un veritable mestre de mestres, que ja des dels seus primers anys de docència va saber atreure els alumnes amb els seus ensenyaments sobre la matèria, despertar en molts d'ells l'interès per la professió universitària, i formar-los perquè pogueren desenvolupar les seues tasques acadèmiques amb la millor capacitat possible. El resultat de tot això és que el professor Calvo ha creat una veritable i extensa escola universitària, en la qual almenys tretze deixebles directes hem obtingut places de catedràtic de Universitat. I com que els seus deixebles directes també hem procurat seguir el seu exemple (tot i que sense arribar, ni de bon tros, als seus resultats), la seua influència, per aquesta via indirecta, s'ha ampliat de manera significativa, estenent-se a posteriors generacions de professors. Hi ha, per tant, en l'actualitat un elevat nombre de docents que ens hem iniciat en l'estudi del Dret Financer amb una metodologia i formació bàsica essencialment comunes, sense que això hagi estat mai obstacle per poder mantenir en qüestions diverses criteris dispars o discrepants, en legítim exercici de la plena llibertat de pensament que el professor Calvo no només ha respectat, sinó que ha promogut sempre.

Aquesta doble contribució del professor Calvo Ortega, a la implantació i consolidació dels estudis de Dret Financer i Tributari, d'una banda, i a la captació i formació de professorat de la disciplina, de l'altra banda, són aportacions que el converteixen en una figura fonamental per explicar la transformació experimentada en aquest camp. En els seus anys de magisteri s'ha passat d'una situació inicial en què els anàlisis de caràcter jurídic dels tributs i les finances públiques eren molt escassos i gairebé marginals, a un estat de coses, l'actual, molt diferent, en què la doctrina espanyola sobre la matèria es troba (encara que en les ciències socials aquesta incidència passi més desapercebuda i no tingui el degut reconeixement) entre les millors del món i, juntament amb les doctrines italiana i alemanya, al capdavant dels estudis de Dret Financer i Tributari. No es pot explicar aquesta extraordinària evolució sense fer referència

al paper estel·lar que el professor Calvo Ortega ha tingut en la mateixa.

He de mencionar també la seua obra escrita, que ascendeix a una xifra de quasi 200 publicacions (entre monografies, capítols de llibre, articles i altres col·laboracions) sobre pràcticament tota la temàtica que forma part del Dret Financer. Quan es va jubilar, el 2003, les seues publicacions superaven ja àmpliament el centenar, segons consta en el currículum inserit en el Llibre homenatge editat amb aquest motiu, i després ha seguit publicant estudis amb regularitat durant una desena d'anys més. Aprofite també per destacar, d'altra banda, que aquest Llibre homenatge al professor Calvo constitueix una mostra patent del reconeixement i l'estima que li dispensa de manera generalitzada la doctrina del Dret Financer. Al llibre s'inclouen més de 90 col·laboracions d'altres tants professors universitaris de la disciplina, és a dir, una gran part del professorat d'aquesta àrea de coneixement.

A més, el professor Calvo ha dirigit i coordinat un bon nombre d'obres col·lectives, sorgides a iniciativa seua, sempre sobre temes centrals d'actualitat. Bon exemple són, entre altres molts, els llibres sobre l'IVA a Espanya, publicats arran de la primera llei reguladora del tribut al nostre país, o sobre la reforma de les Hisendes locals, matèria a la qual va prestar especial atenció.

Cal destacar, per citar almenys una obra d'aquest ampli elenc, el seu Curs de Dret Financer, en què aboca, de manera sintètica, tots els coneixements exposats al llarg dels seus anys de docència. Es tracta d'un manual de l'assignatura, que, lluny de tenir un propòsit merament descriptiu, constitueix un veritable tractat, una obra de maduresa amb un caràcter marcadament crític i de gran profunditat. En els últims temps, l'obra ha sigut actualitzada pel seu fill, el professor i catedràtic Juan Calvo Vergez, estimat amic i company, present hui en aquest acte d'homenatge.

Mencionaré també, per últim, la intervenció del professor Calvo, en diverses ocasions, en l'elaboració de lleis tributàries, a través de la seua activa presència en Comissions oficials i Grups de treball creats amb aquest fi. Poden citar-se, a mode d'exemple, la seua participació en la Comissió per a la reforma de la Llei General Tributària, constituïda l'any 2000, o fins i tot la seua intervenció en la gran reforma fiscal de 1977 i 1978 -la anomenada reforma Fernández Ordóñez-, atès que, si bé ocupava en aquell moment en el Govern la cartera de Treball, la seua condició de qualificat expert en matèria tributària va ser convenientment aprofitada amb aquest fi.

No voldria acabar sense referir-me, de manera per força molt breu, a la meua experiència personal com a deixeble del professor Calvo Ortega.

El professor Calvo va ocupar la Càtedra de Dret Financer a la Facultat de Dret de Sant Sebastià durant els anys 1973 a 1976, sent nomenat poc després, el 1978, Ministre de Treball pel president Adolfo Suárez. En aquell primer any de 1973 estava jo en l'últim curs de la carrera de Dret i em vaig dirigir un dia, sense intermediació alguna, al professor Calvo, expressant-li el meu interès per adquirir coneixements de Dret Financer (com era habitual, només posseïa algunes lleus nocions de Hisenda Pública i el meu propòsit era obtenir una certa formació en matèria tributària per a un futur professional). El professor Calvo em va incorporar, gairebé de seguida, com a becari de recerca i professor ajudant, al grup docent de l'assignatura, on es trobaven els professors José Luis Muñoz del Castillo i Manuela Vega Herrero, que s'havien vingut amb ell des de Salamanca, i en el qual durant un temps va romandre també el professor Eugenio Simón Acosta. A partir d'aquí, el que en les meues previsions inicials estava destinat a ser una breu estada d'un o dos cursos, estimada suficient per a un primer contacte amb el món de la fiscalitat, es va convertir, a causa de la seua extraordinària capacitat per suscitar vocacions acadèmiques, en una vinculació permanent amb la Universitat que només ha cessat amb l'arribada de la jubilació.

Els començaments, però, no van ser tan senzills, ja que suposaven un canvi radical per a un recent llicenciat, acostumat a esforços d'estudi intensos però esporàdics, acompanyats de períodes de molta menor activitat. Una de les primeres coses que et advertia el professor Calvo és que calia complir 60 hores de treball a la setmana -valga dir que a dia d'avui podria considerar-se fins i tot una demanda políticament incorrecta-, i més encara si ve de qui va ser poc després Ministre de Treball; eren, sens dubte, uns altres temps-. Creies que era un objectiu més retòric que real, amb la intenció d'incitar al treball, i la veritat és que tampoc es van comptabilitzar mai amb exactitud les hores de dedicació setmanal. Però puc donar fe que quan arribaves a les 9 del matí al seminari, ple d'estanteries amb llibres de la disciplina, on tenia la meua taula de treball, el professor Calvo ja estava en el seu despatx contigu. I que quan, després d'una breu pausa per dinar, completaves la jornada de la tarda i, arribades les 20:00 o les 20:30 hores, tocaves a la porta del seu despatx per acomiadar-te fins al dia següent, allí continuava el professor Calvo treballant incansablement. Així inculcava, amb el seu exemple, la cultura de l'esforç i la recerca permanent de l'excel·lència.

Aquestes llargues jornades de treball facilitaven una comunicació permanent i fluïda amb el mestre i la resta de l'equip, i permetien, a través de freqüents

seminaris interns, un munt de reunions de tota índole, i altres moltes activitats, un aprenentatge intens que sempre he considerat impagable. Tot i que el professor Calvo projectava a primera vista una imatge de serietat, aquesta es diluïa i desapareixia per complet en el tracte quotidià, on mostrava un caràcter molt cordial, no exempt d'humor, sempre atent a la tasca de cadascú i a oferir ajuda i consell. No referiré (tampoc va donar temps a relatar-les, malgrat les anotacions preparades, en l'acte oral) cap de les innombrables anècdotes que al llarg d'aquesta estreta convivència van sorgir, tot i que he de destacar, entre altres moltes, totes les que van provocar les nostres antagòniques simpaties futbolístiques (he de destacar, no obstant això, perquè entenc que li honra, que el professor Calvo mai va comulgar ni va tenir la menor condescendència amb els polèmics mètodes i maneres de José Mourinho).

Em sembla de capital importància destacar la manera en què el professor Calvo exercia el seu magisteri. Sempre amb paraules d'ànim i estímul, suggerint activitats i invitant a participar en elles, i molt atent, alhora, al desenvolupament dels treballs en curs. Mai el vaig veure expressar cap retret ni crítica, ni tan sols quan, a vegades, una persona tan extremadament perfeccionista i minuciosa com jo no arribava a complir en termini l'encàrrec rebut de completar alguna publicació o estudi.

Mai va deixar de prestar ajuda i suport, que va mantenir fins i tot quan la seua dedicació a la política era de màxima identitat. N'hi ha prou a dir, com a testimoni d'això, que sent ja ministre de Treball vaig despatxar amb el professor Calvo la revisió dels últims capítols de la meua tesi doctoral en la mateixa seu del Ministeri -a l'habitatge situat a l'últim pis de l'edifici-, on ens vam reunir diverses vegades ben entrada la nit per ultimar tal revisió. O que va dedicar un dia complet de la seua agenda, malgrat el seu càrrec de minis-

tre, per formar part del Tribunal que va jutjar dita tesi, fent així possible la seua defensa (en aquell moment era obligatori que els Directores de tesi formaren part del Tribunal que les jutjaven).

De la mateixa manera, sempre que el cridaves o t'acostaves a Madrid, el professor Calvo trobava un moment per atendre't. Algunes vegades la cita era per acudir a casa seua, al carrer Quintana, on generalment es sumava al trobament la seua esposa i companya inseparable, la professora Mercedes Vergez, catedrática de Dret Mercantil, de la qual recorde molt bé la seua gran amabilitat i capacitat de conversació.

D'altres, la invitació era per dinar en un restaurant pròxim al seu domicili, habitualment -la coincidència mereix que ho cite hui en aquesta ciutat- el conegut Casa de Valencia, popular entre els seus deixebles i coneguts.

En qualsevol dels dos escenaris, el professor Calvo no deixava de preguntar i interessar-se pels teus assumptes, escoltant pacientment i amb atenció tot el que li explicaves, encara que tinguera responsabilitats molt més importants a les quals atendre's.

Em consta, per companys i col·legues, que no es tracta d'un tracte singular, sinó que és el dispensat a tots els seus deixebles, així com a tots aquells que li han demanat consell o col·laboració en l'àmbit acadèmic. Per això vull deixar testimoni d'això, i del privilegi que ha suposat tenir la sort de gaudir del seu magisteri i d'eixe tracte cordial i proper. És de justícia manifestar públicament la meua gratitud per tot això.

Acabe ja, el professor Rafael Calvo Ortega ocupa, per mèrits propis -els breument exposats i tots aquells que no ha sigut possible mencionar- un lloc d'honor en la Ciència jurídica del Dret Financer, que el fa acreedor del més que merescut homenatge -em faria atrevir a dir que obligat homenatge- que hui se li tributa.

HOMENATGE AL PROFESSOR RAFAEL CALVO ORTEGA LAUDATIO DE LA SEUA VIDA POLÍTICA I DE FOMENT DE L'ECONOMIA SOCIAL

per **José Mª Pérez De Uralde**,
Advocat. Professor de la Universitat del País Basc

La participació, sens dubte modesta per la meua part, en l'homenatge de CIRIEC-Espanya al professor Dr. Rafael Calvo Ortega suposa un magnífic honor. Participació que també es pot avaluar en termes de gratitud per la invitació que se m'ha fet. I també mesurable pel que fa a l'acatament al CIRIEC-Espanya com a artífex d'aquest acte tan just com ineludible.

És també un honor, especialment amable, poder intervenir i referir-me a la figura del professor Calvo Ortega davant el seu fill, el professor Dr. Juan Calvo Vergez. Precisament per això, aquest acte afegeix un indubtable component de sentiment i proximitat personal.

Se m'ha demanat, amb notable excés de consideració, que en aquest breu espai realitze la Laudatio sobre la trajectòria i obra del professor Calvo Ortega en els àmbits de la seua activitat política i de la seua actuació entorn de l'Economia Social.

Referir-se a la trajectòria i fets de l'homenatjat en tan poc espai s'assembla a allò que la metàfora de voler posar la mar en una ampolla vol expressar. Jo no sé fer-ho.

Crec que una cosa així exigiria posseir una extraordinària capacitat per a la precisió sintètica. Qualitat que, des de llavors, es pot trobar en la persona del propi professor Calvo Ortega. Destaque, ja d'entrada, aquest tret del seu caràcter i manera de treballar: l'habilitat per a descriure amb concisió, per a dotar a les seues anàlisis d'una precisió sempre útil i clarificadora, aconseguint així la detecció dels veritables nus gordians dels assumptes. Condicions que promouen sempre, com a resultat inevitable, la concreció en les propostes que el professor ofereix. I aqueixa és una altra de les seues característiques: l'oferta seriosa de propostes factibles com a mètode de treball. Les seues anàlisis i reflexions no són mai merament opinatives o contemplatives. Ni tampoc píndoles prefabricades pròpies d'un univers estàtic de pensament. Al contrari, incorporen sempre components d'innovació.

Per no comptar amb tal habilitat, pregue que no es busque en aquesta intervenció cap ànim d'exhaustivitat. La decepció estaria assegurada. Deixe extramurs d'aquesta concisa intervenció la referència a moltes anècdotes compartides.

En tot cas, la trajectòria del professor Calvo Ortega és tan transcendent i rellevant com àmpliament coneguda. De molt fàcil accés a través d'arxius públics i privats, bases de dades institucionals i fonts de tot tipus propiciades per les xarxes socials i la resta dels inescrutables camins d'internet.

Aniré a limitar aquesta intervenció, per tant, a destacar fets, dades i referències que poden ajudar a dibuixar, almenys en els seus essencials trets, els contorns d'aquesta trajectòria des del punt de vista de la seua activitat política, connectada, en viatge paral·lel, amb la seua preocupació i accions en favor de l'Economia Social.

Relación personal

Per a justificar d'alguna manera la meua intervenció en aquest acte he de senyalar que vaig conèixer al professor Calvo Ortega cap als anys 90 de la mà del professor Rodrigo Ruiz, en el marc de les activitats que desenvolupàvem en l'Institut de Dret Cooperatiu i Economia Social -GEZKI- de la Universitat del País Basc (UPV/EHU). Va participar en jornades i conferències fonamentalment relacionades amb els aspectes tributaris de les entitats i empreses de l'Economia Social.

Però va ser a la Fundació Iberoamericana de l'Economia Social (FUNDIBES) on aquesta relació es va fer més contínua i propera. FUNDIBES es va constituir el 2003 fruit d'una proposta sorgida des de CIRIEC-Espanya, amb el suport de universitats espanyoles, portugueses i llatinoamericanes i entitats representatives de l'Economia Social de diversos països iberoamericans, amb CEPES al capdavant. També es va comptar amb la col·laboració de diferents entitats governamentals d'alguns països d'Iberoamèrica. Precisament aquests van ser els tres vectors sobre els quals es va propiciar aquest espai comú: les entitats representatives de l'Economia Social, el treball universitari iberoamericà i el concurs sempre determinant de governs i administracions públiques.

Per al professor Calvo Ortega sempre ha estat molt important actuar sobre grans àrees que faciliten la màxima projecció social possible. S'explica, per això, que en quan va conèixer que l'objecte fundacional de FUNDIBES consistia en la "creació d'un espai iberoamericà comú de l'Economia Social" mostrara el seu total suport, fins al punt de ser un dels seus fundadors i formar part del seu Patronat des del primer moment.

Inicialment va ser designat Vicepresident de la Fundació, sent President el professor Barea Tejeiro, i qui ara intervé Director. Aproximadament un any més tard va substituir en la presidència al professor Barea Tejeiro i la va exercir durant poc més de 8 anys. El va substituir després D. Juan Antonio Pedreño.

El professor Calvo Ortega sempre s'ha mostrat satisfet i orgullós dels treballs que va realitzar FUNDIBES amb la finalitat de materialitzar el seu objecte fundacional. No és aquest el moment per a desgranar-los, però han estat rellevants i útils. Puc senyalar ara que després de la desaparició de FUNDIBES persisteix actualment el desenvolupament de l'espai iberoamericà comú de l'Economia Social en matèria universitària a través de l'OIBESCOOP, promogut també per CIRIEC-Espanya. Una empremta d'aquella caminada que aporta esperança a l'objectiu inicial de FUNDIBES.

Trajectòria política i Economia Social

Amb la brevetat exigida per les circumstàncies, vaig a assenyalar els que considere fites més importants en l'activitat política del professor Calvo Ortega pel que fa a la seua connexió amb l'Economia Social. Connexió que considere especialment rellevant.

Des del punt de vista estrictament polític, mai m'atreviré a etiquetar ideològicament o políticament al professor Calvo Ortega. No sóc politòleg, ni historiadore de les idees polítiques. Només puc aproximar-me a això considerant les seues accions, els seus fets polítics, més que els seus pensaments.

Crec que cadascú podrà traure les seues pròpies conclusions en aquest camp.

És cert que la identificació més comuna i assentada, quasi en termes apodíctics, és la que el defineix com un polític de la Transició espanyola, però mentre els experts i analistes no es posen d'acord en què significa això i es puga superar la indeterminació del concepte, no resulta molt precisa tal atribució.

Hui és el dia en què per a uns la Transició política des de la dictadura franquista fins a la democràcia es va culminar l'any 1977 amb les primeres eleccions democràtiques en més de quaranta anys (eleccions que es van produir amb la participació de tots els partits polítics a l'any i mig de la mort del dictador). Per a altres, la Transició es va culminar amb l'aprovació de la Constitució del 78; alguns la situen més endavant amb l'accés del PSOE al govern i, en fi, hi ha qui manté que encara aquesta Transició està per completar-se.

Per això, preferisc referir-me al professor Calvo Ortega com un polític de la Constitució aprovada el 1978. S'ajusta més a la seua figura apreciada en el seu conjunt. Sens dubte, va ser un dels actors polítics més destacats d'aquest període transicional, però la seua labor constituent i la seua fixació en fer complir amb immediatesa les línies força que el nou ordenament constitucional oferia poden ser els millors referents per definir-lo.

Crec que no m'equivoque si concrete l'objectiu polític inicial del professor en la necessitat imperiosa

d'instaurar a Espanya un sistema democràtic homologable als que gaudien els països de l'entorn europeu i abandonar definitivament el règim dictatorial del franquisme. I fer això en un moment en què no existia cap cultura democràtica en les institucions i en el conjunt del país. Com sempre ha recordat el professor Calvo Ortega, no va ser un camí fàcil.

La seua determinació política, a partir d'aquest objectiu, va ser situar-se al centre polític i participar en un treball comú per elaborar eixa Constitució democràtica que fos immediatament posada en funcionament. Una norma bàsica que suposara un punt de partida i no simplement la culminació d'un trajecte i que havia de ser desenvolupada i aplicada en la seua completud amb dinamisme i consens.

En eixe sentit, he de mencionar, ja que em consta personalment, la postura del professor Calvo Ortega desdenyant l'atribució a la Constitució del 78 d'eixa espècie d'estigma que la converteix en el pecat original causant de tots els mals i defectes que l'exercici polític de la nostra democràcia haja pogut patir. Rebutja tal premissa i l'atribueix directament a una manera d'intentar sacudir-se en cada moment les responsabilitats sobre dits defectes d'exercici democràtic. Un argument de descàrrec tendent a tirar la culpa al empedrat constitucional i no a les seues immediates i verdaderes causes.

Dins d'aquest nou espai constitucional, el professor Calvo Ortega dóna importància, de manera una mica destacada, al concepte i mandat d'instaurar i desenvolupar l'Estat Social. Desenvolupament que haurà de fer-se a partir dels valors superiors que l'article 1 del text constitucional consagra: la Llibertat; la Justícia; la Igualtat i el pluralisme polític. En el seu llibre *Estat Social i participació associativa* (publicat en *Quaderns Cívitas* el 2009) explica aquesta rellevància. Precisament en la dedicatòria que em va fer de puny i lletra conclou anotant: “¡L'Estat Social és el futur!”.

Doncs bé, una de les bases d'aquest Estat Social és el principi d'igualtat que el professor Calvo Ortega vincula directament amb el desenvolupament de l'Economia Social i les seues empreses.

En el seu criteri, ha de quedar assegurada la igualtat de drets i d'oportunitats per a aquells projectes empresarials i d'entitats socials que no són de capital, sinó que es sostenen en altres principis i fórmules organitzatives. Sent el professor partidari de la societat de lliure mercat i de la llibertat d'empresa, i precisament per això, defensa la necessitat que els poders públics siguin garants actius que aquesta igualtat d'oportunitats pugui exercitar-se efectivament. I aquest és un altre principi essencial de la seua concepció política: la intervenció dels poders públics per assegurar que les determinacions de la Constitució,

en aquestes i altres matèries, es compleixin adequadament.

Recorde la seua frase: “cal cuidar el sector públic”. Destaca el professor Calvo Ortega que de manera específica els poders públics han d'assumir el mandat constitucional de foment de l'Economia Social, situant-lo com una tasca prevalent en el desenvolupament de l'Estat Social. Defensant per això amb solidesa la necessitat de pervivència i desenvolupament d'aquest sector, de les seues entitats i les seues empreses. És una convicció tan profunda com demostrada en la seua actuació personal i política. Vegem:

El professor Calvo Ortega és cofundador el 1977, amb el lideratge d'Adolfo Suárez i el concurs d'altres importants i variades figures, del partit polític Unió de Centre Democràtic (UCD). En les ja citades primeres eleccions democràtiques de 1977, de caràcter eminentment constituents, encapçala la llista d'aquest partit al Senat per Segovia. Ja al Senat és nomenat president i portaveu del Grup parlamentari de la UCD, coordinant i treballant les posicions del Grup en les tasques d'elaboració del projecte constitucional.

En aquest ràpid repàs assenyalare la postura del grup centrista i del propi professor Calvo Ortega en suport de l'article 129.2 de la Constitució. Fins i tot alguna esmena de millora del projecte proposat va ser proposada per la UCD.

Com tothom sap, dit article estableix: “Els poders públics promouran eficaçment les diverses formes de participació en l'empresa i fomentaran, mitjançant una legislació adequada, les societats cooperatives. També establiran els mitjans que faciliten l'accés dels treballadors a la propietat dels mitjans de producció”.

En les nostres converses sobre el tema, el professor sempre ha assenyalat aquest article 129.2 com la constitucionalització específica de l'Economia Social i l'establiment d'un mandat per al seu foment dirigit directament als poders públics. Sobre això s'ha pronunciat també en les seues publicacions científiques. Però convé insistir en la seua convicció que aquest article 129.2 té la vocació de consolidar l'Economia Social com una especificitat protegida i recolzada al més alt nivell normatiu.

Al febrer de 1978 és designat per Adolfo Suárez ministre de Treball i ho serà per dos mandats fins a 1980. Doncs bé, ja al gener de 1979, a penes quinze dies després de l'entrada en vigor de la Constitució, emet sendes ordres ministerials per les quals s'han de fixar les característiques bàsiques definidores del que seran les Societats Laborals. Una determinació política que posa en marxa l'aplicació d'aquest article 129.2 i que va facilitar, amb les corresponents ajudes públiques, l'accés dels treballadors a la propietat de les empreses.

Sempre se destaca, i és el més encertat, de la seua obra com a ministre de Treball, l'aprovació, al març de 1980, de l'Estatut dels Treballadors (un mandat directe de la Constitució, article 35.2). Però també cal mencionar la seua participació en l'elaboració de la Llei Bàsica d'Ocupació de 8 d'octubre de 1980, en la qual, a més d'incloure's les Societats Laborals, es creen els Centres Especials d'Ocupació (entitats que pertanyen hui, per virtut de la Llei 5/2011, de 29 de març, a l'Economia Social) com a eines per a l'accés dels treballadors amb problemes al món de l'ocupació, centres que hauran de comptar amb ajudes públiques (article 13. LBE).

Al seu torn, les societats cooperatives van ser expressament recolzades, generant-se un caldo de cultiu fàctic i legal indiscutible per a la posterior configuració del concepte i evolució de tota l'Economia Social espanyola. Una labor dogmàtica que el professor Calvo Ortega sempre ha atribuït principalment al treball de CIRIEC-Espanya.

En 1979 va ser elegit diputat al Congrés i al maig de 1980 va cessar com a ministre per ocupar-se d'un assumpte de la màxima transcendència. Possiblement l'encàrrec polític més difícil i desagradable: ser secretari general de la UCD en un moment de gran convulsió interna, en què la crisi de lideratge generada enfrontava les pretensions de diferents personatges, a vegades amb trets cèsaristes, egocèntrics o simplement oportunistes. Es poden recordar diverses expressions destinades a descriure gràficament tal situació com la de "rebel·lió a la casa de la pradera", la d'algun destacat dirigent del partit amb allò de "cos a terra que vénen els nostres", o la més expedita de Santiago Carrillo al sentenciar que la UCD era una autèntica "gàbia de grills".

El professor Calvo Ortega va intentar apaciguar les aigües i conjurar els problemes amb racionalitat i diàleg. Però la cosa no va funcionar. Es va imposar amb contundència una altra forma més dràstica d'afrontar la situació a base d'exercir la poda i l'exclusió mútua entre els confrontats. No era el seu estil.

Per això, desestructurada i sense cap la UCD, alguns funden un nou partit, entre ells el professor Calvo Ortega: el Centre Democràtic i Social (CDS), que inicialment, presidit per Adolfo Suárez, obté uns resultats electorals gens menyspreables, però que en successives eleccions va anar minvant vertiginosament en resultats. El compromís de Calvo Ortega el va portar fins i tot a presentar-se com a cap de llista i candidat a la Presidència del Govern.

La seua participació destacada en el CDS va propiciar que fos elegit en dues legislatures, de 1987 a 1994, eurodiputat. Es pot dir que va ser la seua última activitat política efectiva. Potser és l'etapa menys

coneguda del professor Calvo Ortega, però com en les altres facetes de la seua trajectòria, no va passar de puntetes per ella. Sent membre de les Comissions de Pressupostos i de Política Regional, no va deixar de fer propostes, plantejar interpellacions o recabar informació minuciosa davant les institucions europees. La seua posició crítica pel que fa a les polítiques comunitàries sobre desequilibri regional és de gran profunditat i del màxim interès polític fins i tot hui en dia. Però aquest no és el moment per referir-nos a això.

En tot cas, el cert és que l'Economia Social troba en el professor Calvo Ortega un valedor que, sempre que ha tingut l'ocasió, ha estat atent per aconseguir avanços reals i permanents. Ho ha demostrat amb fets i paraules.

Al llarg de la seua activitat fora de la vida política activa, va rebre alguns nomenaments d'eminent caràcter tècnic. Podem recordar la seua pertinença a la Comissió Arbitral de l'INI en 1985 o la proposta, no assumida, de presidir el Consell Econòmic i Social en 2001. En 2006 s'incorpora a la Reial Acadèmia de Jurisprudència i Legislació i en 2008 és designat president de la Junta Arbitral de resolució de conflictes entre les CCAA i l'Estat en matèria d'impostos ceditos. Va formar part de la Comissió d'Experts, creada en el si del CIRIEC-Espanya, que va elaborar l'anteproyecte de la Llei d'Economia Social.

És autor d'innombrables publicacions, diverses d'elles dedicades expressament a l'Economia Social i les seues empreses i entitats. Té alts reconeixements nacionals i internacionals i ha rebut distints homenajes, premis, etc., tot i que segurament encara falta algun per atorgar-se.

Per a concloure

Acabe assenyalant que després de 10 anys de treball conjunt he pogut constatar certes evidències, indubtablement subjectives, sobre la personalitat del professor Calvo Ortega: El considere un home essencialment tranquil al qual no imagine desaforat o llançant exabruptes. Aparentment molt seriós, tot i que amb el sentit de l'humor suficient com per aguantar el meu durant eixos deu anys i, sobretot, haver aguantat, durant més temps encara, el del professor Marco Antonio Rodrigo, cosa que considere especialment meritoria. De caràcter cordial fins al punt de difuminar immediatament qualsevol impressió de serietat distants. Especialment respectuós amb les opinions dels altres, manejant les discrepàncies, fins i tot les més radicals, amb aqueixa naturalitat pròpia de les persones realment tolerants. Per a ell, els problemes o els projectes es poden resoldre o aconseguir de discrepància en discrepància fins a l'acord final. I si no

s'aconsegueix, cada un segueix sent qui és sense que açò haja de degradar la convivència. Una cosa així com practicar la divergència sostenible, els efectes de la qual seran sempre més positius que el enfrontament. Ha demostrat ser més partidari de cooperar que de competir i de no alimentar mai (són paraules seues) “la màquina de l'antagonisme”. Un treballador incansable. Probatat que fa impossible qualsevol visió de procrastinació en la seua agenda. Un profund sentit de compromís amb allò que creu, amb allò que fa i, sobretot, amb la pràctica del diàleg, com ja hem assenyalat. Això condueix, o forma part consubstancial, de la característica per a mi més admirable: la coherència (entesa com un bé escàs). Coherència demostrada tant en els seus missatges polítics o institucionals, com en les seues ensenyances magistrals o en les seues propostes pràctiques en tots els àmbits en què ha participat.

I coherència en la seua actuació personal, impeditint caure en eixos conflictes atàvics entre allò que es diu i allò que es fa cada dia. Considero personalment, com a conclusió, que aquests són els materials de què es-

tan fets els bons mestres. Categoria que defineix en la seua essència la seua personalitat i la seua trajectòria. No puc acabar aquestes breus paraules sense referir-me, també amb admiració, respecte i afecte, a la seua dona, la professora Dra. Mercedes Vergez Sánchez, catedràtica de Dret Mercantil, amb una especialment brillant i reconeguda carrera acadèmica al seu haver. I ho faig citant una d'aquelles idees que Sèneca manifesta en els seus escrits sobre el món i la vida: “no hi ha possessió ni bé algun agradable si no és amb un bon company”.

Mercedes i Rafael han sigut, per damunt de tot, companys, i no considere una extralimitació compartir amb ella aquest homenatge. Pregue al Dr. Juan Calvo Vergez que, amb tot el nostre afecte, li transmetesca aquest reconeixement a la seua mare. Un reconeixement per a l'homenatjat que, en resum, es destaca, amb especial força, en la descripció del millor mestre que, alhora, és també un bon company capaç d'aconseguir, de la manera més natural, fer la vida més agradable als altres.

Amic Juan. Senyores i senyors, moltes gràcies.

COMUNICACIONS PRESENTADES AL CONGRÉS NACIONAL DE FOMENT DE L'ECONOMIA SOCIAL: INSTRUMENTS FISCALS I DE POLÍTIQUES PÚBLIQUES

TALLER 1. ESTRATÈGIES DE POLÍTIQUES PÚBLIQUES DE FOMENT DE L'ECONOMIA SOCIAL. Moderat per Belén Català, Universitat de València

En el taller sobre estratègies i polítiques públiques per al foment de l'economia social, es van presentar diversos estudis que abordaven casos i experiències reals de diferents àmbits geogràfics. A nivell local, es va analitzar el cas de Castelló de la Plana (Comunitat Valenciana); en l'àmbit regional, es van discutir exemples de les comunitats autònomes de Canàries i Catalunya; i en l'àmbit supranacional, es va abordar el marc de la Unió Europea, amb especial èmfasi en els plans Next Generation.

La principal reflexió que va sorgir durant el taller va girar entorn del debat sobre quin és el nivell més adequat per promoure eficaçment l'economia social mitjançant polítiques públiques. Encara que inicialment semblava haver consens en què l'àmbit regional resultava especialment pertinent, es va arribar a una conclusió més àmplia: és fonamental la coordinació entre totes les administracions i la canalització de recursos a nivell multinivell per assegurar un suport efectiu.

Es va destacar que, si no es generen fons a nivell europeu i no es facilita la distribució de recursos a nivell nacional, les administracions regionals i locals veuran limitades les seues capacitats per regular i desenvolupar polítiques públiques en aquest àmbit. Per tant, la coordinació entre els diferents nivells de govern és indispensable, així com l'elaboració d'una visió estratègica comuna que identifique els elements clau necessaris per al foment de l'economia social.

Llistat de Comunicacions presentades en el taller

- Políticas de Fomento da Economía Social. A Economía Social precisa das Benefit Corporations?, per **Maria Elisabete Gomes Ramos**
- Las Políticas municipales de promoción de la economía social en Castelló de La Plana. Una evaluación de su impacto, per **Raül Beltran Benages**
- El papel de la Economía Social en el proceso de recuperación y transformación económica: análisis de las estrategias, planes y Políticas de fomento en Europa y España, per **Álvaro Velásquez Pinzón** i **Teresa Savall Morera**
- Políticas públicas de fomento de la economía social en la Comunidad Autónoma de Canarias, per **Olga González Morales** i **Cándido Román Cervantes**
- Panel de Políticas Públicas locales de impulso a la Economía Social, per **Joan Manel Sánchez Griño**, **Jezabel Cartoixà García**, **Susana Batle Cladera** i **Nuria Martínez Company**
- Dinámicas del ecosistema de Economía Social en el País Vasco en torno a la propuesta de la Economía Social Transformadora de la Red OLATUKOOP, per **J. Alejandro Mencías Vega**

TALLER 2. ECONOMIA SOCIAL I CANVI SOCIAL: LONGEVITAT, TRANSICIÓ DEMOGRÀFICA I RELLEU GENERACIONAL. Moderat per Rubén Cuñat, Universitat de València

Les diferents comunicacions realitzades dins del Taller sobre Economia Social i Canvi Social van posar de manifest el paper sumament rellevant que desenvolupen les empreses de l'Economia Social, tant en l'aplicació de models de desenvolupament inclusius i respectuosos amb el medi ambient, com en el seu impacte econòmic i social. En aquest sentit, una de les grans contribucions a la societat d'aquest tipus d'empreses està relacionada amb l'important paper que desenvolupen en relació amb la integració d'immigrants, creant models econòmics sostenibles i solidaris que poden replicar-se en les seues comunitats.

Així doncs, en el taller es van donar a conèixer xifres que indiquen, amb claredat i de manera rigorosa, com la immigració ha contribuït significativament al creixement de la renda per càpita a Espanya en els últims 20 anys, mostrant que, sense la contribució d'aquests, el creixement econòmic no s'hauria produït de la mateixa manera, ja que el nombre de persones nascudes a Espanya no és suficient per cobrir l'oferta laboral existent. No obstant això, malgrat aquestes dades, els immigrants continuen enfrontant-se a múltiples barreres en el seu procés d'integració, incloent dificultats administratives i discriminació, la qual cosa dificulta el seu accés al mercat laboral

i la seua inclusió social. Per tot això, és crucial que els poders públics implementen polítiques que no només garantisquen drets, sinó que també faciliten la inclusió social i laboral dels immigrants. La creació d'itineraris personalitzats d'inserció laboral i el suport a iniciatives comunitàries són essencials per millorar la situació d'aquest col·lectiu. En el futur és necessari enfortir el teixit associatiu entre immigrants i la societat receptora, així com augmentar la col·laboració entre entitats de l'economia social i les administracions públiques.

Llistat de Comunicacions presentades en el taller

- Tejiendo redes para el cambio: Articulando la Transición Justa y los impactos sociales a través del cooperativismo, per **Jon Olaizola Alberdi**
- Impacto social de la contratación pública responsable. Hacia una Teoría del Cambio para el fomento de la Economía Social, per **Carlos Ballesteros, Bárbara Calderón, Carlota Ruiz-Salinas i Lucía Villalobos**
- Impacto de la inmigración sobre la renta per cápita en España y el papel de la economía social: Análisis en el periodo 2002-2023, per **Marta Cuñat Roldán i Rubén J. Cuñat Giménez**
- Longevidad, retos y oportunidades para la Economía Social, per **Gustavo Zaragoza Pascual**
- Contribución de las Cooperativas de Crédito al crecimiento endógeno y la inclusión financiera en Polonia, per **Sergio Luis Nández, Javier Jorge; Beatriz Sastre i Bernard Ziębicki**
- Caso de Éxito: Caixa Popular: generación de valor añadido e indicadores de impacto social, per **Isabel Giménez**

TALLER 3. POLÍTQUES PÚBLIQUES D'IMPULS DE L'EMPREDORIA I DE LA COL·LABORACIÓ PÚBLIC-PRIVADA. Moderat per Millán Díaz, Universitat de Saragossa

El taller va presentar una sèrie de comunicacions enfocades en el desenvolupament de polítiques que afavoreixen l'emprenedoria i la cooperació entre sectors públic i privat.

Una de les comunicacions va abordar la Llei 28/2022, de 21 de desembre, que té com a objectiu fomentar l'ecosistema d'empreses emergents i les entitats d'economia social. Es va discutir l'abast d'aquesta llei, així com un balanç preliminar del seu impacte. La llei està dissenyada per enfortir la creació i consolidació de startups i empreses innovadores, proporcionant incentius fiscals i reduint barreres burocràtiques, tot amb la finalitat de fomentar un entorn més favorable per a l'emprenedoria a Espanya.

Així mateix, es va avaluar la seua repercussió en l'àmbit de l'economia social, destacant les oportunitats i desafiaments que ha generat per a les empreses que operen baix aquests principis. Una altra presentació es va centrar en les barreres i impulsors a l'emprenedoria dins de l'economia social. Es van identificar els obstacles més comuns que enfronten els emprenedors socials, com ara l'accés a finançament i la manca de suport institucional, així com els factors que poden facilitar el seu desenvolupament, com el reforç de les xarxes de col·laboració i la promoció de models de negoci sostenibles. També es va presentar un projecte pilot sobre Inter cooperació econòmica en l'economia social. Aquest projecte busca promoure la col·laboració entre cooperatives, explorant formes en què la Inter cooperació pot generar sinergies i millorar la competitivitat i la resiliència de les empreses d'economia social.

Finalment, es va presentar un exemple de col·laboració públic-privada en la sanitat catalana, específicament al voltant de les Entitats de Base Associativa (EBA). Aquestes entitats representen un model de gestió sanitària, en el qual els professionals del sector, organitzats en associacions, gestionen de manera autònoma centres d'atenció primària, garantint així una major eficiència i qualitat en els serveis de salut mitjançant la col·laboració amb el sistema públic. Este taller va evidenciar la importància de les polítiques públiques per a incentivar l'emprenedoria i enfortir la col·laboració entre sectors.

Llistat de Comunicacions presentades en el taller

- Ley 28/2022, de 21 de diciembre, de fomento del ecosistema de empresas emergentes y las entidades de economía social: alcance y balance de su impacto, per **Mª Carmen Pastor del Pino**
- Barreras e impulsores al emprendimiento en la economía social, per **Francisco Rincón-Roldan i Pedro Baena-Luna**
- Intercooperación económica en la economía social: Un proyecto piloto, per **Millán Díaz-Foncea, Carmen Marcuello Servós i Alberto Sánchez-Suárez**
- Las EBA, un ejemplo de colaboración público-privada en la sanidad catalana, per **Antoni Iruela López, Josep Lluís Lafarga i Joan Segarra Ferran**

TALLER 4. ASPECTES TRIBUTARIS DE L'ECONOMIA SOCIAL. Moderat per Fernando Hernández, Universitat Politècnica de València

En aquest taller es van presentar comunicacions relacionades amb els aspectes tributaris de l'economia social. En la primera comunicació, José Vicente Pla Pastor va exposar l'impacte del sistema impositiu espanyol en l'acció social de les cooperatives, destacant com el marc fiscal actual influeix en el desenvolupament social de les cooperatives a Espanya. El comunicant va posar de manifest que les cooperatives, que operen baix el principi d'interès social, s'enfronten tant a avantatges com a obstacles en aquest àmbit. La seua anàlisi es va centrar, en definitiva, en determinar si el sistema tributari dóna suport efectivament a les iniciatives socials d'aquestes entitats.

En la segona aportació, Irune Suberbiola Garbizu va analitzar l'evolució del règim fiscal i jurídic de les cooperatives al País Basc, amb especial atenció a les modificacions introduïdes per la Llei 11/2019 de Cooperatives d'Euskadi. La comunicant va subratllar que, malgrat els avenços normatius que han permès a les cooperatives basques competir en mercats globalitzats, els ajustos en la normativa substancial no han estat acompanyats per una adaptació adequada del seu règim tributari. Això suggereix, al seu parer, la necessitat de revisar els beneficis fiscals actuals i proposar reformes que millorin la seua efectivitat.

La tercera aportació, a càrrec de Graciela Lara Gómez i Jesús Hurtado Maldonado, va abordar la situació de la inclusió financera a Mèxic i va destacar com la pandèmia de COVID-19 va impulsar l'ús de recursos financers digitals, encara que de manera desigual. Això, al seu parer, fa que una part significativa de la població mexicana segueixi exclosa financerament malgrat els avenços, particularment en comparació amb països com Brasil i Xile. A aquests efectes, els autors van estudiar els instruments fiscals i van suggerir reorientar els incentius existents per millorar la inclusió financera.

Finalment, Miguel A. Vázquez Taín i col·laboradors van avaluar l'impacte dels incentius fiscals que reben les cooperatives en l'Impost sobre Societats. Per a això, van quantificar els Tipus Impositius Efectius als quals tributen les cooperatives i els van comparar amb altres formes empresarials, considerant factors com la mida, la ubicació i el sector. El seu objectiu era, bàsicament, comprendre l'abast real dels beneficis fiscals en el context actual i proposar reformes que milloren la seua correspondència amb la importància de les cooperatives.

Llistat de Comunicacions presentades en el taller

- El sistema impositivo español y su impacto en la acción social de las cooperativas: Entre el fomento y la desventaja, per **José Vicente Pla Pastor**
- La tributación de las cooperativas en territorio foral tras la Ley 11/20219, de Cooperativas de Euskadi, per **Irune Suberbiola Garbizu**
- Instrumentos fiscales y Políticas públicas para la inclusión financiera en México, per **Graciela Lara Gómez** i **Jesús Hurtado Maldonado**
- Tributación efectiva de las cooperativas en el Impuestos sobre Sociedades: evaluación y cuantificación de los incentivos fiscales como punto de partida para su reforma, per **Miguel Ángel Vázquez Taín**, **Alberto Vaquero García**, **María Bastida Domínguez** i **Maite Cancelo Márquez**

TALLER 5. POLÍTQUES ACTIVES D'OCUPACIÓ I ALIANCES EN L'ECONOMIA SOCIAL. Moderat per Marcos Carchano, Universidad de Castilla-La Mancha

El taller va destacar l'urgència d'establir mecanismes concrets per a donar suport al creixement i la supervivència de les empreses socials, centrant-se en el rol clau de les polítiques públiques i les aliances estratègiques. Es va fer èmfasi en què aquestes empreses, en prioritzar l'impacte social i ambiental, requereixen un entorn favorable que facilite el seu accés a recursos, finançament i capacitat.

Un punt clau en diverses presentacions va ser la importància d'establir aliances estratègiques entre actors públics, privats i del tercer sector per a impulsar l'economia social. Aquestes aliances són fonamentals per a millorar l'accés a recursos, capacitat i finançament, permetent que les empreses d'aquest tipus siguin més resilients i eficients en la seua contribució tant a la comunitat com al medi ambient. La contractació pública reservada o el programa Buy Social: B2B Market són alguns dels exemples que es van mencionar.

Així mateix, es va destacar la necessitat de millorar el marc legal i les polítiques de suport a l'economia social. D'altra banda, també es va abordar la necessitat de desenvolupar estratègies de màrqueting que posen en valor les empreses d'economia social. El màrqueting en aquest context no només ha de ressaltar la qualitat dels pro-

ductes o serveis oferts, sinó també el valor social i ambiental que aquestes empreses aporten. Finalment, en el taller es va discutir el paper de l'empresa social com una eina eficaç per a l'emprenedoria en zones rurals. Les empreses d'economia social ofereixen una alternativa viable per a afrontar els desafiaments de les zones rurals, com la falta d'oportunitats laborals i la migració cap a les ciutats. Es va subratllar que aquestes empreses tenen un alt potencial per a crear ocupació local i fomentar la cohesió social.

Llistat de Comunicacions presentades en el taller

- La contratación reservada como instrumento para el impulso de los objetivos sociales de las entidades de la economía social en Galicia: 2016-2021, per **Maite Cancelo, Rosario Díaz Vázquez, Pilar Expósito Díaz i Emilia Vázquez Rozas**
- El Reconocimiento del Impacto Social y Medioambiental a través de la propuesta de regulación de empresas sociales en España: Un Análisis Comparado con políticas activas de empleo, per **Sergio Canalda Criado**
- Impulsando la Economía Social: La alianza estratégica entre entidades de economía social y empresas tradicionales en el marco del programa de la Unión Europea, Buy Social: B2B Market, per **Gabriel Vela Micoulaud**
- Impulsando el futuro: el papel de la colaboración público-privada en la innovación y crecimiento de Empresas Sociales, per **Carmen Mallol, Marcos Carchano i Inmaculada Carrasco**
- Why can't we be friends? Marketing y Economía Social y Solidaria en la CAPV, per **Nerea Rico, Julen Izaguirre, Aitziber Etxezarreta i Artitzar Erauskin**
- La empresa social como fórmula para el emprendimiento rural, per **Mª José Vañó i Daniela Audivet**

TALLER 6. INNOVACIÓ I TRANSFORMACIÓ DIGITAL EN L'ECONOMIA SOCIAL. Moderat per por Ana Montiel, Universitat d'Almeria

El Taller 6 va abordar la transformació digital i la innovació en l'economia social, amb l'objectiu d'explorar com les noves tecnologies i les polítiques públiques poden funcionar com a catalitzadors de canvi en aquest sector. Les intervencions van ressaltar els desafiaments i oportunitats que afronta l'economia social en un entorn global en constant evolució. Un dels principals temes tractats va ser la digitalització de les monedes socials (Juan Francisco Albert, Sergio Nández i Nerea Gómez), analitzada com una eina per enfortir les economies locals i fomentar el comerç solidari. Si bé es van identificar importants oportunitats derivades de la digitalització d'aquestes monedes, també es van destacar obstacles tècnics i reguladors que han de ser superats per assegurar el seu èxit.

Al seu torn, es va presentar una visió crítica sobre la innovació i els emprenedors socials (César Sánchez Álvarez), examinant les tensions inherents en la transició del tercer al quart sector, així com els desafiaments relatius a la sostenibilitat dels projectes d'innovació social. A més, es van discutir les estratègies per millorar la reputació en línia de les empreses d'economia social (Adoración Mozas Moral, Enrique Bernal Jurado i Raquel Puentes Poyatos), destacant la importància de la transformació digital per augmentar la confiança i la legitimitat d'aquestes organitzacions en l'entorn digital.

Pel que fa als aportacions internacionals, es van presentar dos estudis rellevants a Brasil. El primer, centrat en la innovació social i les polítiques públiques a Santa Catarina (Carolina Andion, Maria Julia Guedes, André Augusto Manoel, Julia Furlanetto Graeff i Guilherme Murara), va subratllar el paper clau de les polítiques inclusives en la creació d'ecosistemes d'innovació social. Aquest anàlisi va mostrar com la cooperació entre diferents actors pot promoure la transformació social i econòmica en regions en desenvolupament.

Finalment, es van explorar els desafiaments i aprenentatges del Programa Inspire a Brasil (Carolina Andion, Maria Julia Guedes, André Augusto Manoel, Julia Furlanetto Graeff i Guilherme Murara), presentat com un exemple d'interconnexió entre innovació tecnològica i innovació social en entorns complexos.

El taller va deixar clar que la innovació i la transformació digital són elements fonamentals per a l'evolució de l'economia social. No obstant això, la digitalització ha d'anar acompanyada d'una adequada planificació tècnica i reguladora, així com de polítiques públiques inclusives que promoguin la col·laboració entre actors diversos. Només així serà possible aprofitar plenament les oportunitats que ofereix la tecnologia per impulsar el desenvolupament social i econòmic sostenible.

Llistat de Comunicacions presentades en el taller

- La digitalización de las monedas sociales: una oportunidad con retos asociados, per **Juan Francisco Albert, Sergio Nández i Nerea Gómez**

- Del tercer al cuarto sector. Una visión crítica sobre la innovación y los emprendimientos sociales, per **César Sánchez Álvarez**
- Estrategias para potenciar la reputación online en empresas de economía social, per **Adoración Mozas Moral, Enrique Bernal Jurado i Raquel Puentes Poyatos**
- Innovación social y Políticas públicas: Cruzando Ecosistemas de Innovación Social en Santa Catarina, Brasil, per **Carolina Andion, Maria Julia Guedes, Julia Furlanetto Graeff, Jaqueline Andrade i Danilo Melo**
- Interconectando innovación e innovación social: Desafíos y aprendizajes del Programa Inspire en Santa Catarina, Brasil, per **Carolina Andion, Maria Julia Guedes, André Augusto Manoel, Julia Furlanetto Graeff i Guilherme Murara**

TALLER 7. MESURA DE L'IMPACTE SOCIOAMBIENTAL EN L'ECONOMIA SOCIAL. Moderat per Nerea Abad, Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED).

Una adequada mesura de l'impacte socioambiental constitueix la base per poder conèixer i avaluar els efectes que les diferents entitats de l'economia social generen a través de les seues activitats econòmiques i empresarials. Els resultats d'aquest tipus de mesures contribueixen també a posar en valor la capacitat de l'economia social, entesa com un ecosistema avantguardista, per impulsar avanços socials, econòmics i mediambientals; alhora que busca oferir solucions innovadores als grans desafiaments de la societat.

Partint d'aquestes premisses, es va desenvolupar un taller específic sobre la mesura de l'impacte socioambiental en l'economia social. Les comunicacions presentades en aquesta sessió van enriquir el coneixement existent sobre aquesta temàtica particular, que va ser abordada des de diferents perspectives; deixant patent l'amplitud d'aquest fenomen i la seua rellevància en el context actual. A més de recuperar i sintetitzar els principals conceptes teòrics de base, es van plantejar nombroses qüestions d'un gran interès i es van fer propostes originals, que van alimentar el debat al voltant del futur de la mesura de l'impacte socioambiental.

Aquest taller va incloure els resultats d'una investigació en la qual es va avaluar, en termes quantitatius, l'impacte social i territorial de l'economia social a Espanya. Així mateix, però des d'una òptica qualitativa, es van analitzar bones pràctiques de mesura de l'impacte socioambiental, incidint en certes metodologies que tradicionalment han servit per realitzar aquestes mesures, com el balanç social desenvolupat per Reas o l'anàlisi del retorn social de la inversió (SROI). Complementàriament, es van presentar diversos casos d'èxit, relatius a la generació de valor afegit per part de dues cooperatives de crèdit espanyoles.

No obstant això, també hi va haver temps en el taller per a la mirada crítica i la reflexió. Així doncs, es van exposar els principals problemes associats a la mesura d'impactes. D'una banda, es va destacar la complexitat i el elevat nivell d'esforç requerit a l'hora d'identificar indicadors d'impacte efectius. Aquestes dificultats a les quals s'enfronten les organitzacions de l'economia social van quedar perfectament il·lustrades mitjançant una radiografia dels indicadors clau que actualment s'estan utilitzant en entitats de formació per a l'ocupació. D'altra banda, es van destacar certes debilitats associades a algunes de les eines de mesura de l'impacte socioambiental existents, com la metodologia SROI. En conseqüència, també es van realitzar propostes de millora per a aquestes eines, des d'enfocaments pioners i innovadors. En aquest sentit, es va debatre sobre el potencial de les solucions d'intel·ligència artificial com a eines de suport significatives, que podrien incentivar i millorar el nivell de participació dels grups d'interès en els processos de mesura i, en definitiva, facilitar la transició cap a una mesura de l'impacte socioambiental més precisa, fiable i estandarditzada.

En conclusió, les comunicacions presentades en aquest taller van oferir recomanacions novedoses per a millorar el rigor i la validesa de la mesura i gestió de l'impacte socioambiental. Les idees exposades podrien conduir a una millor presa de decisions, a una economia social més eficaç i a un major impacte, tant social com mediambiental, per al benefici de tots els agents implicats i dels diferents grups d'interès.

Llistat de Comunicacions presentades en el taller

- Evaluación del impacto social y territorial de la economía social en España. Una comparativa pre y post COVID, per **Belén Castro, Rosa Santero i Maribel Martínez**
- Enfoques innovadores para la medición del impacto social: el potencial de las soluciones de inteligencia artificial, per **Nerea Abad Itoiz i Marta Solórzano García**
- Reporting sobre la contribución a los Objetivos de Desarrollo Sostenible. Revisión de los marcos de información y estudio de caso de una cooperativa de crédito española, per **Fernando Polo Garrido, Helena María Bollas Araya i Arancha Muñoz Usabiaga**

- Análisis de buenas prácticas para la medición del impacto social: el balance social desarrollado por Reas, per **Carmen Guzmán, Irene Correa i Lidia Valiente**
- El Report de la Sostenibilitat com a indicador de les polítiques públiques de foment de l'Economia Social, per **Teresa García Muñoz**
- Indicadores de impacto en los programas de formación para el empleo, per **Mercedes Valcárcel Dueñas**

TALLER 8. DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE DE L'ECONOMIA SOCIAL. Moderat per Eduardo Miranda, Universitat Politècnica de València

El taller va abordar diferents perspectives sobre el paper de les cooperatives en la promoció d'un creixement econòmic més equitatiu i sostenible. Es van presentar diverses comunicacions que van destacar la rellevància del cooperativisme en sectors clau com l'energia, l'agricultura i la governança urbana.

Una de les presentacions va explorar el paper de les cooperatives de consumidors i usuaris en la transició ecològica, enfocant-se en les comunitats energètiques. Es va discutir com aquestes cooperatives poden facilitar l'adopció d'energies renovables, democratitzar l'accés a l'energia i fomentar la sostenibilitat mitjançant models de gestió més participatius i descentralitzats.

Una altra comunicació es va centrar en les dificultats per caracteritzar socioeconòmicament les explotacions agràries de base cooperativa a Espanya. Es van plantejar els reptes per obtenir dades precises que permeten entendre millor la contribució d'aquestes cooperatives al desenvolupament rural i a la sostenibilitat econòmica del sector agrari, cosa que resulta crucial per elaborar polítiques efectives.

Així mateix, es va analitzar l'impacte del cooperativisme agroalimentari en el repte demogràfic, amb un estudi sobre les bodegues cooperatives a la Comunitat Valenciana. Es va subratllar com aquestes cooperatives poden ser una solució per afrontar la despoblació rural i revitalitzar les economies locals, creant ocupació i enfortint el teixit social.

D'altra banda, es va presentar una anàlisi de les relacions econòmiques i financeres en les cooperatives a partir dels seus estats financers, així com una avaluació de les comptes nacionals de les cooperatives a Colòmbia. Es va examinar l'aportació al valor afegit i es van plantejar recomanacions per millorar el seu rendiment econòmic.

Finalment, un estudi sobre la governança urbana a Florianópolis (Brasil) va destacar com el pragmatisme pot ser una eina útil per entendre i millorar la cooperació entre actors socials en el context urbà, promovent un desenvolupament més inclusiu i sostenible. Aquest taller va destacar el paper central de les cooperatives en la construcció d'una economia més sostenible i resilient.

Llistat de Comunicacions presentades en el taller

- Las cooperativas de consumidores y usuarios ante la transición ecológica: el caso de las comunidades energéticas, per **Elisabet González Pons**
- Dificultades en la caracterización socio-económica de las explotaciones agrarias con forma jurídica de base cooperativa en España, per **Gabriel García Martínez, Guadalupe Orea Vega i Enrique Silvestre Esteve**
- El cooperativismo agroalimentario y su compromiso frente al reto demográfico. El caso de las bodegas cooperativas valencianas, per **Gabriel García Martínez, Guadalupe Orea Vega i Enrique Silvestre Esteve**
- Análisis de las relaciones económicas y financieras que se configuran en las cooperativas a partir de la interpretación de los estados financieros, per **Néstor Alfonso Rodríguez Espinosa**
- Análisis de las cuentas nacionales de las cooperativas en Colombia. Valor agregado, per **Néstor Alfonso Rodríguez Espinosa**
- Comprender la gobernanza urbana desde el pragmatismo: un estudio en Florianópolis (Brasil), per **André Manoel, Maria Luíza Della Valle i Carolina Andion**

TALLER 9. DESAFIAMENTS LEGALS I MARCS JURÍDICS EN L'ECONOMIA SOCIAL. Moderat per Daniel Hernández, Universitat d'Almeria

En aquest taller es van plantejar qüestions de rellevància científica des del punt de vista jurídic relacionades amb quatre figures que pertanyen a l'economia social: les fundacions, les empreses d'inserció, les cooperatives i les societats laborals.

Pel que fa a les primeres, es va analitzar la situació actual de les fundacions bancàries espanyoles, l'exclusió a la qual estan sotmeses del règim fiscal de les entitats sense ànim de lucre i la seua possible configuració com a empreses socials a la vista de l'Anteprojecte de Llei Integral d'Impuls de l'Economia Social. En quant a les empreses d'inserció, es van mostrar les col·lisions que provocava la dispersió normativa espanyola actual, amb lleis autonòmiques i una estatal, a més de les dificultats que trobaven les cooperatives per qualificar-se com a tals a causa, entre altres qüestions, de l'estructura doble que exigeixen la majoria de les normes.

Així mateix, es va exposar l'inici d'un treball d'investigació en el qual es pretén analitzar les causes de la pràctica absència de reconeixement com a empreses emergents de les societats cooperatives i les societats laborals de recent creació, malgrat portar aquest reconeixement aparellat múltiples avantatges econòmics i fiscals i permetent expressament la normativa a aquestes figures obtenir dit reconeixement.

Per últim, i filant amb l'absència d'ànim de lucre requerida a les societats cooperatives per qualificar-se com a empreses emergents, es va analitzar la regulació de les cooperatives socials espanyoles en comparació amb les cooperatives de solidaritat social portugueses, comprovant com les espanyoles podien desenvolupar uns objectes socials molt més amplis que les portugueses, alhora que estaven sotmeses a un règim econòmic molt més estricte que impedia la distribució directa i indirecta de beneficis entre els socis.

Llistat de Comunicacions presentades en el taller

- Marco legal de las fundaciones bancarias en el ámbito de la economía social, per **Antonio José Macías Ruano**
- Análisis de la estructura jurídico-societaria de las empresas de inserción en España y en Derecho comparado europeo, per **Ana Montiel Vargas**
- Sociedades Cooperativas y Sociedades Laborales como potenciales empresas emergentes, per **Gustavo Lejariaga Pérez de las Vacas, Paloma Bel Durán i Sonia Martín López**
- Comparación del régimen jurídico de las cooperativas de solidaridad social portuguesas y las cooperativas sociales españolas, por **Daniel Hernández Cáceres**

TALLER 10. ECONOMIA SOCIAL EN EL CONTEXT EDUCACIONAL. Moderat per Teresa Savall, Universitat de València

En el taller 10 sobre economia social en el context educacional es van presentar cinc comunicacions. En la primera d'elles, es presentava un estudi sobre les càtedres universitàries d'Economia Social a Espanya, posant de manifest la importància de les càtedres com a estructures d'interfície capaces de fer arribar el coneixement de l'àrea més enllà dels límits acadèmics. En segon lloc, es va presentar una comunicació que explicava l'experiència del Consell Superior de Cooperatives d'Euskadi en la tasca d'incrementar el grau de coneixement del cooperativisme entre la societat en general. A continuació, es va presentar una anàlisi bibliomètrica sobre economia social i solidària, abordant la seua evolució històrica, fonaments teòrics i aplicació pràctica, utilitzant R Studio i el paquet bibliometrix. En quart lloc, representants de la Cooperativa Agintzari van explicar el cas d'èxit de creixement de la cooperativa mitjançant un procés de creixement en xarxa, destacant que això possibilita escalar el projecte sense augmentar l'organització mitjançant l'activació d'una àmplia gamma de mecanismes d'inter-cooperació. I, per últim, es va presentar una comunicació en la qual es posava de manifest els reptes i oportunitats que suposa la longevitat de la població per a l'economia social en el context actual. En definitiva, el taller va subratllar la importància de l'economia social en l'educació, la difusió del cooperativisme, l'anàlisi teòric i pràctic de la seua evolució, i els desafiaments i oportunitats que afronta en el context actual.

Llistat de Comunicacions presentades en el taller

- Un estudio de las cátedras universitarias de Economía Social en España, per **Francisco Javier Ortega Colomer, Ana García Granero i Julia Olmos Peñuela**
- ¿Cómo incrementar el grado de conocimiento del Cooperativismo? Análisis de la experiencia del Consejo Superior de Cooperativas de Euskadi, per **Marta Enciso Santocildes, Belén Balerdi Ozaeta i Patxi Olabarria Furundarena**
- Economía solidaria y cooperativismo: un análisis bibliométrico, per **Jose Cruz y Diana Liseth Marin Vargas**
- Crecer sin hacerse más grande, crecimiento en red como estrategia de escalamiento de las organizaciones de la economía social y solidaria: el caso de Agintzari S. Coop., per **Enekoitz Etxezarreta Etxarri, Ricard Mendieta i Pablo Arrillaga**
- Longevidad, retos y oportunidades para la economía social, per **Gustavo Zaragoza Pascual**

TALLER 11. COOPERATIVISME AGROALIMENTARI I DESAFIAMENTS DEL MÓN RURAL. Moderat per por Daniella Audivet, Universitat de València

Les ponències van abordar els reptes que afronta el medi rural, tant en el seu teixit social com empresarial, destacant l'Economia Social com una oportunitat que ha de ser enfortida per garantir la supervivència d'aquestes àrees. Es va analitzar des de la família, que constitueix el nucli social d'aquest entorn, passant pel teixit empresarial i les polítiques que donen suport a aquestes entitats, fins a com les organitzacions del sector poden aprofitar les eines tecnològiques per millorar la seua visibilitat i permanència.

El medi rural ha experimentat un llarg i continu procés d'abandonament i despoblació. En aquest context, es busquen mesures que contribueixin a revitalitzar el territori, considerant les famílies com a actors clau. Aquestes tendeixen a establir-se en llocs on les seues necessitats bàsiques poden ser cobertes, la qual cosa requereix inversió en infraestructura, serveis públics, oci, entre altres aspectes. No obstant això, les famílies no poden assumir aquesta responsabilitat de manera aïllada; en col·laboració amb les empreses de l'Economia Social, poden implementar estratègies que afavoreixin la fixació de la població i promoguin el creixement i desenvolupament. Aquest és l'enfocament que s'analitza en el cas del medi rural abulense.

No només el cas d'Àvila considera l'Economia Social com a motor de desenvolupament rural; l'experiència de la Sierra Sur de Sevilla (Andalusia) també aporta elements clau per combatre l'abandonament i la despoblació, especialment entre la població més jove i amb més formació. En aquesta ponència s'identifiquen els elements essencials del cooperativisme i l'Economia Social com a eines per revertir els processos de despoblació, envel·liment i abandonament a la regió.

Un altre dels casos presentats és el del medi rural a Euskadi, on s'analitza la Llei 7/2022, de 30 de juny, de Desenvolupament Rural, que subratlla la necessitat d'implementar polítiques fiscals que potenciïn les activitats existents, fomentin la seua modernització i afavoreixin la implantació de noves iniciatives al medi rural. En aquest context, les entitats d'Economia Social són fonamentals per abordar el problema de la despoblació a la Comunitat Autònoma d'Euskadi. Finalment, es reflexiona sobre l'ús dels mitjans socials en el sector agroalimentari. En una societat digital, les empreses necessiten adoptar estratègies de digitalització que integrin tecnologies i estableixin relacions que puguin generar importants beneficis en termes de productivitat, així com millorar els fluxos d'informació i la gestió comercial. El projecte d'investigació AGRO4TEC té com a objectiu analitzar i caracteritzar el grau de penetració i aprofitament de les xarxes socials en el sector cooperatiu agroalimentari, així com els factors que condicionen la seua adopció.

Aquesta sessió va ser una oportunitat per destacar que, malgrat els desafiaments que afronta el medi rural a Espanya, l'Economia Social emergeix com una via clau per revitalitzar aquestes àrees, gràcies a la seua capacitat de fomentar la cohesió social, generar ocupació i dinamitzar el territori. La col·laboració entre els diferents actors locals, especialment les famílies i les entitats d'Economia Social, és essencial per impulsar el desenvolupament integral del medi rural i garantir la seua viabilitat a llarg termini.

Llistat de Comunicacions presentades en el taller

- Familias y Empresas de Economía Social como forma de hacer frente a la despoblación del medio rural. Caso de estudio: El medio rural abulense, per **Concepción María Albarrán i Francisco Salinas**
- La economía social como motor de desarrollo para el medio rural andaluz y la sierra sur de Sevilla, per **José Ramón Páez Pareja**
- El papel de la economía social la despoblación del entorno rural en Euskadi, per **Irene Suberbiola Garbizu**
- Adopción y uso de medios sociales en el sector cooperativo agroalimentario: un estudio empírico, per **Javier Jorge Vázquez; Mª Peana Chivite i Francisco Salinas**

TALLER 12. ECONOMIA SOCIAL I GÈNERE. Moderat per Elena Meliá, Universitat Politècnica de València

El taller va explorar diverses dimensions de la participació femenina en l'economia social, destacant la importància de la igualtat de gènere i el seu impacte en aquest sector.

Una de les presentacions va abordar el paper de la dona en la transformació digital de les cooperatives agroalimentàries. Es va discutir com les dones, encara que estan subrepresentades en aquest àmbit, estan liderant l'adopció de tecnologies en cooperatives, impulsant canvis que afavoreixen la sostenibilitat i modernització del sector.

En quant als fons europeus Next Generation EU, es va assenyalar la "ceguera de gènere" en moltes de les iniciatives vinculades a la seua distribució. No obstant això, es va destacar com a excepció el Projecte Estratègic per a la Recuperació i Transformació Econòmica (PERTE) d'Economia Social.

Un altre estudi va comparar l'economia social en l'Altiplà de Puebla, Mèxic, i la seua relació amb el feminisme. Aquest anàlisi va buscar determinar si les estructures cooperatives i d'economia social en aquest context promouen una major igualtat i empoderament de les dones, conclouent que, en molts casos, aquests models econòmics reflecteixen valors feministes al prioritzar el benestar col·lectiu i l'equitat. L'impacte de la diversitat de gènere en els consells d'administració de cooperatives també va ser tema central. Es va exposar com la presència de dones en llocs de lideratge no només afavoreix la diversitat, sinó que també modera i equilibra la presa de decisions, la qual cosa es tradueix en un millor rendiment organitzacional.

Finalment, es va analitzar si el sostre de vidre és menys resistent en l'economia social, examinant cooperatives i societats laborals a Espanya. Els resultats van indicar que, encara que l'economia social ofereix majors oportunitats per a les dones, les barreres per accedir a alts càrrecs persisteixen, encara que amb menor rigidesa que en altres sectors econòmics.

El taller va ressaltar la necessitat de continuar promovent la igualtat de gènere dins de l'economia social, reconeixent els avanços i desafiaments existents.

Llistat de Comunicacions presentades en el taller

- El papel de la mujer en la transformación digital de las cooperativas agroalimentarias, per **Francisco J. Santos, Carmen Guzmán i Pedro Ahumada**
- La ceguera de género en los Fondos 'Next Generation EU': El PERTE de Economía Social como excepción a la norma, per **María Bastida Domínguez, Miguel Á. Vázquez, Alberto Vaquero i M.L. del Río**
- Economía Social y Economía Substantiva. ¿Es la Economía Social más feminista en el contexto de una economía substantiva? El caso del Altiplano de Puebla (México), per **Abel Fragoso Chávez i Juan Ramón Gallego Bono**
- Impacto de la diversidad de género en los consejos de las sociedades cooperativas. El papel moderador de las mujeres líderes, per **Elena Meliá-Martí, Guillermina Tormo-Carbó i Josefina Fernández-Guadaño**
- ¿Es más frágil el techo de cristal en la economía social? Un análisis en cooperativas y sociedades laborales españolas, per **Belén Castro, Lidia de Castro, Víctor Martín i Rosa Santero-Sánchez**

CONCLUSIONS DE LES PONÈNCIES I TAULES REDONES DEL CONGRÉS NACIONAL DE FOMENT DE L'ECONOMIA SOCIAL: INSTRUMENTS FISCALS I DE POLÍTQUES PÚBLIQUES

1. Conferències i ponències sobre fiscalitat i polítiques públiques en el plenari

En la sessió plenària del dijous al matí, el dia 26 de setembre, es van tractar temes fonamentals sobre el foment de l'economia social. Des de la perspectiva dels instruments fiscals, es van dur a terme dues intervencions estretament connectades, oferint així una visió global sobre com el Dret financer i tributari pot ser una eina de suport a les entitats de l'economia social i a les seues activitats. Amb aquesta finalitat, es van identificar els principals obstacles presents en la normativa actual i es van proposar les mesures considerades més apropiades per a superar-los.

La primera d'aquestes intervencions va ser a càrrec de María Amparo Grau Ruiz, Catedràtica de Dret Financer i Tributari de la Universitat Complutense de Madrid. Amb la seua ponència titulada "Impuls tributari a les entitats de l'economia social en l'àmbit intern i internacional", l'experta va abordar els aspectes clau per a aconseguir una adequada promoció tributària de les entitats de l'economia social, subratllant els desafiaments que implica vincular la concessió de beneficis fiscals a la forma jurídica.

A continuació, Amable Corcuera Torres, Catedràtic de Dret Financer i Tributari de la Universitat de Burgos, va presentar la segona ponència, titulada "El foment de l'economia social a través de la despesa pública". En la seua intervenció, el professor va reconèixer que l'impuls de l'economia social a través de la despesa pública és una tècnica de foment eficaç, però va advertir, entre altres aspectes, sobre les complexitats de les obligacions de justificació i el risc de reintegrament en els casos més extrems.

Així mateix, des de la perspectiva de les polítiques públiques, es van abordar les tres polítiques més importants en matèria d'economia social des de l'àmbit europeu, estatal i regional de la Comunitat Valenciana. Cada intervenció va aportar una visió única, entrellaçant els esforços des de diferents nivells per a fomentar el desenvolupament i creixement de l'economia social.

El president de CEPES i de Social Economy Europe, Juan Antonio Pedreño Frutos, va realitzar la conferència inaugural titulada "L'estratègia i el pla d'acció europeu per a l'economia social: perspectiva espanyola". En ella va subratllar la importància del Pla Europeu com un punt d'inflexió per a aquest sector, que cada vegada guanya més protagonisme dins de l'agenda

econòmica de la Unió Europea. Des de la perspectiva espanyola, va destacar com el país s'ha alineat amb aquests objectius europeus, liderant iniciatives per a millorar la competitivitat de les empreses socials i garantir un marc normatiu que afavorisca el seu desenvolupament.

A nivell nacional, Aicha Belassir Khayati, Directora General d'Economia Social i de Responsabilitat Social de les Empreses, va dur a terme la seua conferència sobre "L'Estratègia Espanyola de l'Economia Social i la política d'impuls de l'economia social del Govern d'Espanya". En ella va destacar els esforços del Ministeri de Treball i Economia Social per a consolidar un marc sòlid que afavorisca el creixement de l'economia social. Entre els avanços mencionats, va subratllar la inclusió de l'economia social en el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (PERTE), que destina recursos clau per al sector, així com l'enfocament en la inclusió de col·lectius vulnerables i la creació d'ocupació de qualitat.

Finalment, des de la perspectiva regional, la intervenció de les professores de la Universitat de València Belén Català i Teresa Savall, així com de la Directora de CONCOVAL Nardi Alba, es va centrar en el Pla Fent Cooperatives. El pla regional ha sigut un referent en la promoció del cooperativisme com a model de desenvolupament econòmic i social, amb iniciatives que abasten des del suport a la creació de noves cooperatives fins a la modernització de les existents. En aquesta ponència es van abordar els principals resultats de l'avaluació del pla, així com el paper que ha tingut en la consolidació d'un ecosistema cooperatiu a la Comunitat Valenciana.

2. Taula sobre fiscalitat de les entitats de l'economia social de mercat

La taula sobre la fiscalitat de les entitats de l'economia social de mercat es va dur a terme el dijous per la vesprada, el dia 26 de setembre, i va tindre com a objectiu reflexionar sobre la tributació de les cooperatives, les societats laborals, les empreses d'inserció i els centres especials d'ocupació.

Els ponents, experts reconeguts en la matèria, van abordar aquests temes des de diferents perspectives. Francisco Javier Martín Fernández, Catedràtic de Dret Financer i Tributari de la Universitat Complutense de Madrid, va iniciar les intervencions amb la seua ponència "Claus pràctiques del règim tributari de les co-

operatives". En ella, el jurista va posar de manifest el desfasament que existeix en la fiscalitat de les cooperatives, una circumstància que impedeix una promoció adequada. Posteriorment, va intervindre Marina Aguilar Rubio, Professora Titular de Dret Financer i Tributari de la Universitat d'Almeria, qui va arribar a una conclusió semblant en la seua intervenció "Règim fiscal de les cooperatives agroalimentàries", centrant-se en aquest tipus de cooperatives. Finalment, María del Carmen Pastor del Pino, Professora Titular de Dret Financer i Tributari de la Universitat Politècnica de Cartagena, va exposar els problemes que deriven de la legislació fiscal actual per a les societats laborals, els centres especials d'ocupació i les empreses d'inserció, en la seua ponència "La política fiscal de promoció d'ocupació a través d'entitats d'economia social".

Acabades les intervencions, es va obrir un torn de preguntes i debat, durant el qual tots els ponents van coincidir en la necessitat de reformes fiscals en aquest àmbit. Concretament, els experts van assenyalar que el conjunt d'incentius previstos en la normativa tributària està desactualitzat, la qual cosa representa un obstacle per a la proliferació i supervivència de les cooperatives, societats laborals, empreses d'inserció i centres especials d'ocupació.

3. Taula sobre fiscalitat de les entitats de l'economia social de no mercat

La taula sobre la fiscalitat de les entitats de l'economia social de no mercat va tindre lloc el divendres al matí, el dia 27 de setembre. Es va reflexionar sobre la tributació de les entitats no lucratives i el mecenatge, temes de gran importància i actualitat, especialment després de la recent reforma legislativa de la Llei 49/2002.

Els ponents, experts reconeguts en la fiscalitat de les entitats no lucratives, van abordar aquests temes amb gran encert. Isidoro Martín Dégano, Professor Titular de Dret Financer i Tributari de la Universitat Nacional d'Educació a Distància, va iniciar les intervencions amb la seua ponència "Aspectes problemàtics de la reforma dels incentius fiscals al mecenatge", destacant els avanços en la fiscalitat del mecenatge amb l'última reforma, però també els reptes i els dubtes que han sorgit. La següent intervenció la va realitzar Alejandro Blázquez Lidoy, Catedràtic de Dret Financer i Tributari de la Universitat Rei Joan Carles, qui va oferir una visió clara i detallada sobre els desafiaments que planteja l'Impost sobre el Valor Afegit per a les entitats no lucratives en la seua ponència "Mecenatge, activitats gratuïtes i IVA". A continuació, en la ponència "Observacions crítiques sobre el règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives",

Salvador Montesinos Oltra, Professor Titular de Dret Financer i Tributari de la Universitat de València, va analitzar la fiscalitat de les entitats no lucratives en l'Impost sobre Societats, posant de relleu els problemes que plantegen tant el Règim de les Entitats Parcialment Exemptes com el Règim Fiscal de les Entitats sense Finalitats Lucratives.

Finalment, Isabel Peñalosa Esteban, directora de relacions institucionals i assessorament jurídic de l'Associació Espanyola de Fundacions, va impartir la següent ponència: "Aspectes problemàtics de la reforma dels incentius fiscals al mecenatge". Amb aquesta intervenció, la ponent va oferir un enfocament pràctic basat en la seua experiència en el Tercer Sector i va assenyalar aquells aspectes que han quedat pendents en la reforma, així com els que més dubtes generen.

Acabades les intervencions, es va obrir un torn de preguntes i debat que va generar un intercanvi d'idees molt enriquidor, permetent als assistents aprofundir en els temes plantejats i exposar els seus dubtes sobre la fiscalitat de les entitats no lucratives.

4. Taula sobre polítiques públiques autonòmiques i locals de foment de l'economia social

El dijous 26 de setembre per la vesprada va tindre lloc la segona taula paral·lela en el congrés, moderada per Adoración Mozas Moral, presidenta de CIRIEC-Espanya i Catedràtica de la Universitat de Jaén. La sessió es va centrar en analitzar diverses estratègies regionals d'economia social a Espanya, destacant l'enfocament de diverses comunitats autònomes.

La primera intervenció va ser a càrrec de Maite Cancelo Márquez, María Bastida Domínguez i Marta Mariño Regueiro, que van presentar l'Estratègia Gallega d'Economia Social. Van ressaltar com Galícia ha desenvolupat una sèrie d'iniciatives per a enfortir aquest sector, recolzant l'emprenedoria col·lectiva i fomentant la creació de cooperatives i empreses socials. Es va destacar el compromís de la Xunta de Galícia amb l'economia social com a eina per a impulsar l'ocupació i la cohesió territorial.

La Catedràtica de Direcció i Organització d'Empreses Carmen Marcuello Servós, per la seua banda, va exposar sobre l'Estratègia Aragonesa d'Economia Social, detallant els avanços realitzats a la regió d'Aragó. L'estratègia posa èmfasi en la sostenibilitat, la innovació i la participació, integrant aquests principis en la creació de polítiques públiques que recolzen tant les cooperatives com altres entitats d'economia social.

Així mateix, Xavier Rubio Cano va presentar el Pla Integral d'Economia Social i Solidària (PIESS) de la ciutat de Barcelona i l'Estratègia d'Economia Social de

Catalunya. Va subratllar el paper clau de les aliances entre el sector públic i privat, així com la importància de fomentar un ecosistema que permeta el desenvolupament d'empreses sostenibles i participatives.

Finalment, Cándido Román va exposar sobre l'Estratègia Canària de l'Economia Social, destacant com Canàries ha adaptat les seues polítiques per a promoure l'economia social com a motor de desenvolupament econòmic en un context insular, amb especial atenció a la inclusió social i la creació d'ocupació.

La taula va destacar el compromís de diverses regions espanyoles amb l'economia social i va ser especialment valorada per la participació de diferents direccions generals d'aquest àmbit. Això demostra que la sessió va despertar l'interés de les administracions públiques, oferint una oportunitat per a que les regions aprenguen mútuament de les seues estratègies i experiències.

5. Taula sobre innovacions en polítiques públiques d'economia social

L'última de les taules es va enfocar en innovacions en polítiques públiques d'economia social, i va ser moderada pel director del departament d'Economia Aplicada de la Universitat de València, Juan Ramón Gallego Bono. Es van abordar diverses iniciatives públiques pioneres que fomenten l'economia social a Espanya.

María José Vañó Vañó, directora del IUDESCOOP, va parlar sobre la Contractació de les Administracions Públiques amb l'Economia Social. Va destacar el paper de la contractació pública com a eina per a impulsar les entitats d'economia social, fent èmfasi en els contractes reservats i les clàusules socials com a

mecanismes que faciliten la integració social i laboral de col·lectius vulnerables.

Així mateix, Carmen Comos Tovar, directora de CEPEs, va presentar el "Programa Operatiu d'Inclusió Social i Economia Social (POISES)", ressaltant el seu impacte positiu en la creació d'ocupació i el reforçament d'entitats d'economia social. Va subratllar la importància d'aquest programa en oferir suport financer i tècnic a empreses socials, millorant la seua competitivitat i sostenibilitat.

A continuació, Alba Rojas i Pérez, tècnica de la Generalitat Catalana, va exposar sobre la "Xarxa d'Ate-neus Cooperatius", una iniciativa clau a Catalunya que promou la creació de cooperatives i el reforçament de sinergies entre elles. La xarxa ofereix recursos i assessorament a emprenedors, fomentant la consolidació del cooperativisme com a motor de l'economia social en la regió catalana.

Finalment, Ana Cano Arribas i Regina Campos Ortega, tècniques de la Federació de Cooperatives Agràries de la Comunitat Valenciana, van abordar "el cooperativisme agroalimentari en l'escenari de polítiques innovadores". En la seua intervenció, van enfatitzar com aquestes cooperatives estan adoptant pràctiques sostenibles i afrontant els reptes del mercat, mantenint el seu compromís amb el desenvolupament social i mediambiental.

En conjunt, la taula va mostrar com les polítiques públiques estan innovant per a donar suport i consolidar l'economia social a través de diferents mecanismes, i també es van posar de manifest les diverses limitacions a les quals s'enfronten tant el sector públic com el privat a l'hora de la seua aplicació efectiva.

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ · EN PORTADA

ENTREVISTA A Mª JOSÉ CATALÁ, ALCALDESSA DE VALÈNCIA, CAPITAL ESPANYOLA DE L'ECONOMIA SOCIAL 2024

María José Catalá Verdet (València, 1981) és alcaldessa de València des de juny de 2023. Malgrat la seua joventut és una dirigent amb experiència en la política local, autonòmica i nacional. En 2011, amb 30 anys, va ser nomenada consellera d'Educació i d'Ocupació en el Consell d'Alberto Fabra, qui l'últim any de la legislatura la va nomenar també portaveu de l'Executiu valencià. De formació és llicenciada en Dret, doctora en Dret Públic per la Universitat CEU-Cardenal Herrera, advocada col·legiada en l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de València i Màster MBA en Direcció i Gestió d'Empreses. En esta entrevista, Mª José Catalá ens parla de la designació i celebració de València Capital Espanyola de l'Economia Social 2024, i de les seues impressions i mesures en relació amb el cooperativisme, l'economia social i el tercer sector per a la ciutat de València.

“Per a la ciutat de València, la designació com a Capital Espanyola de l'Economia Social 2024 ha significat un reconeixement a la nostra ciutat i, sobretot, a l'ecosistema valencià de l'economia social. Un ecosistema molt arrelat a València des de fa moltes dècades que contribuïx significativament a la millora de l'ocupació de qualitat i al desenvolupament i progrés econòmic de tots nosaltres”.

- Estimada alcaldessa, enhorabona pel nomenament de València, Capital Espanyola de l'Economia Social 2024, què ha significat per a València aquesta capitalitat, i quina valoració en fa?

- Moltes gràcies. Per a la ciutat de València, aquesta designació ha significat un reconeixement a la nostra ciutat i, sobretot, a l'ecosistema valencià de l'economia social. Un ecosistema molt arrelat a València des de fa moltes dècades que contribueix significativament a la millora de l'ocupació de qualitat i al desenvolupament i progrés econòmic de tots nosaltres.

- De la seua etapa a la Generalitat Valenciana, vostè va tenir ja l'oportunitat de treballar colze a colze en temes de cooperativisme i economia social. Amb la capitalitat de 2024, quins nous aprenentatges ha obtingut del sector? Com veu als seus protagonistes?

- Així és, a més de les competències relacionades amb l'ocupació que vaig exercir durant un temps, vaig mantenir una interlocució molt fluida amb les cooperatives educatives com a consellera d'Educació. D'aquella etapa, mantinc una bona relació amb els seus representants anys després. A més, vaig treballar per incorporar durant el meu mandat un representant del cooperativisme al Consell Escolar Autonòmic.

- Quines característiques destacaria vostè de l'economia social valenciana i del tercer sector, i quines experiències recorda de la mateixa que més l'han impactat?

- M'impresiona l'esforç que realitzen totes elles i els valors que les impregnen, però si em permeten, posaré el focus en aquelles entitats que desenvolupen la seua labor en l'atenció a les persones amb discapacitat. En aquest any de capitalitat he encarregat

que se tinga una mirada prioritària per a totes elles per la labor tan encomiable que realitzen.

- Amb tot això, es planteja l'Ajuntament de València noves mesures de foment de l'economia social a nivell local?

- Aquest any ha estat un aprenentatge per a nosaltres i també una oportunitat per conèixer i comprendre millor l'economia social i el cooperativisme del nostre entorn. Hem teixit una xarxa de col·laboració que estic segura que perdurarà molt més enllà d'aquest any. De fet, ja estem treballant amb la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana en algun projecte per commemorar el 2025 Any Internacional de les Cooperatives, que ha sigut anunciat per l'ONU.

- A principis de 2023, la Federació Valenciana de Municipis i Províncies (FVMP) i la Generalitat Valenciana van posar en marxa la 'Xarxa de Municipis per l'Economia Social' (XMES), integrada per més d'una vintena de municipis de tot el territori valencià. El cert és que després de la seua presentació i formalització, poques notícies hem tingut d'aquesta Xarxa. Quin paper hauria de tenir la XMES en el desenvolupament local a través de l'economia social i què podria fer l'Ajuntament de València per relançar-la?

- Efectivament, aquesta Xarxa es va presentar a la seu de l'Ajuntament de València poc abans de les eleccions autonòmiques i locals de l'any passat, encara que la seua posada en marxa posterior ha estat força discreta. Es tracta d'una iniciativa de la Generalitat i la nostra ciutat, per descomptat, atendrà qualsevol sol·licitud de col·laboració que arribe des del Consell. Per la nostra part, estarem disposats a col·laborar en tot el que siga necessari.

“El lideratge de la nostra ciutat en l'àmbit acadèmic relacionat amb l'economia social és evident. Les relacions amb les dos universitats públiques a través del Binomi Universitat/Ciutat pretén en este i altres àmbits aprofitar tot el cabal d'investigació i coneixement desenvolupat en estes universitats per a millorar les polítiques públiques que desenvolupem”.

- A la Comunitat Valenciana, el sector cooperatiu compta també amb el suport d'un col·lectiu d'acadèmics altament acreditats, en instituts com el IUDESCOOP, centres d'investigació com el CEGEA, i tots ells en CIRIEC-Espanya. Com valora vostè la presència d'aquestes entitats d'investigació, formació i divulgació de l'economia social i cooperativa a la ciutat de València?

- El lideratge de la nostra ciutat en l'àmbit acadèmic relacionat amb l'economia social és evident. Tinc l'oportunitat de conèixer personalment a José Luis Monzón i li agraiïsc la seua total disponibilitat per col·laborar amb l'Ajuntament de València en aquest any de capitalitat. Les relacions amb les dues universitats públiques a través del Binomi Universitat/Ciutat pretenen en aquest i altres àmbits aprofitar tot el cabal

d'investigació i coneixement desenvolupat en aquestes universitats per millorar les polítiques públiques que desenvolupem.

- Junt amb la capitalitat d'Economia Social, València és aquest any també Capital Verda Europea. Precisament l'economia social té un important interès i rendiment en l'àmbit mediambiental, s'han produït sinergies entre ambdues capitalitats?

-Ambdues capitalitats conflueixen en la idea de sostenibilitat. València és la primera ciutat en la qual convergeixen alhora aquestes dues capitalitats i no és casualitat. Som una ciutat sostenible, compromesa amb les persones, amb la mobilitat i amb la transició energètica. La nostra vocació és deixar un millor lloc per

viure a les generacions futures. I en això, justament, és on es troben la Capital Verda Europea i la Capital Espanyola de l'Economia Social: les dues busquen, cadascuna des del seu espai, construir un futur millor per als nostres ciutadans i ciutadanes.

- Sra. Alcaldessa, acabe de nou donant-li l'enhorabona per la Capitalitat d'Economia Social, quin seria en definitiva per a vostè el millor llegat d'aquesta Capitalitat?

- Crec que el millor llegat que podem deixar és la demostració que l'economia social valenciana està en

condicions de convertir-se, per mèrits propis, en un referent per a la resta d'Espanya i per a Europa. I ho està per la seua pluralitat, per la seua tradició (amb cooperatives centenàries), pel seu lideratge, per la seua integració en tot el nostre territori, i per la seua capacitat d'innovació. I tot això amb uns valors que representen una forma de fer economia en la qual les persones, la ciutadania, estan al centre. Crec que esta capitalitat ens ha ajudat a donar visibilitat a esta sobresalient realitat, de la qual tots els valencians i valencianes hem de sentir-nos orgullosos. Jo, com a Alcaldessa, per descomptat ho estic.

"València és la primera ciutat en la qual convergixen la capitalitat d'economia social i la capitalitat verda europea. I no és casualitat. Som una ciutat sostenible, compromesa amb les persones, amb la mobilitat i amb la transició energètica."

"Crec que el millor llegat que podem deixar als nostres ciutadans és la demostració que l'economia social valenciana està en condicions de convertir-se, per mèrits propis, en un referent per a la resta d'Espanya i per a Europa."

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ · LES NOSTRES FEDERACIONS

HISPACOOOP – CONFEDERACIÓ ESPANYOLA DE COOPERATIVES DE CONSUMIDORS Y USUARIS, RESPONENT A LES NECESSITATS DE LA SOCIETAT

Seu: c/ Quintana, 1-2ºB. 28008 Madrid

Telèfon de contacte: 915 930 935

E-mail: hispacoop@hispacoop.es

Web: <https://hispacoop.es/>

X: @Hispacoop

Facebook: <https://www.facebook.com/hispacoop>

LinkedIn: [linkedin.com/in/Hispacoop-es/](https://www.linkedin.com/in/Hispacoop-es/)

Confederación Española
de Cooperativas
de Consumidores
y Usuarios

La Confederació Espanyola de Cooperatives de Consumidors i Usuaris HISPACOOOP naix en 1990 amb la finalitat d'agrupar, coordinar i representar a les cooperatives de consumidors i usuaris d'Espanya davant les diferents institucions nacionals i internacionals.

Com a organització representativa sense ànim de lucre, HISPACOOOP exerceix una doble vessant. En la primera, l'activitat cooperatiu-empresarial, representa els interessos de les cooperatives de consum davant institucions i fòrums nacionals i internacionals. Algunes de les cooperatives de consum que HISPACOOOP representa són empreses líders en la distribució de productes i serveis en molt diferents sectors de l'economia, com ara, entre d'altres, la distribució comercial de productes de gran consum, el subministrament d'energia elèctrica, la prestació de serveis sanitaris o la distribució de llibres i productes culturals. La segona vessant és la consumerista, a través de la qual actua com a associació de consumidors i usuaris, ja que un dels seus objectius fundacionals és defensar, informar i formar els consumidors sobre aquells temes que puguin ser del seu interès. En la seua activitat representativa, HISPACOOOP pertany, des de la seua creació, al Consell de Consumidors i Usuaris.

Què és una cooperativa de consum

Una cooperativa de consumidors és una societat que té com a objecte el subministrament de béns i serveis, adquirits a tercers o produïts per ella mateixa, per a ús i consum dels socis i de qui amb ells conviu, així com l'educació, formació i defensa d'aquests en particular i dels consumidors i usuaris en general.

Com es desprén, una cooperativa neix de l'associació de persones, d'ací la seua naturalesa associativa i personalista. La cooperativa és una empresa al servei dels consumidors i propietat d'aquests.

Des dels seus inicis, les cooperatives de consumidors han recorregut un llarg i fructífer camí caracteritzat per entorns canviants, passant d'operar en una societat amb necessitats bàsiques sense satisfer a una societat basada en oportunitats de consum il·limitades; d'una societat devota de la productivitat a una societat on primen els valors de sostenibilitat que asseguruen la conservació del nostre entorn a les generacions futures.

El model organitzatiu de les cooperatives de consum és diferent, per la seua naturalesa i activitat, i és per això que hem desenvolupat un mode de fer diferent, triant la cooperació davant la confrontació, i està resultant ser la resposta de la societat a les seues necessitats, contribuint així, les cooperatives de consum, a subministrar les necessitats socials i econòmiques de la població.

Un poc d'història

La missió d'HISPACOOOP és ser l'organització que integra les cooperatives de consum, promou el seu model i trasllada els seus valors i propostes, amb el propòsit de millorar la vida de les persones consumidores i

treballadores a través de l'impuls del model cooperatiu de consum.

Al llarg d'aquests anys, HISPACOOOP s'ha anat configurant com una sòlida organització que agrupa els consumidors organitzats en cooperatives i que es projecta, alhora, en l'àmbit empresarial i en la defensa dels interessos generals dels consumidors. HISPACOOOP, com a representant nacional de les cooperatives de consum, agrupa les Federacions territorials de consum de les diferents Comunitats Autònomes, i a Federacions de sectors específics com és la Federació de Cooperatives Elèctriques de la Comunitat Valenciana. A més, també compta com a socis amb cooperatives que, per no tenir en la seua regió una Federació de Cooperatives de consum, s'associen directament a HISPACOOOP perquè siga la seua veu davant l'administració.

Convivint grans i xicotets

Dins de HISPACOOOP conviuen diferents sectors i mides. El model de confederació és intersectorial, donant resposta a nombroses necessitats socials i econòmiques. Encara que va néixer de l'abastiment alimentari, les cooperatives de consum actualment subministren energia, cultura, serveis a l'engròs, serveis recreatius, etc. D'aquesta manera conviuen les grans cooperatives de gran consum com Eroski o Consum, amb cooperatives d'alimentació ecològica com La Osa; des de cooperatives energètiques amb una implantació nacional com Som Energia, fins a cooperatives locals com la Cooperativa de Callosa de Segura. El que les uneix és una mateixa filosofia: donar resposta a una necessitat social i econòmica.

Encara que les cooperatives de consum poden satisfer un ventall molt ampli de necessitats, els sectors d'actuació més importants són: l'alimentari, l'elèctric, el cultural, el sanitari i el d'atenció a les cures.

Composició del Consell Rector de HISPACOOOP

President: Mikel Larrea - Eroski

Vicepresidenta 1ª: Teresa Bayarri - Consum

Vicepresident 2on: Antonio Mª Roca de Togores - Cooperativa Eléctrica de Callosa de Segura

Vocal Par: Marian Simón - Madrid Agroecológico

Vocal Impar: Victoria Lerroux - Trabensol

Secretari: Jordi Rojas - Grup Ecos

Felix Martín, **Secretari General** de HISPACOOOP

Al llarg d'estos anys HISPACOOOP s'ha anat configurant com una sòlida organització que agrupa els consumidors organitzats en cooperatives i que es projecta, ahora, en l'àmbit empresarial i en el de la defensa dels interessos generals dels consumidors.

Activitats

La major aportació de les cooperatives de consum és la seua capacitat d'agrupar els ciutadans en la seua qualitat de consumidors per aconseguir millores econòmiques i socials a curt, mitjà i llarg termini, contribuint així a l'exercici dels seus drets i responsabilitats, i a reforçar el compromís amb l'entorn. Per a això, algunes activitats que HISPACOOOP està duent a terme en els últims anys són:

- Presentació del **HUB de Cohousing** com un centre de referència d'informació sobre el Cohousing a nivell nacional, recopilant tots els estudis i experiències existents actualment.
- En la seua tasca formativa, HISPACOOOP realitza anualment el seu **Curs Formatiu per a Consells Rectors** amb la intenció de formar els membres dels Consells Rectors de les cooperatives de consum, perquè adquireixen els coneixements necessaris per actuar i dirigir la cooperativa.
- En la seua tasca d'informació als diferents sectors en què està present, HISPACOOOP realitza **estudis** de rigor com "Bones pràctiques en matèria de comunitats energètiques", l' "Informe sobre la prestació de serveis accessoris de les persones sòcies en les cooperatives de consumidors i usuaris" o projectes com "Hàbits de consum responsables" per aconseguir una alimentació saludable, o la seua Escola de Consum Circular.

Amb aquesta perspectiva, la Confederació va entendre des dels seus inicis que el desenvolupament de les cooperatives de consum anava unit al reforç de les organitzacions de consumidors, a l'economia social i a la presència a Europa. Per això, HISPACOOOP ha promogut activament la formació de la Confederació Empresarial de l'Economia Social, CEPES, i forma part de la seua Junta Directiva i de l'Executiva on participa activament. A nivell europeu, HISPACOOOP és membre d'EUROCOOP, organització europea de cooperatives de consum.

107 cooperatives associades

Les cooperatives de consumidors i usuaris continuen la seua tendència de creixement. Amb un increment de més del 10% de facturació respecte a l'any anterior,

i un augment del 5,5% del nombre de treballadors, les cooperatives de consum són un exemple d'empreses centrades en les persones que funcionen, amb l'acord i el treball de tots els seus socis.

Les cooperatives de consumidors i usuaris s'han consolidat en l'àmbit nacional com a resposta de la societat a les seues necessitats, i el seu creixement anual demostra que la societat aposta pel cooperativisme, reconeixent el valor que les cooperatives de consum aporten. A més, per a les noves demandes de la societat, com són les comunitats energètiques, el cohousing, les cooperatives de subministrament d'alimentació ecològica, les cooperatives de consumidors i usuaris són la fórmula jurídica emprada per a la seua posada en marxa.

En dades, les cooperatives de consumidors i usuaris en 2023 sumen 107 cooperatives associades; 10.033

Reunió de HISPACOOOP amb la secretària d'Estat d'Economia Social, Amparo Merino, i la directora general d'Economia Social i RSE, Aicha Belassir.

milions d'euros de vendes; 7,5 milions de socis consumidors; 62.500 treballadors i 2.631 punts de venda.

Principals Reivindicacions

En els últims anys, HISPACOOOP s'està centrant en reivindicacions legislatives que permeten un millor desenvolupament del sector. HISPACOOOP ha demanat una posada al dia del marc fiscal en què actuen les cooperatives, que actualment supera els trenta anys. Dins d'aquest marc, es necessitaria la revisió del soci col·laborador perquè pugui ser persona jurídica sense perdre la qualificació fiscal. Una altra demanda en aquesta matèria és que les cooperatives que comercialitzen serveis siguin especialment protegides, cosa que actualment només ho són les que comercialitzen béns. Això, per a HISPACOOOP no té gaire sentit en la societat actual. D'altra banda, s'han d'adaptar els mecanismes de governança perquè puguin aprofitar el desenvolupament tecnològic.

En el camp del cohousing senior, que s'està desenvolupant principalment dins del cooperativisme de consum, s'ha de clarificar legislativament la seua posició, i les Comunitats Autònomes han de prendre les mesures necessàries per integrar aquests centres en els serveis socials perquè, en el cas que ho desitgen, puguin desenvolupar els serveis de dependència.

En el sector energètic, s'han de trencar aquelles barreres sectorials perquè les cooperatives de consum puguin explotar el seu potencial en matèria de comunitats energètiques.

Perspectivas de futuro

La cooperativa de consum és una figura que s'ha posat de moda en els últims anys. És un instrument a través del qual s'estan desenvolupant nombrosos projectes econòmics i socials. Actualment distribueixen quasi el 10 % dels aliments del país i creixent. En els últims temps s'estan constituint cooperatives d'alimentació ecològica, on la participació del soci és molt intensa, el local és protagonista i la vinculació amb l'entorn és fonamental.

Per la seua banda, les cooperatives de consum elèctric redueixen el cost de l'energia, atenent a una generació sostenible i verda, contribuint a impulsar un canvi del model energètic. En els últims anys, a més de la comercialització, aquestes cooperatives s'han llançat a la producció d'energia d'origen renovable.

Un altre sector de desenvolupament important serà el cohousing senior, on la fórmula de la cooperativa de consum està ajudant al desenvolupament de projectes molt interessants relacionats amb la tercera edat, l'envelliment i l'activitat de la dependència.

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ · LES NOSTRES ENTITATS

CÀRITAS VALÈNCIA: MÉS DE 60 ANYS PROP DE QUI MÉS HO NECESSITA

- Seu: Pl. Cisneros, 5. 46003 València
- Telèfon: 96 391 92 05

- Any de constitució: 1961
- E-mail: caritasvalencia@caritas.es
- Web: <https://www.caritasvalencia.org/>
- X: <https://x.com/ValenciaCaritas>
- Instagram: @Valencia.Caritas
- Facebook: @ValenciaCaritas
- LinkedIn: @ValenciaCaritas

Càritas València és l'organisme oficial de l'Església catòlica per promoure l'acció caritativa i social a la diòcesi i col·laborar amb la promoció humana i el desenvolupament integral de totes les persones. És una entitat amb més de 5.000 membres, el 96% d'ells persones voluntàries. En 2023, any de l'última Memòria publicada, formaven part de l'entitat 426 Càritas parroquials; 54.317 persones participants i acompanyades; 4.983 persones voluntàries; 196 persones contractades; i 3.355 col·laboradors, que donen suport a la seua acció.

Els col·lectius amb els quals treballa Càritas són, fonamentalment: nens, nenes i adolescents especialment vulnerables; famílies empobrides, persones en situació d'atur, migrants, persones en situació de sense llar, dones en context de prostitució i tracta. Les persones amb major risc d'exclusió són sempre les destinatàries preferencials de l'acció sociocaritativa del treball i la proximitat de Càritas. A més, a través de les seues Fundacions (Fundació Sant Antoni de Benagéber, Fundació Arquebisbe Miguel Roca – Projecte Home, Fundació José Mª Haro, Fundació MAIDES) també acompanyen a persones majors amb un alt grau de dependència i manca de recursos econòmics, persones amb problemes de dependències, persones amb dificultats d'accés al mercat laboral i persones amb malaltia mental greu i crònica, pobresa i exclusió social.

Un poc d'història

Càritas Diocesana de València va començar la seua trajectòria l'any 1944, denominant-se en aquell moment Secretariat de Caritat. A mitjans dels anys 50 va gestionar l'ajuda social (el famós Pla Marshall). En 1959 es va establir el Dia de Caritat i al desembre de

1961 es va aprovar per decret la creació de Càritas Diocesana de València.

Als anys 50, Càritas, baix l'empara d'una Església sensible, preocupada pels problemes de pobresa i exclusió de la societat valenciana, promou les colònies infantils de Ntra. Sra. dels Desemparats; va donar patrocini al Montepío de previsió social per a empleades de la llar, i va instituir un dispensari i una farmàcia.

Així mateix, en aquests primers anys va participar en la posada en marxa de l'Escola Diocesana d'Assistents Socials. A l'octubre de 1957, en la Riuada que va assolir València, Càritas va realitzar un gran esforç per atendre les persones damnificades.

A principis dels anys 60 del segle passat, es va elaborar el Pla de Promoció i Assistència Social i Beneficència de l'Església (Pla CCB) que va constituir un treball d'investigació molt important per la seua difusió i impacte social. Es va posar en marxa, entre altres, l'Escola diocesana de capacitació agrària de Sant Marcel·lí i es va realitzar l'obertura del Centre social del Barri del Crist.

Als anys 70 va començar una època de canvis creant-se diferents recursos i serveis per donar resposta a les noves realitats socials. A l'octubre de 1982 va

tenir lloc la dramàtica riuada de la Ribera. Càritas va posar en funcionament tots els recursos per mitigar els efectes d'aquesta tragèdia. En 1984 es va crear l'Escola de Formació del Voluntariat.

En aquests anys, a més, es va realitzar un estudi sociològic sobre els ancians i malalts amb pensions assistencials. També en la dècada dels 80 es van millorar i actualitzar els programes d'atenció primària, persones sense llar, ajudes a projectes de promoció i desenvolupament comunitari. A més, es va inaugurar Casa Oráa, a Moixent, per atendre a xiquets i joves en risc d'exclusió social. Es va posar en marxa la Comissió de Lluita contra l'Atur i es va posar en funcionament el Centre Valencià de Solidaritat, Projecte Home. Des de Càritas, atents a la realitat social de cada moment, el 1990 es va iniciar el Programa d'atenció a malalts de sida crònics i terminals, amb la col·laboració de les Filles de la Caritat, creant-se el Hogar Mas al Vent. En aquesta mateixa dècada es va impulsar la constitució i renovació de les Càritas parroquials; es va crear el programa de desenvolupament integral de la dona i el de malalts domiciliàries. Dins del programa d'atenció a malalts de SIDA, es va posar en marxa la vivenda tutelada Siquem, per atendre a malalts crònics amb més autonomia. En aquests anys, a més, es va crear la vivenda semitutelada Siun, per a sol·licitants de refugi i asil i, en col·laboració amb l'Ajuntament de València, es va obrir una casa per a persones sense llar en procés d'inserció, Benjacam.

Defensa de Drets

Actualment, Càritas València està implicada en la defensa dels drets de les persones, tant des de la incidència política i legislativa com en l'acompanyament directe a les persones perquè prenguen consciència de quins són els seus drets. En aquest sentit, l'aposta de Càritas passa, a més d'estar a prop de les persones, per denunciar les situacions d'injustícia. Especialment, Càritas treballa en la defensa dels drets d'accés a un habitatge i un treball dignes, a la salut, a l'educació i a una renda mínima que possibilita la vida de les persones, especialment, de les més empobrides.

En matèria d'incidència política, Càritas València treballa de manera coordinada amb les altres dues Càritas diocesanes de la Comunitat Valenciana, és a dir, Càritas Segorbe – Castelló i Càritas Oriola – Alacant. Amb elles desenvolupa algunes accions de defensa de l'accés al dret a l'habitatge, que les ha portat a sol·licitar canvis legislatius en aquesta matèria tant a la Generalitat Valenciana com davant el Síndic de Greuges.

A més, la coordinació amb les altres Càritas de la Comunitat no es limita a les accions d'incidència, ja que també es coordinen en altres aspectes, com el treball amb els diversos col·lectius als quals acompanyen en matèria comunicativa, de Cooperació Internacional o de representació davant la Confederació Càritas Espanyola. Actualment és el director de Càritas Diocesana d'Oriola - Alacant qui representa a Càritas Comunitat Valenciana en el Consell general de Càritas Espanyola.

El model d'Acció social de Càritas posa el focus en estimular les capacitats i les potencialitats de les persones, acompanyant els seus processos i duent a terme una acció integral; realitzant accions significatives, i sent fil de l'acció de la comunitat eclesial.

Al llarg de tota la seua història, Càritas València ha donat molta importància al treball en xarxa, actuant de forma coordinada amb altres entitats del Tercer Sector per millorar i coordinar l'atenció a les persones acompanyades. També col·labora amb empreses i entitats privades, per unir-les a les seues accions i sensibilitzar-les al voltant de les realitats de pobresa i exclusió social; i treballa també amb les administracions públiques, els qui són les veritables garants dels drets de les persones.

Com i amb qui treballa Càritas València

El model d'Acció social de Càritas posa el focus en estimular les capacitats i les potencialitats de les persones, acompanyant els seus processos i duent a terme una acció integral; realitzant accions significatives, i sent canal de l'acció de la comunitat eclesial. Les seues àrees d'actuació, a través de projectes diocesans i també de 180 projectes en el territori que desenvolupen

les 426 Càritas parroquials, són quatre: Acció social, economia solidària, sensibilització i cooperació fraterna.

En l'àmbit de l'**Acció Social** realitzen tasques d'acollida i acompanyament, amb l'objectiu de facilitar a les persones un suport que els ajude a cobrir les seues necessitats bàsiques, possibilitant l'accés a drets com alimentació, medicaments, ajudes educatives o subministraments, a través de processos orientats a la promoció, la formació, l'autonomia, la corresponsabilitat i la participació de les persones. Acompanyen menors d'edat i famílies vulnerades mitjançant una intervenció integral en clau d'itineraris, des de projectes com el Centre de Dia Manantial, l'habitatge d'emancipació Sant Josep i el programa d'intervenció familiar en la llar.

A més, atenen persones en exclusió social o en situació de vulnerabilitat greu, des dels projectes d'acompanyament a persones en situació de sense llar; el

Hogar Residència Mare de Déu dels Desemparats i dels Innocents per a menors migrants sense referents familiars; el programa d'acompanyament a persones migrants i l'atenció a dones en context de prostitució i víctimes de tracta.

En l'Àrea d'**Economia Solidària** desenvolupa accions que impulsen la integració en el mercat laboral com a via d'acollida, inclusió i integració social a través del Programa Prelaboral Mambré, amb accions de formació i orientació laboral per a la inserció laboral i una Agència de Col·locació, així com a través dels Equips d'Acompanyament en la cerca d'ocupació. En el terreny de l'Economia Social apostem per un model d'empresa que posa les persones al centre a través d'Arropa, empresa d'inserció promoguda per Càritas València, que desenvolupa la seua feina en l'àmbit de l'economia circular a través de la recollida, la revalorització i el tractament de roba de segona mà. A més, promou el Comerç Just com a nou model de relacions comercials justes i basades en la dignitat de les persones, possibilitant la compra de productes i articles de comerç just a la botiga La Troballa, de Càritas Interparroquial d'Algemesí.

En matèria de **Sensibilització**, es posa, sobretot, l'èmfasi en la sensibilització en centres educatius, on mostren la realitat d'exclusió per fomentar la consciència crítica i la participació social de xiquets, xique-

tes i adolescents; i en la Cooperació fraterna, acompanyant compromisos que permeten la transformació social cap a un altre model de desenvolupament més just i solidari, a través del treball en xarxa i aliances amb altres entitats.

Finalment, en matèria de la **Cooperació** fraterna i Emergències treballen en coordinació amb Càritas Espanyola quan es produeix una emergència greu o crisi humanitària al món i s'obre un clam de solidaritat, per informar a la població, sensibilitzar en el nostre territori i recaptar fons.

El **Pla Estratègic** per al període 2023-2026 estableix quatre eixos bàsics de treball: promoure l'acompanyament de les persones i famílies des d'una mirada de drets, prioritzant la intervenció socioeducativa i incorporant la participació activa de les persones acompanyades en tota la seua acció; acompanyar la comunitat cristiana i els agents de l'acció socio-caritativa, promovent la incorporació de voluntariat i sent subjectes actius de la cura de la comunitat; generar accions transformadores que promoguen el compromís de la ciutadania amb el canvi social i la defensa dels Drets Humans per a construir una societat realment inclusiva; i ser una organització transparent i sostenible econòmicament i ambientalment, innovadora i capaç d'adaptar-se a les noves realitats de la nostra societat.

L'ECONOMIA SOCIAL EN LA HISTÒRIA

ECONOMIA SOCIAL EN TEMPS DIFÍCILS: EL COOPERATIVISME EN LA PRIMERA REUNIÓ DE PROFESSORS ESPANYOLS EN L'EXILI (1943)

per **Yolanda Blasco Gil**

**IUDESCOOP. Professora Titular d'Història del Dret i de les Institucions,
Universitat de València**

El cooperativisme ha demostrat ser una eina valuosa en temps de crisi, especialment durant conflictes bèl·lics que generen grans moviments de població exiliada. En la primera reunió de professors republicans espanyols emigrats, celebrada a La Habana en 1943, es va destacar la rellevància de les cooperatives com un mitjà per fomentar la solidaritat, l'autogestió i la resiliència entre les comunitats afectades. Al llarg de la història, el cooperativisme ha jugat un paper crucial en situacions de guerra i desplaçament. Durant la Guerra Civil Espanyola, molts republicans es van veure obligats a abandonar el seu país, i les cooperatives es van convertir en espais de suport mutu i organització social. De manera similar, en les dues guerres mundials, les cooperatives van ajudar els exiliats a reconstruir les seues vides, proporcionant accés a recursos, ocupació i una xarxa de suport.

En setembre del 43 se celebrà la Primera -i última- Reunió de professors exiliats, a la capital cubana. Els organitzadors de la Unió de Professors Universitaris Espanyols a l'Exterior (UPUEE), tingueren com a objectiu mobilitzar els grups polítics buscant una acció conjunta, similar a la que estava duent a terme el govern francès a l'exili. La meta era crear una representació que poguera convertir-se en interlocutor natural dels aliats en la fase final de la Segona Guerra Mundial i traçar les línies mestres per a la reconstrucció d'Espanya, una vegada creien acabat el feixisme. Per a això, es presentaren una sèrie de propostes centrades en tres àrees clau: 1) educació i cultura; 2) assumptes socials; i 3) temes jurídic-econòmics. En la primera secció, destaquen dos aspectes principals. El primer és el caràcter didàctic de les cooperatives estudian-

tils proposades, el qual objectiu en les universitats era permetre que els estudiants es familiaritzaren amb aquest model organitzatiu, facilitant la seua rèplica després. El segon aspecte és la primacia atorgada a les cooperatives sobre qualsevol altra forma d'agrupació o associació estudiantil. Pel que fa als assumptes socials, es van suggerir diverses "Normes que inspiren la nostra economia social": 1) Dret i deure social del treball; 2) Superació del règim salarial, al considerar-se inadequat per a les normes humanes de la vida econòmica; 3) Implementació d'assegurances contra accidents naturals i situacions socials provocades per factors econòmics; 4) Organització del treball, assignant al treballador un paper en les funcions directives i en els beneficis de l'empresa, dins d'una legislació protectora del treball que regule les relacions entre empresaris i obrers, amb procediments jurisdiccionals eficaços per actuar conforme als principis del constitucionalisme democràtic; 5) Reforma del règim de propietat territorial en funció de les necessitats socials d'Espanya; 6) Organització de la sanitat i assistència com a funcions públiques i gratuïtes, adaptades a les exigències nacionals; 7) Creació d'un "Institut d'Alimentació" per estudiar i abordar el problema relacionat amb l'alimentació; i 8) Desenvolupament d'un pla per a la construcció d'habitatges modestos però higiènics, tant en àrees urbanes com rurals, amb l'objectiu de promoure un règim d'economia social que incrementés la producció alimentària i la construcció d'habitatges. Finalment, en l'àmbit jurídic-econòmic, es destacava la necessitat de dur a terme una sèrie de mesures com: l'electrificació rural, el desenvolupament d'una política hidràulica, l'opti-

"El cooperativisme ha demostrat ser una eina valuosa en temps de crisi, especialment durant conflictes bèl·lics que generen grans moviments de població exiliada. En la primera reunió de professors republicans espanyols emigrats, celebrada a La Habana en 1943, es va destacar la rellevància de les cooperatives com un mitjà per fomentar la solidaritat, l'autogestió i la resiliència entre les comunitats afectades".

mització del sistema de transport per a reduir costos, la construcció de magatzems per a productes agrícoles, la planificació de la producció agrícola basada en les necessitats nacionals, i el desenvolupament d'una política d'ocupació estacional del camperol que maximitze l'ocupació durant els períodes d'inactivitat agrària. A més, es proposava una política orientada a millorar el poder adquisitiu dels agricultors, la qual incrementaria tant la producció agrícola com el nivell de vida dels treballadors rurals. Aquesta millora, al seu torn, estimularia el consum de béns industrials i

enfortiria el sector industrial. En totes les seccions, les propostes promovien cooperatives i un model d'economia social i solidària, tant a nivell nacional com internacional.

Lamentablement, l'exili va arrossegar desconfiançes i tensions, la qual cosa va impedir que eixa veu unitària s'escoltara en el context internacional. Amb el temps, va quedar clar que els esforços dels professors reunits a Cuba no van aconseguir assolir els seus objectius. No obstant això, el 3 d'octubre de 1943, al finalitzar l'assemblea, aquesta es va considerar un

Aula Magna de la Universitat de La Habana (1943). En primer lloc, Fernando de los Ríos i María Zambrano. Font: Arxiu Universitari de la Universitat de Múrcia-Fons Mariano Ruiz-Funes (AUUM-FMRF).

Acte de la Reunió de La Habana (1943). De dreta a esquerra: Mariano Ruiz-Funes, Alfredo Mendizábal, Gustavo Pittaluga, José de Benito Mampel, José Giral, Fernando de los Ríos, Joaquín Xirau, August Pí i Suñer, Cándido Bolívar, Manuel Pedroso, María Zambrano, Pere Bosch Gimpera, Demófilo de Buen i Francisco Giral. Font: AUUM-FMRE.

èxit, ja que havia aconseguit unificar a múltiples actors: van participar representants de tots els àmbits acadèmics, de pràcticament tota la geografia espanyola i de quasi totes les tendències polítiques antifranquistes. El penalista Mariano Ruiz-Funes, ministre d'Agricultura en la República i de Justícia durant la guerra, vicepresident de la UPUEE, va valorar positivament la trobada, destacant la "solidaritat" entre els participants i la seua voluntat de realitzar un "estudi profund" que abastara eixos tres sectors: economia i dret, educació i cultura, i aspectes socials. En una altra ocasió subratllaria que la Reunió es va proposar analitzar els problemes d'Espanya en el seu conjunt abans de proposar accions concretes. Una altra valoració de Ruiz-Funes data de 1944, a punt de publicar-se el Llibre amb el resum de la convocatòria. Va descriure la Reunió com "l'ocasió generosa que els va permetre trencar un silenci, llargament guardat en la seua intimitat, en la qual en tot moment escoltaven les veus interiors del dolor i la protesta, i alçar la seua, no

en nom propi, ja que això no tindria importància, sinó en el de les seues compatriotes forçats a callar per la humiliació i el sofriment.

Però no totes les veus van ser favorables. Indalecio Prieto, en un article "Fulls de servei", va criticar la reunió, qualificant-la irònicament de "una estèril tertúlia amb llumeneres fugaces". Atacava a Ruiz-Funes per promoure la reunió dels universitaris en lloc de donar suport a la seua estratègia d'una "coalició eficaç entre partits responsables". Ruiz-Funes va respondre amb un altre article, "Raons contra punys", defensant la tasca dels professors per reconstruir i planificar una Espanya millor¹.

Potser la conseqüència més rellevant de la Reunió va ser la creació, a finals de 1943 a Mèxic, de la Junta Espanyola de Lliberació (JEL), l'objectiu de la qual era representar i actuar davant dels aliats com el govern provisional de la República. Al gener de 1944, ja s'havia constituït un consell tècnic, similar a un gabinet a l'ombra, encarregat de preparar projectes i informes

1.- VVAA. *Libro de la Primera Reunión de Profesores Universitarios Españoles Emigrados, Universidad de La Habana, 1944*. Yolanda Blasco Gil, 1943: *La Transición Imposible. Edición del Libro de la Primera Reunión de Profesores Universitarios Emigrados, Tirant lo Blanch, València, 2018*.

Discurs de Fernando de los Ríos a l'Aula Magna de la Universitat de La Habana (1943). Font: AUUM-FMRE.

per a una futura acció de govern. Vuitanta polítics, intel·lectuals i professors, organitzats en comissions especials, van assumir la tasca d'elaborar projectes de modernització per a Espanya, seguint un camí molt similar al traçat per la UPUEE. La JEL va treballar de manera regular a través de comissions sectorials des de febrer de 1944. Per a octubre de 1945, en vigílies de la reunió de les Corts republicanes a l'exili, ja tenia llest i publicat un avantprojecte de Carta Política Transitària. Va comptar amb la participació d'alguns protagonistes de la reunió de La Habana. El document elaborat va prendre com a punt de partida les conclusions de La Habana, desenvolupant les propostes dels professors Fernando de los Ríos, Augusto Pi Suñer, José de Benito i Julián Alienes, entre d'altres, per al pla de reconstrucció jurídic i econòmic espanyol i el benestar general de la població. Per a això era necessària una transformació del camp amb un major pes de les formes col·lectives, tant del treball com de la propietat, impulsant les cooperatives i l'economia social. Aquest afany d'un major desenvolupament i benestar havia de realitzar-se amb un sistema democràtic, destacant la internacionalització de la ciència i les relacions amb Llatinoamèrica.

D'altra banda, malgrat les dissidències i tensions, la JEL va ser molt activa en dur a terme una acció unifica-

da republicana davant organismes internacionals. Entenien que el primordial per a tots els grups polítics, davant l'evolució dels esdeveniments, com assenyala-va Ruiz-Funes a la UPUEE, era mostrar-se "unificats en la lluita contra un enemic comú i exclusivament per a aquest objectiu". La República es movia amb "plom a les ales", i aquesta visió conjunta era fràgil: "mantenir la unitat després d'haver estat derrotat, vivint en terra estranya, desitjant per sobre de tot retornar a la pàtria, i comprovant dia rere dia, en la íntima solitud, que perdura el menyspreu de les grans potències, és alguna cosa poc menys que impossible, però que la JEL, superant molts obstacles, va aconseguir mantenir"... Els professors de la UPUEE van intentar mantenir l'acció malgrat tot. Volien aprofitar les oportunitats que semblaven obrir-se per al futur d'Espanya en les primeres reunions per a la formació de les Nacions Unides, assegurant-se que hi hagués una representació qualificada i unificada de la República. L'arxiu personal de Mariano Ruiz-Funes, Universitat de Múrcia, revela l'urgència de fer arribar a aquestes reunions l'esperit de la declaració de La Habana i adaptar-se al curs dels esdeveniments al voltant de "la qüestió espanyola" des dels pressupostos de cultura, societat, economia i dret... A partir dels treballs dels professors a La Habana, la JEL va delinear el que

"Al setembre del 43 es va celebrar la Primera -i última- Reunió de professors exiliats, en la capital cubana. Els organitzadors de la Unió de Professors Universitaris Espanyols a l'Estranger (UPUEE) van suggerir diverses "Normes que inspiren la nostra economia social", entre elles la superació del règim salarial; la implementació d'assegurances contra accidents i situacions socials provocades per factors econòmics; assignar al treballador un paper en les funcions directives i en els beneficis de l'empresa, i la creació un pla per a la construcció de vivendes modestes però higièniques".

podria haver estat la universitat espanyola, la seua societat i economia, que hauria realitzat les propostes regeneradores, reconciliadores i de futur que van veure la llum a Cuba. On la cooperació i l'economia social i solidària van estar sempre presents². El treball de la JEL es va completar amb la planificació del període d'interinitat que semblava imminent. Conforme al mandat de la Reunió de La Habana, es va crear a Mèxic una Comissió d'Estudis dels Problemes Espanyols, convocant a altres associacions de l'exili. A ella es van dedicar alguns acadèmics de perfil polític, Ruiz-Funes, Pere Bosch Gimpera, José Giral... Tenien com a objectiu traçar normes bàsiques per al funcionament de l'Estat durant el període de transició, ressaltant la reconstrucció econòmica i social del país des dels postulats de La Habana. Amb la Constitució de 1931 com a referència, van planificar la creació d'una Junta d'Estat encarregada d'organitzar en el menor termini possible les eleccions generals. La Comissió va iniciar les seues sessions de treball el 1944 i va publicar els seus resultats el 1945.

A nivell internacional, els treballs de la JEL i de la Comissió estaven molt avançats quan es va celebrar la Conferència de Ialta al febrer de 1945. Davant la Declaració sobre Europa, signada pels líders de Ialta, que manifestava el seu compromís d'ajudar els pobles europeus alliberats del domini nazi i restablir els principis de la Carta de l'Atlàntic, l'exili republicà va accelerar la seua activitat. Tots van comprendre la necessitat de posicionar-se davant les potències ven-

cedores i es van preparar per a la conferència fundacional de l'ONU a San Francisco a l'octubre. Tant la JEL com la Comissió d'Estudi dels Problemes Espanyols van preparar una estratègia governamental que incloïa una defensa expressa dels drets humans -carta que ja s'estava gestant-, la qual cosa era clau per demostrar la sintonia de l'Espanya republicana amb el nou projecte europeu i per obtenir una condemna explícita de Franco, condemna que no arribaria.

Des de 1943, quan la balança de la Segona Guerra Mundial semblava inclinar-se cap al costat aliat, l'esperança en el fi del franquisme era absoluta entre els exiliats espanyols. La intel·lectualitat es va enfocar en la reconstrucció del país, però sense planificar com acabar amb la dictadura. Només els quedava la via diplomàtica, davant la derrota la diplomàcia intel·lectual... El final de la dictadura no es va donar amb el final de la Segona Guerra Mundial. El que va arribar va ser la decepció per l'actitud de l'acabada de crear Organització de les Nacions Unides i l'oblit d'Espanya per part del Moviment Europeu. La declaració del Moviment el 1948 sense la representació de l'exili va caure com una burla sobre les esperances de qui havien treballat contra el règim franquista i a favor dels drets humans, i havien esperat la tornada al país. No menys dolorós va ser presenciar la signatura, al desembre d'aquell mateix any, de la Declaració Universal dels Drets Humans sense que se'ls tingués en compte. El 1952, un dels protagonistes de la Reunió de La Habana, Ruiz-Funes, va considerar amb "un

2.- Yolanda Blasco Gil y Armando Pavón Romero, "Cooperativismo y profesores del exilio. Propuestas jurídico-económicas, sociales y educativas", CIRIEC-España, Revista jurídica de Economía Social y Cooperativa, nº 44, 53-82.
<https://ciriec-revistajuridica.es/uploads/rev-44>

Acte de la Reunió (1943). Discurs del catedràtic de dret mercantil José de Benito Mampel. Font: AUUM-FMRF.

somriure amarg" que aquesta bella proclamació era "un dels millors documents del nostre temps des del punt de vista literari", ja que qui la van signar van ser els mateixos que van admetre a l'Espanya franquista primer a la UNESCO i després a Nacions Unides.

En l'actual context global, com en la guerra d'Ucraïna o en les catàstrofes naturals, com l'esdevinguda en la Comunitat Valenciana amb la Dana, l'economia social manté la seua rellevància. Per a la reconstrucció del país, una de les estratègies clau involucrarà als emprenedors socials, els qui poden impulsar

iniciatives innovadores i sostenibles. D'altra banda, el moviment cooperatiu pot presentar-se com una solució viable per a les comunitats desplaçades, facilitant tant la integració social com l'econòmica dels refugiats.

El cooperativisme no sols respon a necessitats immediates, sinó que també contribuïx a la creació de comunitats més fortes i cohesionades en temps d'adversitat. En este sentit, s'erigix com un pilar fonamental de l'economia social, oferint un marc sòlid de solidaritat i recuperació davant les crisis.

"En l'actual context global, com en la guerra d'Ucraïna, l'economia social manté la seua rellevància. Per a la reconstrucció del país, una de les estratègies clau involucrarà als emprenedors socials, els qui poden impulsar iniciatives innovadores i sostenibles. D'altra banda, el moviment cooperatiu pot presentar-se com una solució viable per a les comunitats desplaçades, facilitant tant la integració social com econòmica dels refugiats."

L'ECONOMIA SOCIAL EN LES LLEIS

ELS ATENEUS COOPERATIUS. AGENTS ESTRATÈGICS PER A UNA ECONOMIA JUSTA, SOSTENIBLE I ARRAIGADA AL TERRITORI

per **Isabel Gemma Fajardo García**
 Professora titular de la Universitat de València

En aquesta ocasió anem a donar compte d'una altra mesura de política pública, en aquest cas, de la Conselleria d'Empresa i Treball de la Generalitat de Catalunya, posada en marxa el 2016 (**Ordre TSF/315/2016**) i que té per objecte immediat la **creació i consolidació d'una Xarxa d'Ateneus Cooperatius (XAC)**, com a instrument per promoure una economia plural a través de les cooperatives de l'economia social i solidària, el suport públic i la participació de les persones treballadores i els moviments socials.

En 2024 esta política es troba desenvolupada en la Orde EMT/127/2024, de 31 de maig, per la qual s'aproven les bases reguladores que han de regir la convocatòria de subvencions per a la Xarxa i la Resolució EMT/2358/2024, de 26 de juny, per la qual es fa pública la convocatòria per a la concessió de subvencions a la Xarxa d'Ateneus Cooperatius per a l'any 2024.

La citada ordre consta d'un article únic pel qual s'aproven les bases generals i les específiques que han de regir la convocatòria de subvencions a la Xarxa d'Ateneus Cooperatius i tres annexos dedicats a: Bases generals (Annex 1); Bases específiques. Xarxa d'Ateneus Cooperatius (Annex 2) i Principis ètics i regles de conducta (Annex 3).

A les bases generals trobem definit l'objecte de la Ordre, que consisteix en regular el procediment de

concessió de subvencions de la Xarxa d'Ateneus Cooperatius. En concret, establir la creació o la continuïtat del servei i l'espai en el qual cada ateneu cooperatiu serà punt de referència sobre l'economia social i solidària. El procediment de concessió és de concurrència competitiva, i les activitats objecte d'estes subvencions s'han d'executar en un període de 3 anys a comptar des de l'1 de novembre de 2024. També es contemplen en estes bases les entitats beneficiàries (capítol 5), els requisits que han de complir (capítol 6) o els gastos subvencionables (capítol 9).

Entitats beneficiàries. Poden sol·licitar les subvencions les empreses cooperatives, les associacions, fundacions, societats laborals, confraries de pesca i mutualitats, constituïdes legalment, amb establiment operatiu a Catalunya, i amb experiència en l'àmbit del projecte. Les anteriors entitats que no siguen cooperatives i que participen en els projectes per als quals se sol·licita subvenció, hauran de disposar d'un **pla d'implementació de governança democràtica** que acompanyarà a la sol·licitud¹.

Excepcionalment, podran ser entitats beneficiàries els ens locals sempre que, la seua participació en la distribució pressupostària de l'ateneu cooperatiu siga inferior al 45% del pressupost i esta participació disminuïska en els anys següents, no aconseguint el 25% en el tercer any.

1. Este pla d'implementació de la governança democràtica ha d'incloure com a mínim: a) dos assemblees informatives amb les persones treballadores o consumidores i usuàries: una assemblea sobre els plans d'actuació i els plans estratègics, i una altra, a final d'any, en què s'informe de l'estat de comptes de l'empresa; b) un programa de formació del qual formaran part els representants de l'empresa i els col·lectius de persones treballadores o consumidores i usuàries, i c) en el segon i tercer any del projecte, és necessari que l'empresa tinga incorporats en el seu funcionament mecanismes reals de participació en les decisions de l'empresa, com són enquestes i bústies de suggeriments, amb la finalitat d'arreglar les necessitats de les persones treballadores o consumidores i usuàries. Estos col·lectius han de ser convocats a les reunions dels òrgans d'administració o patronat.

En el cas de l'ateneu d'abast català² també podran ser beneficiàries les entitats representatives del cooperativisme (enteses com les federacions de cooperatives i la Confederació de Cooperatives de Catalunya), les universitats o els centres d'investigació.

Les entitats que presenten projectes per a esta subvenció han d'estar agrupades. En este sentit, tindran consideració de beneficiàries l'entitat sol·licitant i les entitats promotores que integren l'agrupació esmentada. Les entitats que s'agrupen poden tindre la consideració d'entitat sol·licitant, entitat promotora o entitat participant, com veurem.

Són gastos subvencionables amb caràcter general, els gastos directes indispensables associats de manera inequívoca al projecte concret i al desenvolupament de les seues accions vinculades³.

Les bases específiques que arreplega l'Annex 2 comencen descrivint l'objectiu dels projectes d'ateneus cooperatius que és, difondre i expandir l'economia social i solidària (ESS) mitjançant la dinamització i la creació de les relacions socioeconòmiques col·lectives, promovent i generant ocupació en l'àmbit empresarial de la ESS a través d'un ventall de recursos, la implementació dels seus servicis i garantint espais d'atenció distribuïts per tot el territori de Catalunya. Facilitant el treball en xarxa a nivell territorial, es promourà la generació d'emprenedoria col·lectiva, i de nous projectes socioeconòmics i de transformació social, així com d'ocupació de qualitat.

A continuació, defineix l'ateneu cooperatiu, el cercle cooperatiu i la Xarxa d'Ateneus Cooperatius de Catalunya; assenyalant els seus objectius; les característiques de les entitats que poden participar; les persones destinatàries de la subvenció; el funcionament

dels ateneus i cercles, i els serveis i actuacions que poden prestar i desenvolupar.

L'**Ateneu cooperatiu es defineix** com un dispositiu territorial per al foment i la promoció del desenvolupament de l'ESS, amb la voluntat d'acompanyar i assessorar l'emprenedoria col·lectiva a través de la dinamització i creació de relacions socioeconòmiques col·lectives, democràtiques, justes i solidàries, i per contribuir al reforç i al creixement de l'activitat econòmica als territoris de referència, així com a la creació de llocs de treball de qualitat, i de convertir-se en un referent de coordinació, aprenentatge, innovació i suport a la creació i creixement de cooperatives i a les iniciatives d'economia social i solidària.

El **Cercle cooperatiu**, per la seua banda, és l'espai cooperatiu de proximitat o sectorial que du a terme activitats en un àmbit territorial on ja existeix un ateneu cooperatiu. El cercle cooperatiu desenvolupa, en el marc del pla de treball de l'ateneu cooperatiu, una sèrie d'actuacions coordinades i complementàries amb l'ateneu cooperatiu del seu àmbit territorial.

Per últim, la **Xarxa d'Ateneus Cooperatius de Catalunya (XAC)** és l'espai de treball compartit de tots els ateneus cooperatius presents per tot el territori i haurà d'estar formada per totes les organitzacions de l'economia social i solidària (ESS) i entitats públiques que formen part de cada ateneu cooperatiu. La XAC pretén garantir el treball en xarxa de tots els ateneus cooperatius mitjançant la col·laboració pública, cooperativa i comunitària per donar visibilitat i promoure l'ESS segons els principis i valors del cooperativisme.

Les subvencions es distribueixen segons àmbits i demarcacions territorials entre ateneus i cercles co-

2. L'ateneu cooperatiu d'abast català estarà centrat a donar resposta a les necessitats detectades per la resta d'ateneus cooperatius en els seus territoris d'influència i que requereixen una resposta transversal a nivell de tota Catalunya. L'objectiu serà abordar les exigències estratègiques territorials especialitzant-se en eixos temàtics concrets i facilitar sinergies entre els diferents agents socioeconòmics de Catalunya.

3. En concret, són subvencionables els que compleixen els següents requisits: a) Que les despeses efectuades responguen a la naturalesa i la finalitat de l'acció subvencionada, resulten estrictament necessàries i es facen dins de l'àmbit temporal establert per dur a terme les actuacions segons el que estableixen aquestes bases reguladores; b) Que siguen verificables; c) Les despeses per elaborar el pla de viabilitat de les entitats o persones a qui els ateneus cooperatius realitzen l'acompanyament, en el cas que aquesta despesa s'hagi de externalitzar; d) Les remuneracions del personal tècnic que participi en els treballs del projecte, o que duga a terme tasques en la seua elaboració, execució, desenvolupament o seguiment; e) Les despeses de desplaçament de les persones contractades per l'empresa o l'entitat; f) Les despeses d'arrendament necessàries per desenvolupar el projecte; g) Les despeses de comunicació i difusió necessàries per al projecte (creació d'eines, dissenys i recursos web); h) Les despeses de material, publicitat i comunicació vinculades a la difusió del projecte; i) Les despeses de formació i organització de tallers, actes i sessions; j) Primes d'assegurances vinculades a la realització de les actuacions; k) L'import de l'IVA efectivament suportat i no recuperable; l) Els gastos indirectes d' fins a un màxim del 15% de l'import total del projecte. Els gastos d'amortització dels béns necessaris per dur a terme el projecte es poden incloure dins d'aquests gastos indirectes sempre que compleixen certes condicions que s'assenyalen a continuació; m) El cent per cent dels gastos de l'informe d'auditoria relatiu a la justificació de la subvenció atorgada. Aquest gasto tindrà la consideració de gasto indirecte del projecte; n) Les inversions que, en aplicació del criteri d'importància relativa, es contabilitzen com a gastos; o) Altres gastos subvencionables que responguen de manera inequívoca a les necessitats del projecte, sempre que l'entitat les haja incloses degudament especificades en el pressupost acceptat i estiguen degudament acreditades en la justificació.

"L'objectiu general dels ateneus cooperatius és convertir-se en un agent socioeconòmic clau a partir de l'acompanyament a la generació d'ocupació, facilitant i promovent l'extensió del cooperativisme i la ESS de manera transversal en funció de les necessitats de cada territori."

operatius. Així, per exemple, es subvenciona com a màxim un ateneu i un cercle a les regions de L'Alt Pirineu i Aran; L'Hospitalet de Llobregat; Lleida/Ponent o Terres de l'Ebre; i un ateneu i quatre cercles a Barcelona ciutat, Baix Llobregat, Regió de Girona o Camp de Tarragona (capítol 8.1).

L'objectiu general dels ateneus cooperatius és convertir-se en un agent socioeconòmic clau a partir de l'acompanyament a la generació d'ocupació, facilitant i promovent l'extensió del cooperativisme i l'ESS de manera transversal en funció de les necessitats de cada territori. Els objectius específics són la creació, la consolidació i el creixement de cooperatives i d'empreses de l'ESS, així com la promoció de l'empresa cooperativa com a alternativa socioeconòmica a través d'un relleu generacional o la transformació d'altres fórmules jurídiques en empreses d'ESS, i impulsar els ecosistemes cooperatius locals.

La consecució dels objectius específics (OE) es quantificarà mitjançant determinats indicadors (I):

OE: Generar ocupació de qualitat i foment del mercat social (I: 1. Crear cooperatives i empreses de l'ESS; 2. Consolidar i fer créixer el teixit socioempresarial de l'ESS; 3. Afavorir processos de relleu empresarial en empreses de l'ESS; 4. Transformació d'empreses existents en empreses de l'ESS; 5. Establir espais de treball conjunt i cooperació amb les oficines públiques de formació, orientació i inserció laboral i les unitats/entitats de promoció econòmica dels ajuntaments per a la coordinació en l'atenció i acompanyament de les iniciatives de l'ESS).

OE: Dinamitzar i activar els sectors i els agents socioeconòmics estratègics del territori de referència (I: 6. Realitzar el diagnòstic del territori i el mapeig dels agents clau, DAFO, mapeig, etc.; 7. Generar coneixement sobre les bones pràctiques i experiències de l'ESS en els territoris; 8. Formar a prescriptors públics, comunitaris i privats dels territoris; 9. Potenci-

ar fórmules d'ESS no generadores d'ocupació directa com a alternatives socioeconòmiques; 10. Fomentar projectes d'intercooperació sectorial o territorial; 11. Consolidar la Xarxa d'Ateneus Cooperatius com a referent en els territoris; 12. Crear espais i contextos per al desenvolupament d'altres programes d'ESS on els ateneus cooperatius tinguin un rol de pivotatge).

OE: Estendre els valors i les pràctiques de l'ESS (I: 13. Difondre l'ESS i formar en espais d'educació formal professionalitzadora o altres espais formatius; 14. Donar a conèixer i apropar els valors del cooperativisme; 15. Establir espais de treball conjunt i planificació estratègica al territori; 16. Establir espais de relació estratègica i d'acció conjunta amb les entitats representatives i d'agregació de l'ESS (AESCOT, Confederació de Cooperatives, federacions de cooperatives, XES,...) i 17. Vetllar per l'existència d'espais de relació i comunicació amb sindicats, LEADER, oficines públiques d'orientació, etc.)

Altres indicadors addicionals seran considerats per avaluar el seguiment i els resultats assolits; com l'Impacte qualitatiu dels projectes (avaluació de la millora qualitativa dels projectes en termes de democràcia, igualtat de gènere, sostenibilitat ambiental i interconnexió amb altres actors de l'ESS); la Intercooperació i relacions amb altres entitats (avaluació de les col·laboracions i treballs conjunts amb altres entitats per valorar el seu impacte en l'extensió del model cooperatiu i en la creació de condicions favorables per al creixement dels projectes) o la Funció de nexa de connexió (avaluació de l'impacte de la funció de l'ateneu cooperatiu com a nexa de connexió al territori, en els projectes acompanyats, entre les entitats de l'ESS, amb les institucions o entitats locals, etc.).

En quant a les característiques de les **entitats que poden participar en aquests projectes**, es distingeix entre entitat sol·licitant, promotora i participant (capítol 4).

"Els objectius específics són la creació, la consolidació i el creixement de cooperatives i d'empreses de la ESS, així com la promoció de l'empresa cooperativa com a alternativa socioeconòmica a través d'un relleu generacional o la transformació d'altres fórmules jurídiques en empreses de ESS".

L'entitat sol·licitant és l'entitat que presenta el projecte i actua com a representant de totes les entitats que formen part del mateix. L'entitat sol·licitant només pot participar en un únic projecte d'ateneu cooperatiu. En els territoris on es puga implementar un cercle cooperatiu, la sol·licitud la deu fer la mateixa entitat sol·licitant de l'ateneu cooperatiu.

L'entitat promotora és l'entitat que juntament amb l'entitat sol·licitant participa en el projecte i forma part del pressupost. Una mateixa entitat promotora no podrà participar en el pressupost en més de tres ateneus cooperatius diferents, ni en cadascun per un import superior al 45%.

L'entitat participant és l'entitat que dona suport a l'ateneu, participa de l'espai estratègic i fixa objectius, però no participa del pressupost del projecte. Aporten valor afegit pel que fa a la capacitat de difusió o d'implementació en el territori i participen en els espais estratègics. Aquestes entitats participen en les activitats i propostes de l'ateneu, realitzen activitats conjuntes, es cedeixen espais mútuament, donen suport en la difusió i detecten necessitats en el territori, entre d'altres. Es facilitarà l'entrada en l'ateneu cooperatiu com a entitat participant a totes les organitzacions que ho sol·liciten i que compleixen els requisits que estableix el Codi ètic i de balanç social de les entitats participants dels ateneus cooperatius.

Requisits per a la constitució de l'ateneu cooperatiu. Cada ateneu cooperatiu ha d'estar constituït per un mínim de 5 entitats promotores, incloent la sol·licitant, i 10 entitats participants. De les promotores, com a mínim tres entitats seran empreses cooperatives amb seu social o centre de treball en el territori de pertinença de l'ateneu cooperatiu. En total, l'ateneu estarà constituït per les 15 entitats que, com a mínim, formaran el projecte. En el cas que el projecte incloga un cercle cooperatiu, el mínim d'entitats promotores s'haurà d'incrementar en 3 noves

entitats promotores i 2 participants per cada cercle cooperatiu.

Persones destinatàries de la subvenció. Es consideraran prioritàries les actuacions amb persones dels col·lectius de joves i persones en atur majors de 50 anys, dones i aturats de llarga duració, que estiguin inscrits en el Servei Públic d'Ocupació de Catalunya com a demandants d'ocupació, i que vulguen crear una empresa d'economia social. Però també pot participar qualsevol persona aturada o ocupada que tinga una idea de negoci per crear una empresa cooperativa o una societat laboral i vulga impulsar la seua creació; entitats o empreses de l'economia social que tinguen un projecte per enfortir la seua viabilitat o creixement, i entitats o empreses que tinguen capacitat per incentivar la creació d'empreses cooperatives i societats laborals, com ara assessoraments, gestories, escoles de negoci, entitats formatives, empreses en transformació, associacions, i fundacions i entitats públiques.

Pel que fa a l'**organització i el funcionament dels ateneus cooperatius**, s'exigeix que les entitats beneficiàries: a) disposen del personal tècnic necessari per dur a terme les actuacions i que aquest tinga experiència en matèria d'economia social i cooperativa, de dinamització econòmica i social del territori, i de creació i constitució d'empreses i emprenedoria, i b) disposen de les instal·lacions necessàries per dur a terme les actuacions, preferentment en un edifici accessible i que s'ha de identificar clarament com a ateneu cooperatiu.

Els ateneus cooperatius comptaran amb un òrgan de debat i presa de decisions estratègiques, que serà el consell estratègic i, amb un equip de seguiment tècnic i de coordinació del treball conjunt de la XAC. La governança de la Xarxa d'Ateneus Cooperatius s'articularà mitjançant dos òrgans: el grup motor i les trobades plenàries.

El **funcionament dels cercles cooperatius** podrà ser Territorial (circumscribit a un territori) o Sectorial (els que es creguen en funció d'una temàtica sectorial concreta, així podran ser, preferentment de consum, de cures, de migracions, agraris, d'habitatge en cessió d'ús, de cooperativisme de plataforma o economia col·laborativa).

Les entitats que formen part dels cercles també hauran de participar en les juntes o els espais de decisió estratègics dels ateneus cooperatius i, per tant, escolliran una representant en el comitè promotor. Totes les seues actuacions hauran d'anar alineades amb el pla de treball, els objectius i el pla estratègic, d'acord amb el que acorde l'ateneu cooperatiu.

Les entitats sol·licitants han de presentar el projecte d'ateneu cooperatiu o cercle cooperatiu amb la finalitat de poder oferir un **servei de proximitat** en la promoció de l'economia social, la creació de cooperatives i de llocs de treball.

El funcionament de l'ateneu i del cercle cooperatiu serà assembleari, i les seues actuacions es duran a terme partint del coneixement econòmic, laboral i social del territori de referència.

Els serveis que han d'oferir els ateneus cooperatius i els seus cercles donaran resposta als diferents objec-

tius durant els tres anys en què es desenvolupa el projecte. Els diferents serveis que serviran per classificar les actuacions que han de dur a terme tots els ateneus cooperatius són els següents: 1. Divulgació, sensibilització i generació de coneixement; 2. Formació per a la promoció, creació i consolidació; 3. Acompanyament per a la creació i consolidació de cooperatives i projectes de l'ESS, i 4. Treball en xarxa i dinamització territorial. Tots ells seran a més "Punt d'informació" per als interessats.

Per últim, l'annex 3 recull els **Principis ètics i regles de conducta** als quals les persones beneficiàries de subvencions o ajudes han d'adaptar la seua activitat. Així, s'estableix que les persones beneficiàries d'ajudes públiques han d'adoptar una conducta èticament exemplar i han d'abstenir-se de dur a terme, fomentar, proposar o promoure qualsevol tipus de pràctica corrupta. A més, assumeixen una sèrie d'obligacions amb caràcter general en l'exercici de la seua activitat, i amb caràcter particular, que s'enumeren. En cas d'incompliment dels principis ètics i regles de conducta, s'aplicarà el règim sancionador de la Llei 19/2014, del 29 de desembre, de Transparència, accés a la informació pública i bon govern del Parlament de Catalunya.

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

Informe CIRIEC-EURICSE-SF: *Benchmarking the socio-economic performance of the EU Social Economy: Improving the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem*, Comissió Europea, 2024

4,3 milions d'empreses i entitats, 11,5 milions de persones empleades remunerades i més de 912 mil milions d'euros de facturació són les grans xifres de l'economia social de la Unió Europea, segons un nou informe publicat per la Comissió Europea en el marc del Pla d'Acció Europeu per a l'Economia Social. L'estudi ha sigut realitzat conjuntament per EURICSE i CIRIEC, després d'un concurs públic convocat per l'Agència Executiva d'Innovació i PIME (EISMEA). L'estudi té dos objectius centrals: d'una banda, oferir dades quantitatives actualitzades de l'economia social als 27 països de la UE i, d'altra banda, proporcionar dades qualitatives que documenten la importància de l'economia social en sis ecosistemes clau de l'estratègia industrial europea. En el projecte d'investigació han participat prop de 50 experts procedents dels 27 Estats membres de la UE, baix la coordinació d'un equip central format per especialistes d'EURICSE i CIRIEC. Per part d'EURICSE han participat Giulia Galera, Chiara Carini, Barbara Franchini i Giulia Tallarini, i per part de CIRIEC Rafael Chaves Ávila, Barbara Sak i Jérôme Schoenmaeckers. En el projecte també han col·laborat experts de l'entitat Spatial Foresight. L'informe íntegre (en anglès) està disponible en:

<https://data.europa.eu/doi/10.2826/880860>

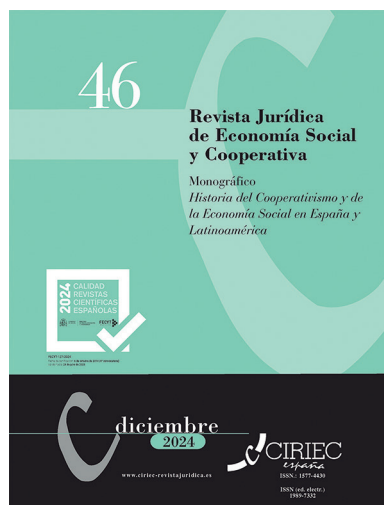
ARANDO, Saioa i MARCUELLO, Carmen (Coords): *Género y Economía Social*, CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa, número 111, juliol 2024

El número 111 de 'CIRIEC-España, revista de economía pública, social y cooperativa' (JCR Q3) és un monogràfic sobre "Gènere i Economia Social", coordinat per les professores Saioa Arando (Mondragon Unibertsitatea) i Carmen Marcuello (Universitat de Saragossa). Conté 11 articles elaborats per 32 autors i autors de 12 universitats, seleccionats després d'una convocatòria pública en la qual es van arribar a presentar una trentena de propostes d'articles. Segons expliquen les coordinadores del monogràfic, l'economia social ha demostrat ser capaç d'afrontar els desafiaments de la desigualtat mitjançant processos de transformació social, a través del reforç de la democràcia econòmica, la justícia econòmica i social, i l'empoderament de les persones i les comunitats. A més, aquest monogràfic pretén cobrir la bretxa existent en la investigació sobre l'economia social i la igualtat de gènere des de la perspectiva de l'economia feminista. Així, els articles, a banda de visibilitzar les diverses realitats de les entitats de l'economia social (cooperatives, empreses d'inserció laboral, societats laborals), també aborden diverses reivindicacions pròpies de l'economia feminista: el desenvolupament normatiu per a aconseguir una igualtat de gènere efectiva, la participació de les dones en tots els àmbits de l'economia, l'accés als òrgans i llocs de decisió, i la conciliació de la vida laboral i personal. El número, amb cadascun dels seus articles, està disponible en:

<https://ciriec-revistaeconomia.es/es/revista/?num=5003>

BLASCO, Yolanda i GARCÍA, Manuel (Coords): *Historia del Cooperativismo y la Economía Social en España y Latinoamérica*, CIRIEC-España, Revista Jurídica de Economía Social y Cooperativa, número 46, desembre 2024

El número 46 de 'CIRIEC-España, Revista Jurídica de Economía Social y Cooperativa' és un monogràfic sobre la Història del Cooperativisme i l'Economia Social a Espanya i Llatinoamèrica, amb un total de tretze articles, que comencen amb una introducció dels coordinadors, Yolanda Blasco Gil i Manuel García Jiménez. Segons expliquen els coordinadors, els articles apunten especialment als desafiaments jurídics, econòmics, socials i ambientals que enfronta una societat capitalista, en la qual les alternatives d'economia social han ofert models viables que promouen l'equitat, la inclusió i la sostenibilitat. El número és resultat de la proposta d'un grup de treball de CIRIEC sobre Història, compost per prop de 30 persones que aporten les seues experiències i coneixements en el camp del cooperativisme i l'economia social. Entre elles es troben figures destacades com Sebastián Reyna, exdirector general de Cooperatives del Govern d'Espanya, i Manuel García, anterior director de la revista, a qui els coordinadors reten homenatge amb aquest monogràfic. Es tracta, a més, del primer número de la revista jurídica de CIRIEC que es publica baix la direcció del professor Felipe Palau, catedràtic de Dret Mercantil de la Universitat Politècnica de València. El número està disponible en: <https://ciriec-revistajuridica.es/revista/46/>

ANTUÑANO, Isidro i MONZÓN, José Luis: *El fomento del empleo y los servicios para la atención a las personas con discapacidad intelectual en la Comunidad Valenciana*, CIRIEC-España, 2024

L'objectiu principal d'aquest Informe és proporcionar una imatge agregada i actualitzada de les organitzacions que formen el sector de la discapacitat intel·lectual a la Comunitat Valenciana, en termes del volum de persones a les quals atenen, el seu nivell d'ocupació, ingressos, actius, valor afegit, productivitat, recursos propis, rendibilitat financera, etc. L'atenció a les persones amb discapacitat intel·lectual és una activitat que, a més de la utilitat que reporta a les persones directament beneficiàries i als seus familiars, és altament intensiva en ocupació i genera un valor afegit social molt considerable tant mitjançant la seua aportació a la cadena de valor de tota la societat com en termes econòmics més clàssics. Aquest Informe efectua una anàlisi específica de cadascuna de les 60 entitats de suport a la discapacitat intel·lectual que pertanyien a Plena Inclusió Comunitat Valenciana a l'agost de 2023, cosa que permet valorar cas per cas la diversitat de models d'organització del sector, de la seua oferta de serveis, l'impacte social, etc. A partir d'això s'ha dut a terme l'anàlisi d'una mostra significativa amb 22 entitats (quinze associacions d'acció social, quatre fundacions i tres cooperatives sense ànim de lucre) que presenten major incidència social, volum d'ocupació, activitat econòmica i major transparència externa; identificant una xarxa transversal detallada d'indicadors laborals, socials i econòmics. L'informe està disponible en:

<https://ciriec.es/novedades-bibliograficas/el-fomento-del-empleo-y-los-servicios-para-la-atencion-a-las-personas-con-discapacidad-intelectual-en-la-comunidad-valenciana/>

VAÑÓ, M^o José; MEIRA, Deolinda i OLIVEIRA, Teresa Carla (Dirs.): *Powercoop. Comunidades energéticas de autoconsumo: análisis organizacional desde una perspectiva jurídica, de gestión y tecnológica*, CIRIEC-España i IUDESCOOP, 2024

En el centre de la transició energètica i la sostenibilitat social, POWERCOOP - Comunitats Energètiques d'Autoconsum explora el paper transformador de les comunitats energètiques com a solució a problemes clau de la nostra societat: des de la pobresa energètica fins a la democratització de l'accés a les energies renovables. Amb una mirada interdisciplinària i pràctica, aquest llibre aborda els models organitzacionals, normatius i tecnològics necessaris per a impulsar un canvi cap a l'autoconsum col·lectiu. De la mà d'un equip d'experts, es revelen estudis de cas i marcs innovadors per a donar suport a un futur energètic incliusiu i sostenible, dissenyat per i per a les persones. Els treballs van ser presentats durant la celebració del Seminari Internacional PowerCoop, els dies 24 i 25 de gener de 2024 a la Facultat d'Economia de la Universitat de Coïmbra en col·laboració amb l'ISCAP/P.Porto/CEOS.PP.

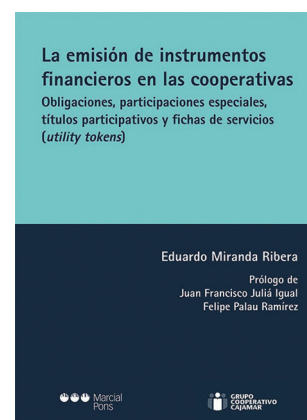
VAÑÓ, M^o José i SÁNCHEZ, Deyanira (Dirs.): *La economía social como motor del desarrollo sostenible. Contribuciones, Casos de Éxito y Prácticas Recomendadas en España*, IUDESCOOP, 2024

Aquesta guia té com a objectiu explorar com les organitzacions de l'economia social a Espanya contribueixen al desenvolupament sostenible. A través de l'anàlisi de casos d'èxit i la presentació de pràctiques recomanades, es busca proporcionar una visió integral del potencial transformador de l'ESS. En abordar temes com la innovació social, l'economia circular i la digitalització responsable, aquesta guia no sols documenta l'estat actual de l'ESS, sinó que també projecta el seu paper futur en la construcció d'un model econòmic que responga als desafiaments del segle XXI. A més, es fa èmfasi en la importància de l'emprenedoria juvenil, especialment en el context de les universitats i centres de formació professional, com a motor de canvi i pilar per a la construcció d'una societat més equitativa i sostenible.

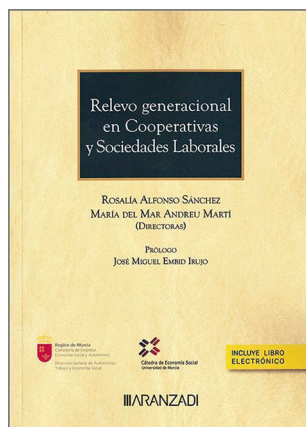

MIRANDA, Eduardo, *La emisión de instrumentos financieros en las cooperativas*, Marcial Pons, Ediciones Jurídicas y Sociales, 2023

La cerca de finançament és un problema recurrent de les cooperatives, que capten els seus recursos de manera preponderant a través de les entitats bancàries. Aquesta situació ha provocat que moltes vegades les cooperatives hagen de renunciar a oportunitats de negoci interessants a causa de la manca de finançament, especialment quan la seua principal font inversora prové de les aportacions dels seus socis i del que genera l'activitat cooperativitzada. Amb aquest treball es pretén exposar diferents alternatives de finançament basades en l'emissió de títols que permeten a les cooperatives poder competir en nous segments de mercat i superar les traves jurídiques existents. En concret, s'aborda l'emissió d'obligacions, títols participatius, participacions especials i fitxes de serveis (utility tokens). Queda fora d'aquest estudi l'anàlisi de l'emissió de títols per part d'una cooperativa de crèdit, atès que presenta característiques pròpies i, com tota entitat financera, té permesa l'emissió de qualsevol instrument financer. Com a colofó, es planteja si els instruments financers emesos per cooperatives poden classificar-se com a inversions sostenibles.

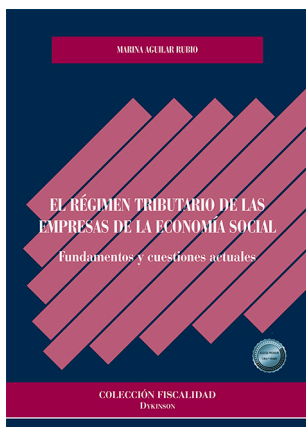

ALFONSO, Rosalía i ANDREU, M^a del Mar (Dirs.): *Relevo generacional en Cooperativas y Sociedades Laborales*, Aranzadi, 2024

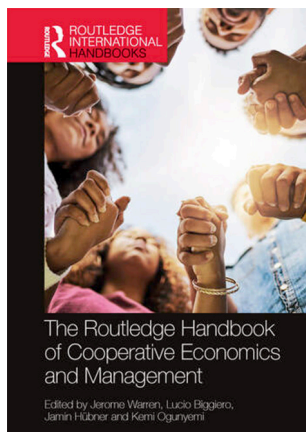
Afavorir el releu generacional en entitats d'economia social és una de les línies d'acció de l'Estratègia Espanyola per a l'Economia Social 2023-2027, i per a això s'aposta pel disseny d'un pla integral de suport a empreses d'economia social amb problemes de releu generacional. Però és la pròpia cooperativa o societat laboral la que ha de saber quins són els instruments jurídics amb els quals compta per a articular una estratègia planificada de releu que permeti garantir la supervivència i solvència de l'empresa malgrat la renovació gradual o fins i tot total del grup de socis. En el present treball es partix d'una anàlisi general del releu generacional com a objectiu estratègic de l'estat social i com a eix de la política europea de la plena ocupació, per a endinsar-se tant en les pràctiques innovadores de gestió de l'edat per a l'ocupació com en els instruments mercantils vàlids per a escometre plans de releu, especialment les reestructuracions empresarials, i en la gestió de l'edat en els òrgans de gestió de les empreses.

AGUILAR, Marina: *El régimen tributario de las empresas de la Economía Social. Fundamentos y cuestiones actuales*, Dykinson, 2024

Les empreses d'economia social es gestionen de manera democràtica i participativa, orienten la seua activitat a la satisfacció de les necessitats de les persones i, amb això, contribuïxen a la millora de la societat. Cooperatives i societats laborals, entre altres, conformen este model econòmic, on l'eficiència empresarial es combina amb els valors de la solidaritat, la responsabilitat i la cohesió social. La política fiscal pot resultar un instrument eficaç de foment d'este model, en compliment del mandat contingut en l'art. 129.2 de la Constitució Espanyola. Este treball aborda els règims tributaris, quan n'hi ha, de les diferents empreses d'economia social, i les especialitats en matèria tributària, quan no tenen règim propi, mostrant la necessitat de dotar a estes empreses d'un règim tributari apropiat, ajustat tant a les seues limitacions economico-financeres com a la finalitat que complixen en la societat, contribuint amb els seus principis i valors a transformar el model productiu en un més inclusiu, igualitari i sostenible.

WARREN, Jerome; BIGGIERO, Lucio; HÜBNER, Jamin & OGUNYEMI, Kemi (Eds.): *The Routledge Handbook of Cooperative Economics and Management*, Routledge, 2024

En l'actualitat, l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) reconeix a més de 3 milions de cooperatives amb 1.000 milions de socis, és a dir, al voltant del 12% de la població humana. Este manual ofereix una introducció exhaustiva al tema i a l'estat actual de la cooperació en l'economia en general i la dels sectors cooperatius i afins en particular. Aborda les qüestions i debats essencials i ofereix una agenda d'investigació futura. El llibre examina les similituds i diferències entre l'economia competitiva i l'economia cooperativa, identificant en quina mesura i de quina manera l'economia i la gestió cooperatives són més capaçes d'abordar els problemes del neoliberalisme global, com el col·lapse ecològic, la desigualtat en la riquesa, la captura i distribució de valor. El llibre ofereix una varietat de noves investigacions i teories procedents de diverses disciplines, centrant-se especialment en els camps de l'economia i la gestió, però estenent-se més enllà d'estes disciplines a àmbits com la sociologia, la psicologia, antropologia i ciència política.